

**SORUMLULUK DEĞERİNİN YARATICI YAZMA
TEKNİKLERİ İLE OLUŞTURULAN
ETKİNLİKLERLE KAZANDIRILMASININ
ÖĞRENCİLERİN SORUMLULUK DÜZEYİNE
ETKİSİ**

Gölsüm KARATAŞ

Yüksek Lisans Tezi

Temel Eğitim Ana Bilim Dalı

2019

(Her hakkı saklıdır.)

T.C.
ATATÜRK ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
TEMEL EĞİTİM ANA BİLİM DALI
SINIF EĞİTİMİ BİLİM DALI

**SORUMLULUK DEĞERİNİN YARATICI YAZMA TEKNİKLERİ İLE
OLUŞTURULAN ETKİNLİKLERLE KAZANDIRILMASININ ÖĞRENCİLERİN
SORUMLULUK DÜZEYİNE ETKİSİ**

(The Effect of Gaining Responsibility Value Through Activities Created with Creative
Writing Techniques on Students' Level of Responsibility)

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Gülsüm KARATAŞ

Danışman: Dr.Öğr.Üyesi Zeynep BAŞCI NAMLI

Erzurum
Ağustos, 2019

KABUL VE ONAY TUTANAĞI

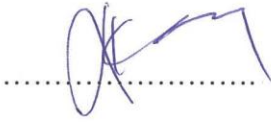
Glsm KARATAŞ tarafından hazırlanan ‘‘Sorumluluk Değerinin Yaratıcı Yazma Teknikleri ile Oluşturulan Etkinliklerle Kazandırılmasının Öğrencilerin Sorumluluk Düzeyine Etkisi’’ başlıklı çalışması 08/ 08 /2019 tarihinde yapılan tez savunma sınavı sonucunda başarılı bulunarak jürimiz tarafından Temel Eğitim Ana Bilim Dalı, Sınıf Eğitimi Bilim Dalında Yüksek Lisans tezi olarak kabul edilmiştir.

Jüri Dr. Öğr. Üyesi. Șkran CALP
Başkanı: *Erzincan Binali Yıldırım Üniversitesi*

Danışman: Dr. Öğr. Üyesi Zeynep BAŞCI NAMLI
Atatürk Üniversitesi

Jüri Üyesi: Dr. Öğr. Üyesi. Yavuz SÖKMEN
Atatürk Üniversitesi

.....

.....

.....

Bu tezin Atatürk Üniversitesi Lisansüstü Eğitim ve Öğretim Yönetmeliği’nin ilgili maddelerinde belirtilen Őartları yerine getirdiğini onaylarım.

29 Ağustos 2019

Prof. Dr. Mustafa SÖZBİLİR

Enstitü Müdürü

ETİK VE BİLDİRİM SAYFASI

Yüksek lisans Tezi olarak sunduğum “Sorumluluk Değerinin Yaratıcı Yazma Teknikleri İle Oluşturulan Etkinliklerle Kazandırılmasının, Öğrencilerin Sorumluluk Düzeyine Etkisi” başlıklı çalışmanın tarafımdan bilimsel etik ilkelere uyularak yazıldığını ve yararlandığım eserleri kaynakçada gösterdiğimi beyan ederim.

08 / 08 / 2019

Gülşüm KARATAŞ

☐ Tezle ilgili patent başvurusu yapılması / patent alma sürecinin devam etmesi sebebiyle Enstitü Yönetim Kurulunun / / tarih ve sayılı kararı ile teze erişim 2 (iki) yıl süreyle engellenmiştir.

☐ Enstitü Yönetim Kurulunun / / tarih ve sayılı kararı ile teze erişim 6 (altı) ay süreyle engellenmiştir.

TEŞEKKÜR

Araştırmamın bütün aşamalarında beni yönlendiren, yüksek lisansa başladığım ilk günden bugüne emeğini ve desteğini esirgemeyen, tecrübesi, sabrı ve bilgi birikimi ile bana yol gösteren değerli danışmanım Dr. Öğr. Üyesi Zeynep BAŞCI NAMLI' ya, değerli jüri üyelerim Dr. Öğr. Üyesi Şükran CALP ve Dr. Öğr. Üyesi Yavuz SÖKMEN' e, katkılarından dolayı Dr. Öğr. Üyesi Elif MERAL' e sonsuz teşekkürlerimi sunarım.

Araştırmamı yürüttüğüm okulda bana kolaylık sağlayan değerli meslektaşım Mevlüde ŞAHİN' e, araştırmanın veri analizine yardımcı olan değerli meslektaşım Ziya UÇAN' a ve bu süreçte manevi desteklerinden dolayı değerli aileme teşekkürlerimi sunuyorum.

Gülsüm KARATAŞ

ÖZ

YÜKSEK LİSANS TEZİ

SORUMLULUK DEĞERİNİN YARATICI YAZMA TEKNİKLERİ İLE OLUŞTURULAN ETKİNLİKLERLE KAZANDIRILMASININ ÖĞRENCİLERİN SORUMLULUK DÜZEYİNE ETKİSİ

Gülsüm KARATAŞ

Ağustos 2019, 118 Sayfa

Amaç: Bu araştırmanın amacı, sorumluluk değerinin yaratıcı yazma teknikleri ile oluşturulan etkinliklerle kazandırılmasının öğrencilerin sorumluluk düzeyine etkisini belirlemektir.

Yöntem: Araştırmada, nicel araştırma yaklaşımlarından “ön test-son test kontrol gruplu yarı deneysel desen” kullanılmıştır. Araştırmanın çalışma grubunu Erzurum ili Yakutiye ilçesine bağlı bir ilkokulda öğrenim gören 50 (DG=27, KG=23) dördüncü sınıf öğrencisi oluşturmaktadır. Araştırmada veri toplama aracı olarak “Sorumluluk Ölçeği” kullanılmıştır. Araştırma sonucunda ölçekten elde edilen verilerin analizinde, Shapiro-Wilk normallik testi, deney ve kontrol grubunun sorumluluk ölçeği ön test ve son test puanları arasındaki farka ilişkin bağımsız gruplar t- testi uygulanmış, ayrıca ön test ve son test puan ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık olup olmadığını belirlemek için Paired Sample t testi analizi yapılmıştır.

Bulgular: Araştırmanın sonucunda elde edilen bulgulara göre deney ve kontrol grubu öğrencilerinin ön test puanları arasında anlamlı bir farklılık olmadığı, son test puanları arasında ise deney grubu lehine anlamlı bir farklılık olduğu tespit edilmiştir.

Sonuç: Araştırma sonucunda, sorumluluk değerinin yaratıcı yazma teknikleri ile kazandırılmasının öğrencilerin sorumluluk düzeylerini artırdığı ve yaratıcı yazı tekniklerinin sorumluluk değerini kazandırmada oldukça etkili olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Sorumluluk, değer, değerler eğitimi, yaratıcı yazma tekniği.

ABSTRACT

MASTER'S THESIS

THE EFFECT OF GAINING RESPONSIBILITY VALUE THROUGH ACTIVITIES CREATED WITH CREATIVE WRITING TECHNIQUES ON STUDENTS' LEVEL OF RESPONSIBILITY

Gölsüm KARATAŞ

August 2019, 118 Pages

Purpose: The purpose of this study is to determine the effect of gaining responsibility value through activities created by creative writing techniques on students' level of responsibility.

Method: In the study, quasi-experimental design with pre-test and post-test control group, one of the quantitative research approaches, was used. The study group consisted of 50 (DG = 27, KG = 23) fourth grade students studying in a primary school in Yakutiye district of Erzurum province. Responsibility Instrument was used as a data collection tool. In the analysis of the data obtained from the scale, Shapiro-Wilk normality test, independent samples t-test regarding the difference between the responsibility scale pre-test and post-test scores of the control and the experimental groups were used, and Paired Sample t test was used to determine whether there was a statistically significant difference between the pre-test and post-test mean scores.

Findings: According to the findings of the study, it was found that there was no significant difference between the pre-test scores of the experimental and control group students, but there was a significant difference between the post-test scores in favor of the experimental group.

Result: As a result of the study, it was concluded that the acquisition of responsibility value with creative writing techniques increases the level of responsibility of the students and it is concluded that creative writing techniques are effective in acquiring responsibility value.

Keywords: Responsibility, value, values education, creative writing technique.

İÇİNDEKİLER

KABUL VE ONAY TUTANAĞI.....	i
ETİK VE BİLDİRİM SAYFASI.....	ii
TEŞEKKÜR	iii
ÖZ.....	iv
ABSTRACT	v
İÇİNDEKİLER.....	vi
TABLolar DİZİNİ.....	viii
ŞEKİLLER DİZİNİ	ix
BİRİNCİ BÖLÜM.....	1
Giriş	1
Araştırmanın Amacı.....	3
Araştırmanın Önemi ve Gerekçesi.....	4
Araştırmanın Sınırlılıkları.....	6
Varsayımlar.....	6
Terim ve Tanımlar	6
İKİNCİ BÖLÜM	7
Kuramsal Çerçeve ve İlgili Araştırmalar	7
Değer Nedir?	7
Değerlerin işlevi.....	8
Değerler eğitimi ve amacı	8
Değer eğitiminde kullanılan yaklaşımlar.	9
Değerlerin sınıflandırılması.	13
2005 ve 2018 öğretim programlarında yer alan değerler	16
Sorumluluk	17
Sorumluluk türleri.....	18
Okul ve ailede sorumluluk değeri.....	19
Çocukta sorumluluk bilinci ve sorumluluk duygusunun gelişimi.	20
Yaratıcılık Nedir?	23
Yaratıcı yazma.	24
Yaratıcı yazma öğretimi ve yaratıcı yazmada öğretmenin rolü.	25

Yaratıcı yazma teknikleri.....	26
Yaratıcı yazmada değerlendirme.	30
İlgili Araştırmalar	31
Yurt içi araştırmalar.	31
Yurt dışı araştırmalar.	36
ÜÇÜNCÜ BÖLÜM.....	38
Yöntem	38
Araştırma Deseni	38
Çalışma Grubu	39
Veri Toplama Araçları	40
Uygulama.....	41
Uygulama öncesi hazırlıklar.	41
Asıl uygulama.	41
Deney Grubu Ders Süreci	42
Kontrol Grubu Ders Süreci	43
Veri Analizi	43
Araştırmacının Rolü.....	43
Geçerlik ve Güvenirlik	43
DÖRDÜNCÜ BÖLÜM.....	46
Bulgular	46
Kontrol Grubu Öğrencilerinin Sorumluluk Düzeyi Ön Test ve Son Test Puanlarına İlişkin Bulgular	46
Deney Grubu Öğrencilerinin Sorumluluk Düzeyi Ön Test ve Son Test Puanlarına İlişkin Bulgular	47
Deney ve Kontrol Grubu Öğrencilerinin Sorumluluk Düzeyi Ön Test-Son Test Puanlarına İlişkin Bulgular	48
BEŞİNCİ BÖLÜM	50
Tartışma ve Sonuç	50
Kontrol Grubu Öğrencilerinin Sorumluluk Düzeyi Ön Test ve Son Test Puanlarına İlişkin Bulguların Tartışılması.....	50
Deney Grubu Öğrencilerinin Sorumluluk Düzeyi Ön Test ve Son Test Puanlarına İlişkin Bulguların Tartışılması.....	50
Deney ve Kontrol Grubu Öğrencilerinin Ön Test Son Test Puanlarına İlişkin Bulguların Tartışılması	52
Öneriler.....	53
KAYNAKÇA	54
EKLER	64
Ek-1. Sorumluluk Ölçeği	64

EK-2. Yaratıcı Yazma Teknikleri (Metne sonuç bölümü yazma).....	66
EK-3. Yaratıcı Yazma Teknikleri (Yuvarlak masa yazarlığı)	68
EK-4. Yaratıcı Yazma Teknikleri(Hikaye kahramanına mektup yazma-Masal tamamlama)	70
EK-5. Yaratıcı Yazma Teknikleri (Belirli sözcük ve kavramları kullanarak yazma) ...	76
Grup Öz Değerlendirme Formu.....	77
EK-6. Yaratıcı Yazma Teknikleri (Eleştirel yazma ve Bir olaya uygun öykü tipi veya karakteri oluşturma).....	79
EK-7. Yaratıcı Yazma Teknikleri (Kurmaca bir metnin anlatıcısını değiştirmek).....	84
EK-8. Öğrenciler Tarafından Yazılan Hikaye Örnekleri.....	88
EK-9. Araştırma İzinleri	102
ÖZ GEÇMİŞ.....	105

TABLÖLAR DİZİNİ

Tablo 1. Bir İkilem ve Ahlaki Gelişim Düzeylerine Uygun Olası Yanıtlar Örneği	13
Tablo 2. M. Rokeach'ın Değer Sınıflaması (1973).....	14
Tablo 3. Değer Sınıflandırmaları	16
Tablo 4. Değerler ve Değerler Eğitimi ile İlgili Yapılan Yurtiçi Araştırmalar ve Araştırma Sonuçları.....	31
Tablo 5. Sorumluluk Değeri ile İlgili Yapılan Yurt İçi Araştırmalar ve Araştırma Sonuçları.....	33
Tablo 6. Yaratıcı Yazma ile İlgili Yapılan Yurt İçi Araştırmalar ve Araştırma Sonuçları.....	35
Tablo 7. Değerler-Değerler Eğitimi, Sorumluluk Değeri ve Yaratıcı Yazma ile İlgili Yapılan Yurt İçi Araştırmalar ve Araştırma Sonuçları	36
Tablo 8. Ön Test Son Test Gruplu Yarı DeneySEL Desen	39
Tablo 9. Deney ve Kontrol Gruplarında Yer Alan Öğrencilerin Cinsiyete Göre Dağılımı	40
Tablo 10. Deney Tasarımı	42
Tablo 11. Yaratıcı Yazma Tekniğinin Uygulama Sürecine Dağılımı	42
Tablo 12. Ölçme Araçlarından Elde Edilen Verilere Ait Normallik Değerleri.....	44
Tablo 13. Kontrol Grubu Ön Test ve Son Test Verilerinin Shapiro-Wilk Normallik Testi Sonuçları.....	46
Tablo 14. Kontrol Grubu Sorumluluk Ölçeği Ön Test ve Son Test Puanlarının Tanımlayıcı İstatistik Sonuçları	46
Tablo 15. Kontrol Grubu Öğrencilerinin Sorumluluk Düzeyi Ön Test ve Son Test Puanları Arasındaki Farka İlişkin Paired Sample t-Testi Sonuçları.....	47
Tablo 16. Deney Grubu Ön Test ve Son Test Verilerinin Shapiro-Wilk Normallik Testi Sonuçları.....	47
Tablo 17. Deney Grubu Sorumluluk Ölçeği Ön Test ve Son Test Puanlarının Tanımlayıcı İstatistik Sonuçları	48
Tablo 18. Deney Grubu Öğrencilerinin Sorumluluk Düzeyi Ön Test ve Son Test Puanları Arasındaki Farka İlişkin Paired Sample t-Testi Sonuçları.....	48
Tablo 19. Deney ve Kontrol Grubunun Sorumluluk Ölçeği Ön Test ve Son Test Puanları Arasındaki Farka İlişkin Bağımsız Gruplara Ait t-Testi Sonuçları.....	49

ŞEKİLLER DİZİNİ

Şekil 1. Schwartz değeri sınıflandırması.....	15
---	----

BİRİNCİ BÖLÜM

Giriş

İnsanlar toplumsal bir yapı içinde dünyaya gelir ve yaşamını diğer insanlarla etkileşim halinde sürdürür. Bu etkileşim toplumsal yapının bir ürünüdür. Toplumsal yapı içinde bireylerin kendilerine ait davranışları ve toplum tarafından belirlenmiş görev ve yetkileri vardır. Kişiler arası etkileşimin sağlıklı olması için bireyler sahip oldukları görev ve yetkileri toplumsal kurallara uygun bir şekilde kullanmalı ve bu davranışlarının sorumluluğunu kabul etmelidirler.

Bireylerin sosyal yaşama uyum sürecinde edinmesi gereken bazı beceriler ve değerler vardır. Sosyal ilişkileri ve toplumsal yaşamı şekillendiren değerler bireyin yaptıklarını veya yapmadıklarını belirler. Bireyin olaylara ve kişilere karşı düşünce biçimini etkileyerek seçimlerine kaynaklık eder (Demir, 2018). Bu değerlerden biri de sorumluluk değeri olarak karşımıza çıkmaktadır.

Sorumluluk; kişinin kimlik kazanması, kendisine ve topluma karşı olan görevleri fark edip bunlara uygun davranmasıyla ilişkilidir. Sürdürülebilir bir yaşamda ne özgürlük duygusu ne de otoriteye bağımlı olma durumu reddedilemez. Düşünebilen bir varlık olmanın getirisi ile özgürlük alanına sahipken, sosyal bir varlık oluşumuz sebebiyle bir otorite kabulü, dolayısıyla sorumluluk duygusu gereklidir (Dodurgalı, 2010).

Sorumluluk Türk Dil Kurumu (TDK, 2005)' na göre, bireyin kendi davranışlarını veya kendi yetki alanına giren herhangi bir olayın sonuçlarına katlanması, mesuliyeti olarak ifade edilmektedir. Bu tanımdan hareketle, sorumluluğun kişiye özel olduğunu, her bireyin kendi davranışlarından sorumlu olduğunu ve hiçbir bireyin başka bir bireyin davranışından sorumlu olmadığını söylemek mümkündür.

Sorumluluk, bireylerin ortaya koydukları davranışlar sonucunda meydana gelen durumları iradeleriyle kabullenmeleridir (Şirin, 2005). Anlam ve değer verebilme yeteneğine sahip olan insan, bu yetenekler sayesinde sorumluluk kavramını da farklılaştırmaktadır. Sorumluluk, bilinç ve özgür olma durumlarıyla da doğrudan bağlantılı olup bu iki niteliğin varlığı ile geçerlilik kazanmaktadır. Sorumluluk kavramından söz edebilmek için bu iki niteliğin birlikte ve birbirini tamamlar durumda olması gerekmektedir (Koç, 2013).

Sorumluluk kişinin hem kendisine hem de içinde bulunduğu topluma karşı hissettiği duygu ve bu duygu sonucunda ortaya koyduğu davranıştır (Duman, 2014). Sorumluluk salt bilgi ile oluşabilecek bir özellik değil; o bilginin ve yaşam deneyimlerinin bütüncül bir bilinç süreci ile insan türünü, kültürünü, doğal çevreyi ve hayata dair ne varsa hepsini içine alacak şekilde değerlendirmeye tabi tutularak elde edilen ve sadece insana özgü olan bir duygudur (Ergül & Kurtulmuş, 2014).

Kişilerde sorumluluk algısı çevresi ile alışveriş halindeyken başlar. Yani sorumluluk yetisi kişide doğuştan var olmayıp sonradan eğitim yoluyla edinilebilen bir değerdir. Bunun yanı sıra, sorumluluk kavramı herhangi bir ortamla kısıtlandırılamayacak kadar geniş ölçekli ve çok yönlüdür. Bireyin dünyaya gelmesi ile birlikte anne ve babasını rol model olarak geliştirmeye başladığı sorumluluk olgusu üzerinde; arkadaş çevresi, okul, toplum, sivil toplum örgütleri, meslek kuruluşları gibi çok farklı etkenler devreye girer. Kişiler dahil oldukları sosyal yaşam düzeni içerisinde birtakım sorumluluklar meydana getiren etkileşimlerde bulunmaktadır. Bu durum bireylerin etkileşim halinde olduğu her kurumu, kişilerin sorumluluk bilincinin oluşumundan ve gelişiminden sorumlu tutmaktadır (Taşdemir & Dağıstan, 2014).

Bu da demek oluyor ki; yaşamın öğrenme adına kritik evrelerinin geçtiği okul dönemine bireylerdeki her türlü olumlu değişim adına görev düşmektedir. Okullar öğrencilere sadece akademik bilgi kazandırmanın ötesinde yaşamlarını şekillendirebilmeleri adına değerler eğitimi de vermektedirler. Araştırmanın konusu olan sorumluluk değeri ilköğretim müfredatı içerisinde yer alan ve kazandırılması gereken değerler kapsamında olduğundan bireyde sorumluluk bilinci geliştirmede okulun payının önemli olduğu görülmektedir.

Gelişen dünya düzeni bireyleri salt bilgi alan pasif konumdan çıkararak onun düşünebilen, var olan bilgilerini yeni durumlara uyarlayabilen yaratıcı bireyler olmaya yönlendirmektedir. Yaratıcılık bireyin önem arz eden orijinal bilgilere sahip olma sürecidir. Yaratıcılıkta temel olan yenilik ve hayal gücüdür. Yaratıcılık insani olarak sahip olunan tüm değerler ile beslenir. Birçok insani nitelik gibi yaratıcılıkta güçlendirilebilir. Tüm öğrencilerin okullarda akademik çalışmaların yanı sıra var olan yeteneklerini geliştirmeleri için uygun fırsatlara sahip olmaları en temel haklarıdır (Aronica & Robinson, 2017).

Yaratıcılığın geliştirilebilir bir süreç olması sebebiyle okullarda bu süreçte çeşitli tekniklerden yararlanmak kaçınılmaz olacaktır. Bu tekniklerden biride yaratıcı yazma tekniğidir.

Yaratıcı yazma; kişinin duyu organları sayesinde çevresi ile etkileşim halinde olarak gerçekleştirdiği gözlemlerinin sonucunda var ettiği tüm verilerin diğer bireylerden farklı bir

şekilde ortaya konulmasıdır. Yaratıcı fikirlerin; hikâye, şiir, masal, karikatür vb. aracılığıyla yazıya aktarılması durumuna yaratıcı yazma işi olarak bakmakta mümkündür (Kaya, 2013). Yaratıcı yazma eylemi bir öğretim sürecinden sonra meydana geleceği için burada öğrenciye rehberlik eden bir öğretmene ve çeşitli tekniklere de ihtiyaç duyulacaktır. Burada rehberlik edecek olan öğretmenin yaratıcı yazma tekniklerine hâkim olması ve bu alanda uygulama becerisine sahip olması gerekmektedir.

Yaratıcı yazma çalışmalarında temel kavram yanlışlığı yetenek meselesidir. Yazmaya başlamak için illa bu konuda yetenek aranırsa insanın öğretilabilir yanı inkâr edilmiş olur. Bu durum eğitimin ve eğitimci olmanın ilkelerine ters düşer. Her insanın yazma konusunda az ya da çok yetenekli olduğunu ve bunu açığa çıkarmanın da ancak yaratıcı yazma çalışmalarıyla mümkün olacağını söylemek mümkündür. Yaratıcı yazma çalışmalarına 5N1K sorularına cevap aranarak başlanır. Daha sonra konunun temel sözcüğü boş bir kâğıda yazılarak etrafına ilgili kelimeler yazılır ve kümelenir. Bu aşamada yazılanlar mantık denetimine alınmaz ve zihnin çağrışım yapmasına izin verilir (Gündüz & Şimşek, 2012). Burada öğrencinin yaratıcı düşünmenin ürünü olan buluşlarını açığa çıkarması amaçlanır.

Yaratıcı düşünme gücüne sahip olan insanlar meraklı, problemleri araştıran, kolay pes etmeyen, karşılaştıkları olumsuz durumları fırsata çeviren kişiler olarak nitelendirilirler. Bilgi ve teknolojinin hızla tüketildiği günümüz toplumlarında öğrencilere yaratıcı düşünme becerisini öğretmek önemlidir. Çünkü günümüzde çocuklar kendi düşüncelerini geliştirmek yerine başkalarının düşüncelerini kabullenme yolunu tercih etmektedirler. Yaratıcı düşünmenin geliştirilmesi adına yaratıcı yazma çalışmalarının katkısı ise büyüktür (Şahin, 2016).

Zihinsel sürecin ve bir sorgulamanın ürünü olan öğrenmelerin daha kalıcı olduğunu söylemek mümkündür. Bu sebeple bireylerin davranışına yön veren değerlerin kazandırılması sürecinde çocukların yaratıcı düşünmelerine yardımcı olunarak değerleri içselleştirmeleri sağlanabilir. İlkokulda kazandırılması hedeflenen değerlerden olan sorumluluk değerinin, çocukların yaratıcı düşünme becerilerini kullanarak yaratıcı yazma teknikleri ile kazanmalarının sonuçlarını ortaya çıkarmak bu bağlamda önemlidir.

Araştırmanın Amacı

Çocuklarda erken çocukluk döneminde ve ilkokul yıllarında meydana gelen değişimin hayati öneme sahip olduğu çocuk eğitiminden sorumlu tüm paydaşlar tarafından kabul edilmiştir. Kişilik gelişiminin büyük çoğunluğunun bu dönemlerde olduğu göz önüne

alındığı zaman çocuğu hayata hazırlayan değerler eğitimi için planlı eğitim sürecine sahip olan ilkokul döneminin seçilmesi doğru olacaktır.

Olumlu kişilik özellikleri gösteren bireylerin ilk özelliklerinden biri sorumluluk duygusuna ve bilincine sahip olmalarıdır. Öncü'ye göre kişilik gelişimi için hayati öneme sahip olan bu kritik dönemde sorumluluk eğitimi almış olan çocuklar gelecekte toplum olma bilincine sahip, ahlaki açıdan olgun, hayatı paylaştığı tüm canlıları seven ve koruyan, saygılı birer yetişkin olacaktır (Akt., Baş, 2011).

İlkokul döneminde çocuklar öğrenmeleri yaparak-yaşayarak gerçekleştirirler. Bunun yanı sıra hızla gelişen teknoloji çağında yaratıcılık da önem kazanmıştır. Bu demek oluyor ki sağlıklı bireyler yetiştirmek için verilen değerler eğitiminin gittikçe önem kazanan yaratıcı metotlarla verilmesi uygun olacaktır. Bu amaçla bu çalışmada öğrencilerin hem yaratıcılıklarını hem yazma becerilerini kullanarak sorumluluk eğitimi almaları sağlanmıştır.

Bu araştırmanın amacı, ilkokul değerler eğitimi müfredatında yer alan sorumluluk değerinin yaratıcı yazma teknikleri ile oluşturulan etkinliklerle kazandırılmasının öğrencinin sorumluluk düzeyine etkisinin incelenmesidir. Bu kapsamda aşağıdaki sorulara cevap aranmıştır:

1. Kontrol grubu öğrencilerinin sorumluluk düzeyi açısından ön test ve son test puanları arasında anlamlı bir fark var mıdır?
2. Deney grubu öğrencilerinin sorumluluk düzeyi açısından ön test ve son test puanları arasında anlamlı bir fark var mıdır?
3. Kontrol ve deney grubu öğrencileri arasında sorumluluk düzeyi açısından ön test ve son test puanları arasında anlamlı bir fark var mıdır?

Araştırmanın Önemi ve Gerekçesi

Çilenti' ye göre bireylerin hayatını kolaylaştıran, olumlu etkilere sahip olan teknolojik ve bilimsel gelişmeler pek çok olumsuzluğu da beraberinde getirmiştir. Toplumlara bu olumsuzluklara karşı savunmasız bırakan hiç şüphesiz ahlaki çöküşlerdir. Ahlaki çöküşlerin sebeplerinin başında ise iletişim kopukluğu ve buna bağlı olan değerlerin değişime uğraması gelmektedir. Değerler kişilerin karakterini şekillendirmenin yanı sıra toplumun birlikte yaşamasına olanak sağlayan bağlayıcı unsurlardır. Değerlerin değişmesi, yok olması, aktarılamaması sadece kişilik gelişimini değil, toplumsal düzeni de tehlikeye atmaktadır. Günümüzde var olan ve gelecekte meydana gelebilecek sorunların en aza indirgenmesi adına bireylerin sevgi, saygı, sorumluluk, adalet gibi temel değerleri içselleştirmeleri ve bu bağlamda davranışlarını şekillendirmeleri gerekmektedir (Akt., Uzunkol, 2014).

Eğitin programlarının amacı akademik öğrenmelerin yanı sıra iyi insan yetiştirmektir. Bu amaçla, güncellenen 2018 öğretim programında değerler eğitiminin önemine değinilerek, müfredatta yer alan değerler “kök değerler” adı altında belirginleştirilmiştir. Kök değerlerden biri ise sorumluluk değeridir.

Akbaş (2004) ilkokullarda geleneksel, demokratik, bilimsel ve çalışma-iş değerleri adı altında değer sınıflaması yaparak bu sınıflandırmada sorumluluk değerinin demokratik değerler içerisinde yer aldığını belirtmektedir. Yenilenen öğretim programı ile birlikte sorumluluk değeri doğrudan verilecek değerler arasına dahil edilmiştir.

Günümüzde önemi giderek artan değer kavramının nesilden nesile nasıl aktarılacağı da araştırmalara konu olmaktadır. Fakat değer öğretiminin yaşantılar ve etkin katılım yoluyla edinilmesini konu alan çalışmalar yeterli sayıda ve nitelikte değildir. Yapılan araştırmalar öğrenmelerin kalıcı olduğu erken çocukluk dönemine yöneliktir. Baş (2011) sorumluluk değeri kazandırmada hikaye temelli öğretim programının etkisini ortaya koymuştur. Altunok Çal (2018) ise sorumluluk eğitimin uygulamaları konusunda öğretmenlerin olumlu görüşe sahip olduklarını belirtmiştir.

Alanyazın taramasının ardından ilkokul düzeyinde sorumluluk değerini kazandırmaya yönelik çalışmaların yeterli seviyede olmadığı görülmüştür. Bu sebeple bu araştırma problemini sorumluluk değerini kazandırma olgusu oluşturmaktadır. Bu değeri kazandırırken seçilecek olan yöntem ise günümüzde yaratıcılığın kazandığı önem yön vermiştir.

Değişmelerin ve gelişmelerin hız kazandığı günümüzde yeni yüzyılın, yeni nesil bireyler için neler sunacağı öngörülememektedir. İşte bu nedenle yaratıcı düşünme ve yaratıcı sorun çözme becerisine sahip olmanın önemi gittikçe artmaktadır (Yüksel, 2016).

2005 yılında yeni programla birlikte müfredatta değerler eğitimi uygulanmaya başlanmıştır. Fakat bu uygulama ayrı bir ders olarak verilmeyip ağırlıkla Sosyal Bilgiler, Hayat Bilgisi ve Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi dersleri içerisinde örtük bir şekilde ve plansız olarak verilmeye çalışılmış, çoğu yerde de öğretmenin inisiyatifine bırakılmıştır. Bu da eğitim sisteminin bir zafiyeti olarak görülmektedir. İşte bu sebeple eksikliğin giderilmesi için değerler eğitimi programına ve bu değerleri öğrencilere kazandırmada yardımcı olacak yöntem-tekniklere ihtiyaç duyulmaktadır (Üstündağ, 2014). Bu yöntem-teknikler seçilirken bireyleri sürece dahil eden ve dikkat çeken çalışmalar olmasına özen gösterilmelidir. Çünkü yaşamı şekillendiren değerler karmaşık yapıda olup içselleştirmesi zaman alan bir süreçtir. Araştırma bu plansız sürecin yerine planlı bir değer eğitimi uygulamasının sonuçlarını ortaya koymaya çalışmaktadır. Bu özelliği ile alan yazında planlı bir değer eğitimi sürecine kaynaklık edeceği düşünülmektedir.

Ayrıca araştırmanın sorumluluk değeri kazandırmada yaratıcı yazarlık tekniklerinin etkilerini ortaya çıkarmakla sorumluluk değer eğitimi ve diğer değerlerin öğretilimi için yeni bir metot ortaya koyacağı için önemli görölmektedir.

Araştırmanın Sınırlılıkları

1. Bu araştırma, Erzurum ili Yakutiye ilçesine bağlı bir ilkokulun iki farklı şubesinde öğrenim gören 50 öğrenci ile,
2. Araştırma verileri, araştırmada kullanılan veri toplama araçları ile sınırlıdır.

Varsayımlar

Bu araştırmada,

1. Araştırmaya katılan öğrencilerin gönüllü ve objektif oldukları,
2. Araştırmaya katılan öğrencilerin ölçeği cevaplarırken birbirlerinden veya araştırmacıdan etkilenmedikleri,
3. Deney ve kontrol grubunda yer alan öğrencilerin araştırma süresince birbirleri ile etkileşim içerisinde olmadıkları varsayılmıştır.

Terim ve Tanımlar

Değer: Bir toplum içinde veya insanlar arasında benimsenmiş ve yaşatılan insani, ilahi ve siyasi kaynaklı davranış, kural ve kıymetler bütünüdür (Başcı Namlı, 2019).

Sorumluluk: Gündelik hayatta sorumluluk, bireyin kendi davranışlarını ya da kendi etki ve yetki alanına dahil olan herhangi bir durumun sonucunu üstlenmesi olarak ifade edilmektedir (Babadoğan, 2003).

Yaratıcı yazma teknikleri: Yaratıcı yazma tekniği; dili kullanarak ve yaşayarak aynı zamanda etkin bir şekilde uygulayarak, duygu ve düşünceleri biçimlendirme becerilerini geliştiren, bilgiyi keşfeden, hayal gücünü geliştirip eleştirel bakış açısı edindiren, analiz ve sentez becerilerini geliştiren etkili bir sunma biçimidir (Temizkan, 2010).

İKİNCİ BÖLÜM

Kuramsal Çerçeve ve İlgili Araştırmalar

Değer Nedir?

Günümüzün temel sorunlarının başında insan yetiştirme gelmektedir. İnsan yetiştirmenin temelini ise örgün eğitim yıllarının kapsadığı erken çocukluk ve ergenlik yılları oluşturmaktadır. Ancak 21. yüzyıl ile birlikte çocukluk ve gençlik yıllarında derin bir kriz görülmektedir. Gelişen teknolojinin insan sorunlarını çözemeyeceğinin anlaşılması üzerine ülkeler sosyal ve kültürel olgularına uygun bir değerler eğitiminden bahsederek bu eğitimi örgün eğitim müfredatı içerisinde planlı olarak vermeye başlamışlardır. Fakat değerler eğitimi sadece okulların bir sorunu olmayıp çocuğun yetişmesinde önemli role sahip olan bütün paydaşların iş birliği ile meydana gelebilen bir süreçtir (Köylü, 2016).

Değer bir şeyin önemini belirlemeye yarayan soyut ölçü, bir şeyin değdiği karşılık, kıymet olarak tanımlanmaktadır (TDK, 2005). Değer insanların davranışlarını şekillendiren, yaptıkları seçimlere kaynaklık eden düşünme ve karar verme süreçlerini yöneten ilkeler ve kurallar bütünüdür (Sapsağlam, 2016). Ekşi ve Katılmış (2016)' a göre değer, insanların davranışlarına kaynaklık eden ve davranışlarını yargılayan aylayış sistemlerinin tümüdür. Değer, bireysel davranışlara kaynaklık etmenin yanı sıra toplum içinde önemli bir konudur. Değer toplumda çeşitli birliktelikler (davranış-düşünce) sağlamanın yanında bireyleri birbirine bağlar ve bireyler arasında ki ilişkiyi kuvvetlendirir (Demir, 2018). Bu tanımlardan hareketle değer bir toplumun kendi devamını sağlıklı bir şekilde sağlamak için topluma üye olan insanların büyük bir çoğunluğu tarafından kabul gören ve gerekli olduğuna inanılan aynı zamanda topluma üye bireylerin ortak duygu ve düşüncelerini yansıtan kurallar ve ilkeler bütünüdür. Bu tanımlara çoğaltmak mümkündür. Fakat literatür taramasına dayandırılarak ortak bir değer tanımı yapılmak istenirse şu kavramları öne çıkarmak gerekmektedir: İnanç, yargı, kılavuz, kural, etik, davranış, amaç, kıymet ve tutumdur. Bu kavramlardan hareketle değer; insan, toplum veya kurumun düşünce, davranış ve etkinliklerinde tercih edilen, toplumun üye bireyleri tarafından kabul gören, istenilen, amaçlanan standart kural ve düşüncelerdir (Keskin, 2016).

Değerlerin işlevi.

Çeşitli bilim dalları değerlerin işlevleri konusunda farklı yaklaşımlara sahiptir. Ortak paydada ele alındığında değerlerin bireysel ve toplumsal olmak üzere iki tür işlevi vardır. Bireysel bağlamda bakıldığında değer; bireye kişilik kazandırarak onun sosyalleşmesini sağlayan, bireyin karakterini şekillendirerek onun tercihlerini etkileyen, bireyin davranışlarını değerlendirerek ona hayatı boyunca rehberlik eden bir duyuşsal alan sürecidir. Toplumsal açıdan incelendiğinde, değerın sosyal kontrol mekanizması olarak günlük hayattan yola çıkarak toplumun davranış örüntüsünü şekillendirip toplumsal kültüre ayna tutan bir işlevinin olduğu görülür (Keskin, 2016).

Değerlerin işlevleri farklı bakış açılarıyla da sistematize edilmiştir: Gökçe (1994)' ye göre değerlerin işlevleri şöyledir:

- Değerler, sosyal eylemde bulunan bireyin kabul edilebilir davranışları için temel çıkış noktasıdır.
- Değerler, kültürü şekillendirdiği gibi kültür tarafından da şekillendirilirler.
- Değerler, kişinin şahsiyeti ile şekillenerek kişiliğın bir parçası olarak görülmektedir.
- Değerler, sosyal boyuta sahiptirler (Akt., Özensel, 2003).

Değerler eğitimi ve amacı.

Değerler eğitimi, gelişen dünya ile birlikte eğitimin vazgeçilmez amaçlarından biri halini almıştır. İnsanın kimliğini açığa çıkararak onu kişisel kimlikten ulusal kimliğe taşıyan değerler eğitimi, şüphesiz uzun soluklu planlanmalı ve uygulamaya konulmalıdır. Kazandırılan değerler gerçek yaşamla ilintili bir halde öğrenciye sunularak, tercih edilebilirliği artırılmalıdır. Bu rehberlikte eğitimciler aktif rol alarak örnek teşkil etmeli değer; doğru, mutlak olarak değil paylaşılabılır bir sistem olarak verilmelidir (Çağlayan, 2005).

Değerler eğitimi, bireylere olumlu karakter edindirmeyi amaçlayan, bireysel ve toplumsal kalkınmaya, huzura ve barışa katkı sağlamayı planlayan, olumlu davranış sergileyen bireyleri ise ödüllendiren bir süreçtir (Tarakçı, 2013). Staler' a göre değerler eğitimi şöyle tanımlanmıştır (Akt., Keskin, 2008):

Değerler eğitimi manevî, ahlâkî, sosyal ve kültürel eğitim; kişisel ve sosyal eğitim; dini eğitim; çok kültürcü/ırkçılık karşıtı eğitim; program ötesi temalar, özellikle vatandaşlık, çevre ve sağlık; manevi özen; okul etiği; programa ek etkinlikler; geniş toplum bağlantıları; ortak ibadet/toplantı; öğrenen bir topluluk

olarak okul yaşamı gibi ortak program deneyimlerinin bir sınıflamasını yapabilmek için yeni bir şemsiye terimdir (s.20).

Toplumsal düzenin sağlanmasında önemli bir yere sahip olan değerlerin birleştirici gücüne toplumlar her daim ihtiyaç duyarlar. Toplumsal çözünmenin önlenmesi kuşkusuz nitelikli bir değerler eğitimi programından geçer. Değerler eğitiminde çocukların kendilerine ve topluma yararlı olacak değerleri edinmeleri amaçlanır. Bu amaç çocuğun doğuştan getirmiş olduğu iyi yönlerini ortaya çıkarmak, değerın öğretimini sağlamak olarak derinleşir. Değerler eğitiminin asıl amacı, insan hayatını anlamlı hale getirmek, kişiliğini güçlendirmek ve ruhsal dengeyi sağlamaktır (Aydın & Akyol Gürler, 2013).

Çocuklara değerlerin öğretilmesinde anne babanın yanı sıra öğretmenlerinden etkileri oldukça fazladır. Bu etki sistemli olduğu gibi rastlantısal bir şekilde de olabilir. Fakat planlı olmayan öğretme faaliyetlerinin sonucunun tahmin edilemeyeceği için değerler eğitimi yaklaşımının planlı bir süreç olarak yürütülmesi daha mantıklıdır. Çünkü sonucu öngörülemeyen süreçler her kişide farklı etkilere sebebiyet verebilir. Rastgele etkilerin olumlu ve kalıcı olabilmesi için değerler eğitiminde öğretici rolünü üstlenen bireyin tutarlı olması gerekmektedir. İşte bu nedenle bu süreç önemsenmeli ve planlanmalıdır (Aydın & Akyol Gürler, 2013).

Değerler eğitiminin planlı bir süreç olarak yürütülmesi gerektiğinden bu süreçte eğitici rolü anne ve babadan çok öğretmene düşmektedir. Bu eğitimde öğretmen sadece bir uygulayıcı değildir. Öğretmen örnek teşkil eden ve öğrencisini düşünmeye sevk eden rehber olmalıdır. Ayrıca öğretmen öğrencilerine toplumsal hayattan değer yargılarını muhakeme edebilecekleri bir tartışma ve paylaşma ortamı sunmalıdırlar. Öğretmen, öğrencilerinin kendilerini tanımalarını sağlamalı zayıf yönlerini geliştirebilmeleri için onlara fırsat tanımalıdır (Tarakçı, 2013).

Değerler eğitimi ile amaçlanan hedefler; karakterli, dürüst, ahlaklı, ben olmaktan çıkıp toplumu kucaklayabilen bireyler yetiştirmektir. Öğrenciler, değerler eğitiminin ardından olayları akıl süzgecinden geçirerek çatışan düşünceler karşısında en doğruyu seçebilecek duruma gelmelidirler. Bilgi olarak aktarılan her duygu, düşünce ve davranışın zamanla söneceği bilindiğinden, değerler eğitimi sürecinde örnek teşkil ederek uygulanabilirliğe ağırlık verilmelidir (Çağlayan, 2005).

Değer eğitiminde kullanılan yaklaşımlar.

Değerlerin nasıl kazandırılacağı eğitim sistemlerinin bir sorunu olarak karşımıza çıkmaktadır. Değerler eğitimi ile ilgili alanyazın incelendiğinde çeşitli yaklaşımların ele alındığı görülmektedir. Bu yaklaşımların bazıları örtük bir programı savunurken bazıları ise

sınıf içi planlanmış süreçleri savunur. Değer öğretiminde merkeze alınan ana fikirler çocukların değeri bilişsel gelişimleri yoluyla edindikleri ve sosyal öğrenme yetileri ile kazandıklarıdır. Değer eğitimi yaklaşımları şu başlıklar altında toplamıştır:

Değerlerin doğrudan öğretimi- telkin yoluyla öğretim.

Yetişkinler doğru olduğunu düşündükleri ve gerekli gördükleri temel değerleri belirlerler ve bunları empoze etmeye çalışırlar. Bu süreçte telkine dayalı bir yöntem belirlenir. Efsanevi kahramanlar, hikayeler ve şarkılar kullanılır (Doğanay, 2009). Bu yaklaşım farkında olmadan geçmişten günümüze en çok kullanılan değer öğretimi yaklaşımıdır. Telkin etme yaklaşımı olarak da bilinen bu yaklaşımda öğrencilere iyi ve kötü öğretilir (Aladağ & Yel, 2009). Değerin doğrudan öğretiminde kullanılabilecek sınıf içi etkinliklerden birinde öğretmen seçtiği değer ile ilgili bir örnek olay oluşturup sonuçlarını öğrencileri ile tartışabilir. Örneğin sorumluluk değerini temele alan hikâyede kahramanın sorumluluğunu yerine getirdiği ve getirmediği senaryonun sonunda olabilecekler konuşulur. Telkin yaklaşımında şunlarda yapılabilir:

- Öğrencilere öğüt verici cümlelerle gidilir.
- Kazandırılmak istenilen değer iyi yönleri direk yazılır.
- Değeri ifade ederken gereklilik kipi kullanılır. Örneğin: Hayvanları sevmeliyiz.
- Ele alınan değer ilişkili olduğu olayın analizine yönelik ifadeler yer verilir.
- Değerle ilgili mesaj içeren hikaye, fıkra, masal, şarkılara yer verilir.
- Değerin kuralları anlatıldıktan sonra örnek verilmelidir.
- Değerlendirme soruları açık olmalı bilgiyi gün yüzüne çıkarmalıdır. Örneğin: Sorumluluk nedir? Kimlere sorumlu kişi denir? (Ulusoy, 2017).

Değerleri belirginleştirme- açıklama.

Doğrudan yaklaşımların aksine bu yaklaşımda, değeri başkalarının telkiniyle değil bireyin kendi yaşantıları yoluyla bulması sağlanır. Birey alternatifleri ve olasılıkları inceledikten sonra özgür olarak karar verir (Doğanay, 2009). Değeri açıklama yaklaşımı olarak da bilinen bu yaklaşım öğrencinin değer farkına varması, değerler üzerinde düşünme alanı yaratması, değer sosyal hayatta ki rolünü anlamlandırması ve uygun karar alma becerisini geliştirmesi bakımından önemlidir (Akbaş, 2008). Bu yaklaşım sınıf ortamında kolaylıkla uygulanabilmektedir. Öğretmen öğrencisinin değeri özgürce seçmesine izin verdikten sonra seçtiği değeri paylaşmasına ve takdir toplamasına izin vermelidir. Son olarak öğrenciden seçtiği değer doğrultusunda davranması beklenir. Değer belirginleştirme yaklaşımının temelinde öğretmenlerin kurguladıkları durumları öğrencilere aktarmaları ve

ardından bu kurgusal durumlara karşı ortaya konulabilecek davranışları tartışarak değere ulaşmalarını sağlamak vardır (Başcı Namlı, 2015).

Simon (1972)'e göre değer açıklama tarafsız bir yaklaşımdır. Bu yaklaşım değerini açık bir şekilde ifade edildiğinde etkisini yitireceğini düşünmektedir. Bu nedenle değerler zorlama olmadan kazandırılmalıdır. Yaklaşım bu süreci yedi basamakta ele alır (Akt., Akbaş, 2008).

Seçme:

1. Özgürce seçim yapabilme,
2. Bir var olan seçeneği değerlendirip, en uygun olanını seçme,
3. Seçeneklerin olası sonuçlarını tahmin ederek karar verme.

Ödüllendirme:

4. Önemli olduğu düşünülen şeyi ödüllendirme,
5. Özgürce seçilen bir değeri açıkça ifade edebilme.

Hareket:

6. Serbestçe seçilen değerle tutumlu davranma,
7. Seçilen değere göre tekrar tekrar hareket edebilme,

Bu yaklaşımda amaç, yedi basamağı kullanarak öğrencinin değerini farkına vararak içselleştirmesidir (Akbaş, 2008). Değer açıklama-belirginleştirme yaklaşımında şunlar yapılmalıdır:

- Öğrencilere kendi değerlerini fark etmeleri için seçenekler sunulmalı seçimde yardımcı olunmalıdır.
- Seçilen değerini sonuçlarını analize yönelik sorular sorulmalıdır.
- Bilinçli değer seçimi için yönlendirme yapılmalıdır.
- Değer ile ilgili verilen içerik günlük hayatta karşılaşılabılır türden olmalıdır.
- Öğrenciler günlük hayatta seçtikleri değere uygun davranmaya yönlendirilmelidirler.
- Dikkat çekici, düşünmeye yönlendiren sorular sorulmalıdır.
- Öğrencilerin değer sorununa yönelik veriler elde etmeleri istenmelidir (Tay, 2017).

Değer analizi.

Bu yaklaşım sosyal bilimler eğitimcileri tarafından geliştirilmiştir. Burada temel amaç öğrencilere karşılaştıkları sorunların çözümünde kullanabilecekleri bilimsel araştırma süreçlerinde yardımcı olmaktır. Bu süreçte üst düzey bilişsel süreçler kullanılır. Değer içeren

soru ya da sorunlar akıl yürütme metoduyla, tarafsız ve duygusallıktan uzak bir tutumla incelenerek sonuca ulaşılmalıdır (Doğanay, 2009). Değer analizi yaklaşımına kaynaklık eden üst düzey bilişsel süreçler Welton ve Mallan (1999) tarafından sekiz aşamada ifade edilmiştir. Bunlar;

- Değer sorununu belirleme
- Karşılaşılan değer sorununu açığa kavuşturma
- Sorun hakkında bilgiler ve kanıtlar toplama
- Bilgi ve kanıtların uygunluğunu ve doğruluğunu değerlendirme
- Olası çözüm yollarını belirleme
- Çözüm yollarının her birinin olası doğrularını belirleme ve değerlendirme
- Seçenekler arasından birini seçme
- Seçilen öneri doğrultusunda davranımda bulunma (Akt., Doğanay, 2009).

Ahlaki muhakeme- ikilem tartışması.

Kohlberg'in ahlak gelişim kuramını temel alan bu yaklaşım, değer öğretiminde değeri açıklama ve telkinlerle doğrudan öğretime inanmamıştır. Kohlberg yaptığı araştırmalar sonucunda ahlak gelişim kuramını şöyle temellendirmiştir:

- Gelenek öncesi düzey: Değerler dışı bağımlıdır.
 1. Dönem: Ceza ve itaat (4-6 yaş). Kişi cezadan kaçmak için kurallara uyar.
 2. Dönem: Çıkara dayalı alış-veriş (6-9 yaş). Ödülü elde etmek için kurallara uyulur.
- Geleneksel düzey: başka grupların ihtiyaçları dikkate alınır.
 3. Dönem: Kişiler arası uyum (10-15 yaş). Başkalarının onayını almak önemlidir.
 4. Dönem: Kanun ve düzen (15-18 yaş). Kanunlara dışlanma korkusu ile uyulur.
- Gelenek ötesi düzey: Evrensel değerler benimsenir.
 5. Dönem: Sosyal anlaşma (18-20 yaş). İnsanlığın ortak mutluluğunu temel alarak davranır.
 6. Dönem: Evrensel ahlaki ilkeler (20 yaş ve üzeri). İnsan hakları, eşitlik, hak, adalet gibi kavramlar davranışlarına temel oluşturur.

Bu yaklaşım sınıf ortamında uygulanırken örnek olay okunur. Öğrencinin cevapları doğrultusunda bireyin ahlaki gelişimine dair ipuçları elde edilir. Burada çözüm değil çözüme

ulaşma yolu önemlidir (Akbaş, 2008). Ahlaki gelişim kuramını temel olarak sınıf içinde kullanılabilecek bir örnek olay aşağıda verilmiştir (Doğanay, 2009):

Tablo 1. *Bir İkilem ve Ahlaki Gelişim Düzeylerine Uygun Olası Yanıtlar Örneği*

İlknur' un İkilemi: Arkadaşının adını söylemeli mi söylememeli mi?
İlknur ve arkadaşı İrem alışverişe çıkarlar. İrem kabine bir bluz ile girer fakat çıktığında elinde yoktur. İrem bluzu kazağının altına giymiştir. Mağazada dolaşırken acil çıkması gerektiğini söyleyerek İlknur' u yalnız bırakır. Çok geçmeden güvenlik görevlisi olanları kameradan gördüğünü söyleyerek İlknur' u durdurur ve arkadaşının adını söylemezse başının belaya gireceğini söyler. İlknur arkadaşının adını söylemeli mi söylememeli mi? Yanıtları nedenleriyle veriniz. Düzyey 1. Ceza ve itaat: Arkadaşının adını söylemeli. Söylemezse kendi başı derde girer. Düzyey 2. Karşılıklı çıkar: Arkadaşının adını söylememeli. Çünkü arkadaş olsa oda aynı şeyi yapardı. Düzyey 3. Uyum: Arkadaşının adını verirse adı ispiyoncuya çıkar, bu nedenle söylememeli. Düzyey 4. Toplumsal düzeni koruma: Hırsızlık yasaklanmış bir davranıştır. Bu sebeple söylemeli. Düzyey 5. Toplumsal anlaşma: Hırsızlığın yasalara aykırı olmasının yanı sıra bir hak ihlali olması nedeniyle söylemeli. Düzyey 6. Evrensel ahlaki değerler: Mağaza sahibinin hakkını gasp etmiştir. Hak evrensel bir değerdir. Arkadaşının adını söylemelidir.

Değerlerin sınıflandırılması.

Değerleri birbirlerinden bağımsız düşünmek mümkün değildir. Değerleri ayrıştırmak bu sebeple güçtür. Değerler kuramcılar tarafından daha iyi anlaşılacak adına çeşitli işlev ve özelliklerine göre sınıflandırılmıştır (Keskin, Öksüz, Gelen & Yılmaz, 2012). Bu yönüyle değer sınıflandırılmasının amacı değerleri çok yönlü ele almak ve detaylı bir şekilde ortaya koymaktır (Genç, 2019). Alanyazın tarandığında değer tanımındaki çeşitliliğin değerlerin sınıflandırılmasında da karşımıza çıktığı görülmektedir. Herkes tarafından kabul gören bir sınıflandırma olmadığından burada en çok kabul gören sınıflandırmalardan bahsedilecektir (Varol, 2013).

Spranger değer sınıflaması.

- Bilimsel değer: Gerçeğe, bilgiye, muhakemeye ve eleştirel düşünceye önem verir.
- Ekonomik değer: Yararlı ve pratik olana önem verir.
- Estetik değer: Simetri, uyum ve forma önem verir.
- Sosyal değer: Başkalarını sevme, yardımcı olma ve bencil olmama esastır.
- Politik değer: Her şeyin üstünde kişisel güç, etki ve şöhret vardır (Aydın & Akyol Gürler, 2013).

Rokeach değer sınıflaması.

Değerleri amaç ve araç değerler olarak sınıflandırmıştır. Araç değerleri amaç değerlere ulaşmada bir basamak olarak kabul etmiştir (Yiğittir, 2012). Değer sınıflaması aşağıdaki tabloda verilmiştir.

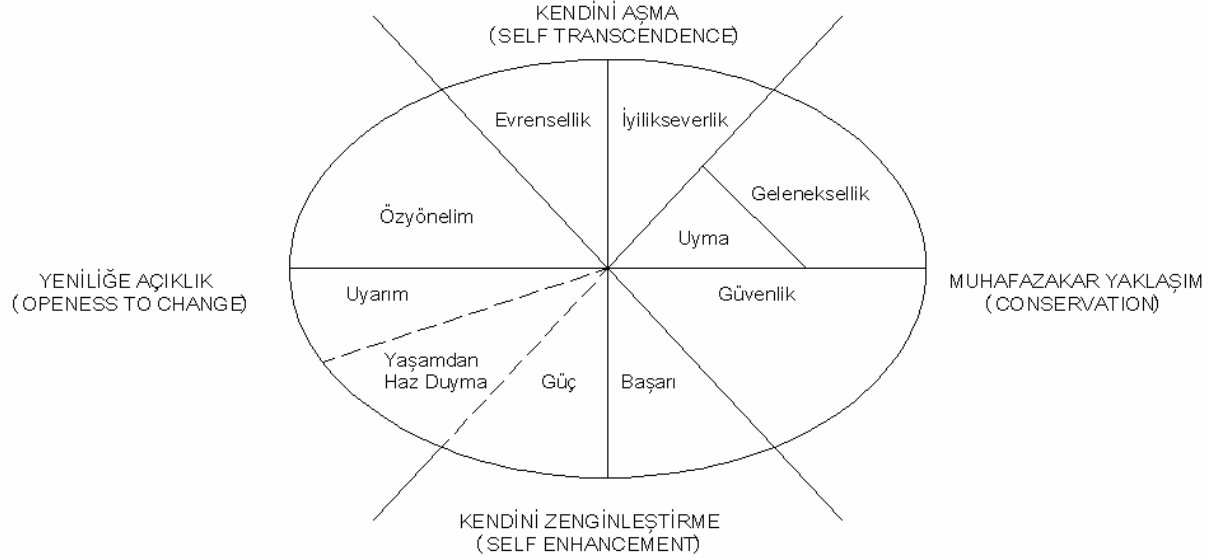
Tablo 2. *M. Rokeach'ın Değer Sınıflaması (1973)*

Amaç Değerler	Araç Değerler
Rahat bir hayat, iç huzuru	Hırslı/istekli, ufku geniş
Heyecanlı bir hayat, eşitlik	Kabiliyetli, neşeli
Başarma hissi, gerçek sevgi	Temiz, cesaretli
Barış içinde bir dünya, zevk	Affedici, yardımsever
Güzellikler dünyası, kurtuluş	Dürüst, hayal gücü kuvvetli
Aile güvenliği, özgürlük	Bağımsızlık, entelektüel
Ulusal güvenlik, kurtuluş	Mantıklı, sevecen
Sosyal tanıma, gerçek dünya	İtaatkar, kibar
Bilgelik/hikmet, öz saygı	Sorumlu, öz kontrol

Schwartz değer sınıflaması.

Schwartz ve Bilsky (Schwartz & Bilsky 1987-1990, Schwartz 1992) yaptıkları çalışmada 56 değer ve bu değerleri 10 farklı güdüselleştiren değere ayırmışlardır. Bu değer türleri ise şunlardır: güç (power), başarı (achievement), uyarım (stimulation), öz- yönelim (self-direction), evrensellik (universalism), yaşamdan haz duyma (hedonism), iyilikseverlik (benevolence), geleneksellik (tradition), uyuma (conformity) ve güvenlik (security). Bu kuramcılar ayrıca değerleri bireysel ve kültürel değer olarakta sınıflandırmışlardır. Bireysel

değerler bireyi yaşamını yönlendiren değerler iken; kültürel değerler toplumun genelinde paylaşılan değerlerdir. Schwartz'ın yapmış olduğu değer sınıflandırması aşağıdaki şekilde şematize edilmiştir (Akt., İşcan, 2007).

Şekil 1. Schwartz değer sınıflandırması.

Schwartz ve Bilsky'nin yapmış olduğu çalışma ile paralellik gösteren başka bir çalışmada Allport ve Vernon tarafından yapılmıştır. Bu iki kuramcı değeri temelde 6 grubu ayırmışlardır. Politik, sosyal, ekonomik, kuramsal, dini ve estetik değerlerdir. Politik değerler içinde rekabet ve mücadeleyi barındırırken Schwartz'ın güç değeri ile, sosyal değer sevgi ve nezaket alt boyutuyla Schwartz'ın iyilikseverlik değeri ile, ekonomik değer üretim-tüketim ilişkisiyle Schwartz'ın başarı değeri ile, kuramsal değer öz-yönelim değeri ile, dini değer geleneksellik ve estetik değerde güzellik değeri ile paralellik göstermektedir (Akt., İşcan, 2007).

Yurt dışında yapılan bu sınıflandırmaların dışında yurt içinde de değer sınıflandırmalarına gidilmiştir. Güngör (1998) değerleri; estetik, iktisadi, teorik, siyasi, sosyal ve dini olmak üzere altı gruba, Kale (2004), evrensel ve kültürel olmak üzere iki gruba, Ercan (2001), ulusal ve evrensel olarak iki gruba, Canatan (2004) ise geleneksel ve modern olmak üzere iki grubu ayırmışlardır (Akt., Aladağ & Yel, 2009).

Değerler ile ilgili ulusal ve uluslararası düzeyde pek çok sınıflamaya gidildiği görülmektedir. Bu sınıflamalar daha iyi aktarılacak amacıyla aşağıda tablo ile verilmiştir:

Tablo 3. *Değer Sınıflandırmaları*

Kuramcı/Araştırmacı	Değer sınıflandırması
Spranger	Bilimsel, ekonomik, estetik, sosyal, politik
Rokeach	Amaç, araç
Schwartz	Güç, başarı, uyarım, öz-yönelim, evrensellik, yaşamdan haz duyma, iyilikseverlik, geleneksellik, uyma, güvenlik
Allport ve Vernon	Politik, sosyal, ekonomik, kuramsal, dini, estetik
Güngör	Estetik, teorik, siyasi, iktisadi, sosyal, dini
Ercan	Ulusal, evrensel
Kale	Evrensel, kültürel
Canatan	Geleneksel, modern

2005 ve 2018 öğretim programlarında yer alan değerler.

Türkiye’de kavram olarak değer ve değer eğitimi öğretim programlarına 2005 yılında sosyal bilgiler dersi öğretim programı ile dahil olmuş, son güncellenen 2018 öğretim programında ise kendisine daha geniş yer bulmuştur. 2005 Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programı’nda “adil olma, aile birliğine önem verme, bağımsızlık, barış, bilimsellik, çalışkanlık, dayanışma, duyarlılık, dürüstlük, estetik, hoşgörü, misafirperverlik, özgürlük, sağlıklı olmaya önem verme, saygı, sevgi, sorumluluk, temizlik, vatanseverlik ve yardımseverlik” olmak üzere yirmi adet değer ifadesine yer verilmiştir. Ayrıca bu değerler doğrudan verilecek olan ünitelerle ilişkilendirilmiştir (Beldağ, 2019).

2018 yılında güncellenen öğretim programlarında ise değerler eğitimi eğitim sisteminin tüm unsurları dikkate alınarak oluşturulmuş, ayrı bir öğrenme alanı, ders, ünite vb. olarak görülmemiştir. Tam tersine bütün eğitim sisteminin amacı olarak kabul edilen değerler öğretim programlarının her aşamasında yer almıştır (MEB, 2018).

Güncellenen MEB müfredatı ile birey yetişmesine hizmet eden öğretim programlarının salt bilgi aktarmaktan çok bireysel farklılıkları göz ardı etmeyen değer ve beceri kazandırma hedefli öğrenme çıktılarına yer verdiği görülmüştür. Müfredatta üst bilişsel becerileri kullanarak diğer disiplinlerde ve günlük hayatta değerler, beceriler ve yetkinlikler çerçevesinde bir öğretim programı hazırlanmıştır. Eğitim sisteminin temel amacı değer ve yetkinliklerle bütünleşmiş bilgi ve davranışlara sahip bireyler yetiştirmektir. Bir toplumun geleceğini toplumu oluşturan bireylerin topluma ait değerleri benimseyerek bu değerleri

hayata geçiren bireylere bağlıdır. Eğitim sisteminin sadece akademik başarı kazandırmasının yeterli olmadığı günümüzde yeni müfredat değer, beceri ve davranış eğitimini de temele almıştır. Bu kapsamda yeni müfredatta 10 “kök değer” belirlenmiştir. Bu değerler “adalet, dostluk, dürüstlük, özdenetim, sabır, saygı, sevgi, sorumluluk, vatanseverlik, yardımseverlik” olarak karşımıza çıkmaktadır (“Meb’den Müfredatın Ana Metninde Güncelleme”, 2019).

Sorumluluk

Değerler eğitiminin gerekliliği konusunda bilim insanları ve politikacılar arasında ki görüş birliği, hangi değeri öğretilim sorusuna verilen cevaplarda farklılaşmaktadır. Konu her ne kadar tartışmaya açık olsa da çekirdek değerler konusunda bir uzlaşma vardır. Kinnier, Kernes ve Dautheribes (2000) uluslar arası kuruluşlarla ilgili dokümanları inceleyerek evrensel çekirdek değerlerin listesini çıkarmışlardır. Bunlardan biri ise sorumluluk değeridir (Akt., Doğanay, 2009).

Sorumluluk en önemli değerlerden biridir. Sorumluluk yaşamın her evresinde kişinin üstlenmesi gereken önemli bir görevdir. Bireyin sorunlarını aşmasında en önemli dayanak noktasıdır (Eren, 2011). Sorumluluk diğer insanları tanımak, onların değerlerine saygı göstermek, onların var olduğunu kabullenmektir (Demirkan, 1998). Sorumluluk yetisinden bir başka tanımda ise güvenilirlik ve itimat edilebilirlik olarak söz edilmektedir (Ay, 2003).

Başaran (2005) sorumluluğu bir duygu olarak tanımlayarak bu duygunun, ödev olarak üstüne alınan ya da verilen bir işi, sonuna kadar yerine getirme ve gerektiğinde yapılan bu işten ortaya çıkan sonuçların hesabını verme ile ilgili bir durum olduğunu belirtmiştir.

Sorumluluk, bireyin kendi davranışları veya kendi yetki alanına giren herhangi bir olayın sonuçlarını üstlenmesidir; diğer bireylerin kendisine hissettiği güveni boşa çıkarmaması, güvenilir ve emniyetli olması olarak da ifade edilebilir (Bak, 2011). Sorumluluğa daha geniş bir tanım yapılacak olursa bireylerin, toplumsal, ulusal ve küresel neticeler doğurabilecek davranışlarının sonucunda meydana gelen olumsuz etkileri olan durumları kabullenmesi ve bu olumsuz etkilerin önüne geçmeye çalışması olarak değerlendirilebilir (Özen, 2009).

Sorumluluk duygusu sadece akli yeteneğe sahip olan ve bilinçli bir varlık olan insana özgü bir durumdur. Bu beceri dış baskı ve polisle, kanunla, ödül ya da cezayla değil ancak bireyin bilinçli bir şekilde ortaya koyduğu içten gelen manevi bir güçle gönüllü olarak oluşur (Metin, 2006). Ödül ve ceza sonucu yapılan davranışlar, yerine getirilen ödevler sorumluluk olarak algılanmamalıdır. Ancak sorumlu davranış dışsal bir denetimle değil kişinin kendi isteğiyle ortaya çıkarsa sorumlu davranıştan söz edilebilir (Hayta Önal, 2005). Bu tanımlardan

hareketle, bireyin sorumluluk duygusuna sahip olabilmesi için güçlü bir otokontrol sistemine sahip olması gerektiğini ayrıca dıştan denetimli bir birey olmak yerine özdenetim sahibi bir insan olması gerektiği söylenebilir.

Birey toplum içerisinde diğer bireylerle etkileşim halinde yaşamda var olmakta ve bu nedenle toplum tarafından yüklenen sorumluluk duygusunu üstlenmektedir. Bireyin gelişim düzeyine, yaşına, cinsiyetine ve sosyal statüsüne uygun görevleri yerine getirmesi veya getirmemesi sorumluluk olarak ifade edilmektedir (Yavuzer, 2004). Bu nedenle bireyin gelişim düzeyine ve kişisel özelliklerine uygun olmayan görev ve yükümlülükler sonucunda meydana gelen durumları kişinin üstlenmesini ve sorumlu bir davranış göstermesini beklemek doğru değildir.

Karar verme ve eyleme geçme yetkisine sahip olmayan bireyler davranışın sonucunda sorumlu tutulamazlar; ancak karar alabilme ve uygulayabilme yeteneğine sahip bireyler için bu durumun tam tersi söz konusudur (Karaismailoğlu, 2006). Ayrıca sorumluluk değerinin bireyin içinde bulunduğu toplumsal yapının değer yargılarına göre de farklılık gösterebileceği unutulmamalıdır. Çünkü sorumluluk değeri bireysel ve toplumsal boyutu olan bir değer yargısıdır (Sert, 2012).

Sorumluluk türleri.

Sorumluluk değerinin farklı kaynaklardan çıkmasından dolayı her kuram ve kuramcı, bu değeri farklı bir boyutuyla ele almaktadır. Bu boyutlar da sorumluluk kavramına farklı içerik ve nitelikler edindirmekte, farklı sınıflamalarla sahip olan sorumluluk türlerini meydana getirmektedir (Sezer & Çoban, 2016).

Şahan (2011) literatür taramalarından yola çıkarak sınıflandırdığı sorumluluk türlerini 6 başlık altında toplamıştır. Bunlar; yasal, sosyal, akademik, dini, kişisel ve ortak sorumluluklardır.

Gündüz (2014) ise sorumluluk türlerini 4 başlık altında toplamıştır. Bunlar; ulusal, kişisel, ortak ve sosyal sorumluluklardır. Genel olarak sorumluluk kavramının iki başlık altında sınıflandırıldığı görülmüştür. Bunlar kişisel sorumluluk ve sosyal sorumluluktur.

Kişisel sorumluluk kişinin kendi varlığını kanıtlanmak adına çabalarını, başkaları ile olan iletişimde önce saygı unsurunu benimsemesini, kendi seçimlerinin sonuçlarını üstlenmesini içermektedir. Sosyal sorumluluk ise kişilerin içinde bulundukları topluma karşı olan ödev ve bu ödevlerin sonuçlarını üstlenebilme yetisini ifade etmektedir (Balcı, 2018).

Okul ve ailede sorumluluk değeri.

Çocuğu sosyal hayata hazırlayacak olan değeri eğitiminin ilk verildiğı yer ailedir. Aile, çocuk için önemli olan güven, sevgi, saygı, sorumluluk ve ahlaki duyarlılıkların temelini çocuğa vermekle mükelleftir. Bu sebeple, çocuklarda bu temel duygu gelişimine ailede başlanmalı ve bu duygularının aile ortamında desteklenip geliştirilmesi, ilgilerinin ev ortamında fark edilmesi ve bu konuda yüreklendirilmesi, yeteneklerinin ve duyarlılıklarının gelişmesi son derece önemli bir durumdur (Hökelekli & Gündüz, 2007).

Sorumluluk eğitimi paydaşlarından olan aile bu değeri kazandırırken çocuğu ile olan iletişimine, disiplin yaklaşımına oldukça dikkat etmelidir. Sorumluluk öğrenilebilen bir değeri olduğundan, bunu çocuğa kazandırırken çeşitli görevler vererek ve bu görevlerin olumlu veya olumsuz sonuçlarını üstlenmesinin sağlandığı bir yol izlenebilir.

Geçmişte Türk toplumunda var olan geniş aileler içinde yetişen çocukların aile içerisinde aldıkları sorumluluk daha fazlayken günümüzde çocuğun evde sorumluluk almasını gerektiren çoğu neden ortadan kalkmıştır. Ebeveynler çoğu kez çocuğun hayatını kolaylaştırmaya, çocuğun üstlenmesi gereken işleri kendileri yapmaya başlamışlardır. Fakat çocuğa sorumluluk bırakmak ona önce kendisi ardından üyesi olduğu toplum için yaşına uygun görevler devretmek daha doğru olur. Ayrıca hiçbir zaman bir sorumluluk üstlenmemiş çocukların yaşamın ileriki evrelerinde egoist olmaları kaçınılmaz olacaktır. Ailelerde sorumluluk eğitiminde dikkat edilmesi gereken diğer önemli husus ise abartılmış şefkat duygusudur. Yerine getirilmeyen sorumlulukların bedelini yine görevden sorumlu olan çocuk ödemelidir. Anne-babalar yerine getirilmeyen davranışların sonunca olabilecekleri çocuklarına önceden söylemeli olası durumda istikrarlı davranmalıdırlar. Yani okula geç kalan bir çocuk araba ile okula bırakılmak yerine bu davranışının sonucuna katlanmalıdır (Pıghın, 2005).

Buradan hareketle çocuklar değerleri kendi başlarına doğru bir şekilde anlamlandıramayacağı için kazandırılmak istenen değerlerin doğru bir şekilde kazandırılmasında aileye büyük görevler düşmektedir. Aileler kazandırmak istedikleri olumlu değeri yargılarını tutarlı bir ebeveyn tutumu sergileyerek çocuğa örnek olarak aktarmalıdırlar (Sezer & Çoban, 2016).

Sorumluluk değeri geçmişten günümüze doğru artan popülaritesini hiç yitirmedüğinden dolayı bu değeri eğitiminin sadece aile tarafından vermeye çalışılmasının yetersiz olacağı düşünülmektedir. Çocuğun 5 yaşından sonra gününün büyük bir bölümünü geçirdiğı okula da bu konuda görev düşmektedir. Çocuğun okul ortamı ile ilk tanıştığı okul öncesi eğitimin bu konuda katkısı azımsanamayacak kadar çoktur. Bu dönemde çocuğa

sorumluluk kazandırmak adına ev ve okul da somut yaşantılar düzenlenebilir. Bu etkinlikler yardımı ile çocuğun çevresinde gördüğü, yaşamı paylaştığı canlılara karşı sorumluluk duygusu geliştirmesi sağlanabilir. Sorumluluk değerini kazandırma için hazırlanacak olan bu somut yaşantılar yardımıyla çocuğun sorumluluk almada istekli davranarak kendine karşı olan sorumluluklarından yola çıkarak diğer insanlara, hayvanlara ve bitkilere karşı sorumlu olması sağlanabilir (Sapsağlam, 2016). Ailede temelleri atılıp okul öncesi dönemde devam ettirilen bu değer kazandırma süreci ilkokul döneminde de mutlaka desteklenmelidir. Okulda gizli programla veya resmi programla verilebilecek olan değerler eğitimi öğrencinin sonraki hayatına yön verecektir.

Eğitim sistemi, sorumluluk eğitiminde öğrenciye sadece akademik başarı kazandırmayı veya onun mesleki hayatta statü sahibi olmasını değil temelde iyi davranışlar gösteren, ahlaki gelişimini tamamlamış birey olarak yetiştirmeyi amaçlar. Okullar doğrudan eğitim yoluyla veya sosyal öğrenme metodu yardımıyla güçlü modeller sunarak sosyal kuralları çocuklara öğretmelidir (Sezer & Çoban, 2016).

Türk milli eğitim sisteminde sorumluluk eğitimi adı altında özel bir ders veya bir ünite bulunmamaktadır. Sorumluluk eğitimi derslerde ve ulaşılmak istenen hedef anlamına gelen kazanımlar yardımı ile verilmektedir. Hayatın pek çok yönünü içerisinde barındıran sorumluluk duygusu tek bir dersle sınırlandırılmamış olup derslere dağıtılmıştır (Şahan, 2011).

Çocukta sorumluluk bilinci ve sorumluluk duygusunun gelişimi.

Yaşamın sağlıklı sürdürülebilmesi için gerekli olan sevgi, saygı, adalet, dürüstlük gibi değerlerin yanı sıra sorumluluk değeri de çocuğun önce evde anne-babasından sonra okuldan ve sosyal çevresinden öğrenerek geliştirdiği bir değerdir (Stanley, 2009). Demek oluyor ki bu değer yargısının eğitimine çocuğun ilk sosyal ortamı olan ailede başlanıp okulda devam edilmesi gerekmektedir.

Çocukların, kazandırılmak istenen değere kendi başlarına ulaşabilmeleri mümkün olmadığından bu noktada ailelere büyük görev düşmektedir. Aileler çocuklarına vermek istedikleri değeri tutarlı bir tavır sergileyerek kazandırabilir (Sezer & Çoban, 2016). Buradan hareketle çocuklara sorumluluk kazandırmada ebeveyn tutumunun ne kadar önemli olduğuna da dikkat çekmek gerekir. Polat (2016)' a göre çocuğa sorumluluk kazandırmak için demokratik bir aile düzenine sahip olmak gerekmektedir. Bu yapıyı kurmanın da üç temel aşaması vardır: düzen kurmak, problem çözmek ve bedel ödetmek. Düzenli tahmin edilebilir bir ebeveyn ilişkisi, çocuğun problemlerini kendisi tarafından çözmeye elverişli olarak

hazırlanmış bir ortam ve son olarak da yerine getirilmeyen sorumluluk karşısında ödediği bedel çocuğa etkili bir sorumluluk eğitimi vermede yeterli olacaktır.

Sorumluluk bilinci çocuklarda aşamalı olarak gelişen bir değerdir. Kimi çocuklar doğuştan bu sürece daha yatkın olsalar da genel olarak bu bilinç sonradan kazandırılır. Çocuğa sorumluluk bilinci kazandırma evreleri gelişim dönemleriyle paralellik göstermektedir. İki yaşından itibaren ona yaşının gerektirdiği sorumlulukları vermek gerekir. Burada anne ve babaya düşen çeşitli görevler vardır. Ebeveynler çocuklarından görmek istedikleri davranışları sergilemelidirler. Çocuklar iyi bir gözlemci olduklarından bu noktada anne-babayı örnek alacaklardır. Ayrıca anne ve babalar çocuğun yaparak-yaşayarak öğrenmesine fırsat vermeli korumacı tutum tavrından uzak durarak onun davranışlarının sonucunu yaşamasına izin vermelidirler (Stanley, 2009).

Sorumluluk erken çocukluk adı verilen çocukluğun ilk yıllarından başlayarak çocuğun yaşına, fiziksel ve duygusal özelliklerine, cinsiyetine ve gelişim düzeyine uygun görevler vermekle başlar. 18 aylık olana kadar kimseye karşı sorumluluk duygusu beslemeyen çocuk bu devreden sonra bu duygunun yavaşta olsa farkına varmaya başlar. 18-36 aylık dönem arası gelişimsel olarak çocuklar bağımsızlaşmaya başlarlar. Bu nedenle sorumluluğu öğrenecek seviyededirler (Bak, 2011).

Sorumluluk kazandırmanın en etkili ve kolay olduğu belirlenmiş bir yaş aralığı yoktur. Ancak çocuğun tek başına bir işi yapmaya gönüllü ve hazır bulunuşluğunun yüksek olduğu zamanlarda ona gerekli ortam hazırlanmalıdır. Yaş aralığı ne olursa olsun sorumluluk değerinin anlamı, şu üç alanda ifade edilen davranışları göstermekle ilgilidir:

- Kurallara uyma
- Sağduyu kullanma
- Diğer bireylere ve onların doğuştan kazandığı veya sonradan edindiği haklarına karşı saygı ve özen gösterme bilincini ve yeteneğini ifade eder (Birgin, 2012).

Bu süreçte ebeveynlerin dikkat etmesi gereken bir diğer önemli nokta ise çocuğun sorumsuzluk ve aşırı sorumluluk arasında sıkışıp kalmasını önlemektir. Çocuğa kaldırabileceğinden fazla görev yüklemek aşırı kaygı duymasına ve başarısızlığa yol açacağı gibi ailenin korumacı tavrı, ailenin çocuk yerine her işi üstlenmesi de çocuğun sorumsuz olmasına sebep olacaktır (Özbey, 2008).

Sorumluluk bilinci kazandırma aşamasının ilk durağı olan aile ortamında çocuğa uygun görevler vererek bu bilincin gelişeceğini savunan görüşlerin aksine bu durumun bir çatışma alanı yaratacağını savunan görüşte mevcuttur. Öyle ki Ginott, Ginott ve Goddard

(2018)' a göre bazı evlerde günlük görevler hem anne-babayı hem çocuğu üzen savaşlara dönüşebilir. Gündelik görevlerin yerine getirilmesindeki kuvvetli ısrar itaatle sonuçlanır. Bu durum kısa vadede görevin yerine getirilmesi ile sonuçlansa da karakter oluşumunda istenmeyen etkilere de sebep olabilir. Olumlu değerler ve içten beslenen bir duygu ile oluşmayan yalnızca empoze edilen bu duygu yıkıcı olabilir.

Sorumluluk eğitimi bilişsel bir süreç olup çok yönlü bir çalışmayı gerektirmektedir. Ailede verilen bu eğitimin ardından okulda çocukların sorumluluğa dair fikir edinmeleri sağlanmalıdır. Bu da çevremize karşı nasıl sorumlu davranabileceğimize dair örneklerin yaşantısal yolla verilmesiyle mümkün olacaktır.

Douglas (2011), sorumluluk eğitiminde aşağıda verilen beş temel prensipten bahsetmektedir:

1. Yaptığım veya yapmadığım her şeyden ben sorumluyum. Şayet iyi yaparsam itibar görürüm. Eğer iyi yapamazsam, kendim yapmadığımı kabullenirim ve yapmadığım bu davranışın sorumluluğunu başkalarına yükleyerek suçu onlara atmam.
2. İyi bir iş ve yaşam için eğitimimden ben sorumluyum, bundan dolayı benim yapmam gerekenleri kapasitemin el verdiği ölçüde kendim ve çevrem için başkaları değil ben yaparım.
3. Ailemdeki ve çevremdeki diğer kişileri anlayış ve saygı çerçevesinde eğitmekten sorumluyum. Farklı olsak, farklı görüşleri savunsak ve farklı görünsek de bu önemli olmamalı; önemli olan her birimizin değerli birer birey olmasıdır.
4. Halkıma, milletlere ve dünyaya destek olmaktan sorumluyum. Bu beni adil, demokratik, misafirperver ve daha mutlu bir insan olmaya götürür.
5. Dünyayı sevgi ve saygıyla umursamak ve daima korumaktan sorumluyum.

Sorumluluk duygusunun öğretilmesi birdenbire olacak bir durum değildir. Zaman ve emek gerektirir. Bu nedenle öğretici konumunda olan kişi sabırlı ve tutarlı davranmalıdır. Çocuğa verilen görevlerde ona seçim hakkı tanınmalı, sonucunda sebebiyle birlikte takdir edilmeli ve mükemmellik aranmamalıdır. Ayrıca sorumluluk gelişiminde çocuğun yerine getirilmesi istenilen görev ceza olarak sunulmamalı ve günlük görevlerinden dolayı ödüllendirilmemelidir.

Sorumluluk değerinin çocukta kazanılmasını sağlamak rastlantısal süreçlere bırakılmadığından çeşitli tekniklerden yardım alma ihtiyacı doğmuştur. Bu teknikler süreci daha planlı kılmakla birlikte zevkli hale de getirmektedir. Yapılan araştırmalar gelişen teknoloji ile birlikte eğitim öğretim sürecinde yaratıcı yaklaşımların kullanılması gerektiğini ortaya koymuştur. Bu tekniklerden biri de yaratıcı yazma teknikleridir.

Eğitimde modern bir anlayış içerisinde özgün olana ve yaratıcılığa her şeyden çok değer veriliyor. Amaçlar arasında gençlerin bilişsel becerilerinin yanı sıra duyuşsal becerilerine de katkı yapmak var. Türkiye dışında birçok eğitim ortamında yaratıcı yazma dersleri veriliyor. Bu eğitimin temel amacı ise insanın kendi içindeki yaratıcılığı keşfetmesini sağlamak olduğu gibi bir yazar yetiştirmek ise belki ikincil ve örtülü amaç olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu eğitimin başarılı olması durumunda birey kendini keşfediyor, kendi olanaklarını görüyor, sınırlarını biliyor ve ilgi alanlarını keşfederek ve kendine güven noktasında yeterli seviyeye ulaşıyor. İşte yaratıcı yazma çalışmaları eğitimde bu imkânı sunuyor (İpşiroğlu, 2006).

Yaratıcılık Nedir?

“Yaratıcılık; ne, niçin, nerede, nasıl, kim, ne zaman vb. sorularının hemen her alanda sorulmaya başlamasıyla birlikte akla gelen ve yirminci yüzyıldan içinde bulunduğumuz yüzyıla değin tanımlanması en güç olan kavramlardan biridir” (Üstündağ, 2014, s. 1). Yaratıcılık, günümüz bireylerini ileriye götüren en önemli özelliklerdendir. Yaratıcılık farklı olanı ortaya koymak açısından önemlidir. Günümüzde artık bilgiye çok kolay ulaşılabildiğinden önemli olan bilgiye ulaşmak olmayıp bilgi yığını arasından doğru olanı ayırt etmek, yeni fikirler üretebilmek ve yaratıcılığı üst düzeyde kullanabilmektir (Demir, 2014).

Yaratıcılık, insan olarak sahip olunan tüm özelliklerden beslenen, hayal gücünü temele alan özgün fikirlere sahip olma yetisidir. Yaratıcılık süreci, doğrusal ilerleyen bir süreç olmayıp gittikçe derinleşen bir fikir ustalığıdır (Aronica & Robinson, 2017).

“İşte buldum dedirten, tüm bilişsel, duyuşsal ve devinişsel etkinliklerde yeni bir söylemi, davranışı, tutumu, beceriyi, ürünü, yaşam felsefesini vb. ortaya koymayı göze almaktır” (Üstündağ, 2014).

Yaratıcılıkla şimdiye kadar belirtilenler ve yapılan tanımların bazı ortak noktalar içerdiği söylenebilir. Buna göre yaratıcılığın:

- Olguları yeni yollarla görme yeteneği,
- Geçmiş deneyimleri yeni durumlarla ilişkilendirerek öğrenme,
- Alışılmışın dışında bir tutumla toplumsal normları aşarak düşünme,
- Geleneksel olmayan yaklaşımları kullanarak problem çözme,
- Verilen bilgiden daha fazlasına gitme, eşsiz veya orijinal düşünme olarak ifade edilebilir.

Bu tanımlardan hareketle yaratıcılık yeni bir bakış açısıyla empoze edilenin dışına çıkma, var olan kalıpları yıkma ve problemlere alternatif çözümler üretme olarak tanımlanabilir.

Yaratıcı yazma.

Öğrencilere istenilen düzeyde yazma eğitimi verilmesinin yalnızca öğretici yazılar yazdırmakla mümkün olmadığı kabul görmektedir. Önemli olan hayal güçlerini kullanmaları, duyu organları ile algılayıp zihinlerinde canlandırdıkları dünyalarını yazabilmeleridir. İlkokul düzeyinde ki öğrenciler somut işlemler döneminde olduklarından soyut düşünme becerileri gelişmemiştir. Bu nedenle onlardan istenilen yazma etkinlikleri deneyimledikleri dünyayı anlatabilecekleri açık uçlu ve somut etkinlikler olmalıdır. Yazma isteği onlara duygularını anlatma fırsatı vermelidir. Metinler onların ne istediklerini söylemede aracı olmalıdır. Bu tür etkinlikler içsel motivasyon sağladığı için daha etkilidirler (Johnson, 2017). İşte tüm bunlara olanak sağlayan bir yazma eylemi de yaratıcı yazma olarak adlandırılmaktadır. Yaratıcılıktan yola çıkarak kişiliği geliştirdiği savunulan yaratıcı yazma kişinin risk alarak cesur bir tavırla düş gücünde beliren durumları kâğıda dökmesidir (Yıldız, Okur, Arı & Yılmaz, 2013).

“Yaratıcı yazma, zihinde var olan bilgileri, kavramaları, olayları, zihindeki sesleri, bellekte ki görüntüleri, hayalleri yeniden kurgulayarak, birbiriyle harmanlayarak ortaya ürün olarak yeni bir beste, şiir, hikâye, deneme ya da roman koyma süreci olarak ifade edilir” (Güleryüz, 2013).

Yaratıcı yazma öğrencilerin okulun ilk yıllarında öğrendikleri yazı yazmanın biraz daha dışında olduğundan öğrenciler tarafından pek sevilmez. Daha önceleri yazının içeriği ile pek ilgilenmeyen öğrencilerin temel ilgi odağı kâğıt düzeni iken artık yaratıcı yazma ile birlikte yazının içeriği de önem kazanmaktadır. Yaratıcı yazma amaçları olan bir yazma çeşididir. Kepar Kuvanç (2008)’ a göre bu amaçlar şu şekilde sıralanabilir:

- Duyu algıların geliştirerek düş gücünü harekete geçirme, duyma, duyumsama, düşünme, sezme, gözlemlene yetilerinin bütünlüğünü sağlama.
- Düşünme ve algılamının, akıl ve duyguların karşılıklı bir alışveriş içinde birbirini tamamlamasına yol açma.
- Düşünceleri, yaşantıları, gözlemleri kurgusal bir bütünlük içinde temellendirerek dile getirebilme.
- Alımlama, gözlemlene, düşünme, sorgulama, yorumlama, eleştirme yetilerini geliştirme.

- Kafamızdaki kalıplar, ön yargılar ve tıkanma noktalarını kırarak kendi dilimizi bulabilme, özgün olanı, bana özgü olanı, biricik olanı dile getirebilmedir.

Yaratıcı yazma eylemi araştırmacılar tarafından iki farklı sınıflamaya dahil edilmiştir. İlki hayalden kurgulanarak roman, hikâye gibi edebi kaygısı olan metin türleri iken diğeri yazmayı oyun haline getiren, düşünceleri sıralayarak metin oluşturmaya kapsayan bir yazım türüdür. Burada bizim de yaratıcı yazmadan kastımız ikinci durumdur (Yıldız vd., 2013).

Yukarıdaki tanımlardan hareketle yaratıcı yazmanın rastlantısal bir süreç sonucunda ortaya çıkmasını beklemek hata olacaktır. Bu nedenle yaratıcı kişiliği ortaya çıkaracak ve problem çözme becerisine katkı sağlayacak olan yaratıcı yazma becerisinin öğrencilere rehberlik edilerek kazandırılması gerekmektedir.

Yaratıcı yazma öğretimi ve yaratıcı yazmada öğretmenin rolü.

20. yüzyılın sonlarından itibaren öğrencilere etkili bir yazma öğretimi verilmek amaçlanmaktadır. Burada etkili yazmadan kasıt öğrenme amaçlı yazmanın dışında yaratıcı yazma becerilerinin edindirilmesidir. Erken çocukluk yıllarında kazanılan bu beceri ileriki yaşamı da olumlu yönde etkileyecektir. Öğrenciye yazma eğitimi verilmeden önce onun yazma ihtiyacını hissedeceği yaşantılar oluşturulması gerekmektedir.

Yaratıcı yazma çalışmalarına Türkçe eğitiminde 2005 yılında yapılan değişiklikle yer vermeye başlanmıştır. Ancak güncellenen eğitim programı bu konuda yetersiz kalmış olup bu becerinin edindirilmesinde ve geliştirilmesinde daha farklı yöntem ve tekniklerin uygulanmasının gerekli olduğu düşünülmektedir. Öğrencilerin gelişen dünyaya daha iyi uyum sağlayabilmeleri, teorik bilgilerini pratiğe dökabilmeleri, kendilerini daha iyi ifade edebilmeleri, diğer bireylere oranla fark yaratabilmeleri için yaratıcı yazma becerisini etkin bir şekilde kazanmaları gerekmektedir (Kaya, 2013).

Geleneksel yaklaşımlarla yapılan yazma çalışmalarının aksine öğrencinin yaratıcılığını destekleyen yazma çalışmaları, süreç temelli yaklaşımlardan biri olan yaratıcı yazma çalışmalarıdır. Yaratıcı yazma çalışmaları, öğrencilerin düşünme becerisini, hayal gücünü ve yaratıcılığını geliştirmeyi amaçlayan beyin fırtınası, düşünce kümesi, grup çalışması, çizim, görsel, gerçek materyal, oyun, canlandırma, drama gibi etkinliklerle desteklenen; konu ve kurallarla öğrencileri yazma konusunda sınırlandırmayan çalışmalardır (Göçen, 2018).

Yaratıcı yazma çalışmalarında öğretmenin rolü daha çok öğrencilere rehberlik etmekle ilgilidir. Çalışmayı yürütecek, yeni düşünceler keşfedecek, birbiriyle ilgisiz gibi görünen unsurlar arasında yeni, daha önce kurulmamış, ilginç ilişkiler kuracak olan öğrencinin kendisidir. Bu süreçte öğretmen öğrencilere rehberlik etmek ve onları desteklemekle

görevlidir. Bu görevi yerine getirirken öğretmenin kendisi de öğrenciler için iyi bir model oluşturmalıdır. Bu amaçla öğretmen öğrenciye nasıl yazacağını anlatmakla yetinmemeli aynı zamanda kendisi de öğrencilerle birlikte yazma çalışmalarına katılmalıdır (Temizkan, 2010). Burada anlatılanlar yaratıcı yazmaya yönlendirmede rehber olan öğretmenin takınması gereken tutumlardır. Bu durumun yanı sıra rehber olan öğretmenin okuldaki yaratıcı yazı çalışmaları sürecinde öğrencisini köreltmemek adına kendisinin yapmaması ve öğrencilerinden beklememesi gerekenler birtakım davranışlar bulunmaktadır.

Bunlar;

- 1- Öğrencilerden düşünceleri için zaman tanımadan yazmalarını isteme (Fikirler emredilerek ortaya çıkarılabilecek bir beceri değildir),
- 2- Öğretmenlerin dışarıdan rehber değil de değerlendirici rolünü oynaması,
- 3- Öğrencilerden, düşünceden ve içerikten çok biçimsel özelliklerini vurgulamalarını isteme (Yaratıcı yazı çalışmalarında biçimsel özellikler fikirleri takip eder),
- 4- Öğrencileri, yaratıcı yazmanın yeni bir şey oluşturma zevkinden uzaklaştırma (Öztürk, 2007).

Son olarak yaratıcı yazma sürecinde öğrenciler yazılarını; bireyin yargılanmadığı, duygusal rahatlığın olduğu sosyal bir ortamda; yazma isteği ve merakı ile kaygıdan ve eleştirme korkusundan uzak; çoğunluğun baskısı altında kalmadan, özgürce yazmalıdırlar (Beydemir, 2010).

Yaratıcı yazma teknikleri.

Yaratıcı yazma uygulamalarının temelini öğrencinin hayal gücünü kullanarak yeni sonuçlar ortaya koyabildiği teknikler oluşturur. İpşiroğlu (2006), bu teknikleri şöyle sıralamıştır:

Metnin devamını yazarak sonunu tamamlama.

Öğrencilerden devamını yazmaları istenilen metin ilgi uyandıran bir noktada kesilir ve devamını yazmaları istenir. Devam metni yazılırken öğrenciler olay örgüsünü sadık kalmalı ve bu konuda uyarılmalıdır. Bu tekniğin dikkat edilmesi gereken can alıcı noktası ise metnin kesileceği yere karar verilmesidir. Erken veya geç kesilmesinin sakıncaları vardır. Erken sonlandırılırsa öğrenci olay örgüsünü anlayamayarak bir şema geliştiremeyecektir. Geç sonlandırılırsa sonunu tahmin edecek olup hayal gücünü kullanma noktasında sıkıntı yaşayacaktır.

Metne yeni bir son yazma.

Okuyucular, okuma süreci sonlansa bile okudukları metin üzerinde düşünmeyi sürdürürler. Bir metni okuduktan sonra olağan olan bu düşünme süreci yaratıcı yazma çalışmalarına kaynaklık eder. Bu çalışmada metin bir bütün olarak okunduktan sonra yazma işlemine devam edilerek metne yeni bir son yazılır.

Bakış açısını değiştirme.

Öyküler okuyucuya aktarılırken bakış açılarındaki yararlanılır. Belirli bir kişi açısından anlatımı ifade eden ben ve o anlatım, her şeyi bilen bakış açısını ifade eden egemen bakış açısı gibi. Öykünün temelini anlatıcının bakış açısı belirler. Eğer bakış açısı değişirse akış, anlamsal boyut, ileti hatta öykünün türü bile değişebilir. Bu teknikte öğrenciden öyküye hâkim olan bakış açısını değiştirerek metni yeniden kurgulaması istenir. Örneğin hâkim bakış açısı ile yazılan bir metni ben anlatıcıya çevirebilir.

Mekânı, zamanı ve kişileri değiştirme.

Mekân, zaman ve kişilerin belirgin olduğu bir metin seçilerek bu metnin tamamı öğrencilere okunur. Daha sonra öğrencilerden bu temel öğelerin bazılarını veya hepsini değiştirerek yeniden yazmaları istenir. Seçilen metin geçmiş dönemlere ait olursa öğrencilerden metindeki karakterleri ve mekanları günümüze uyarlayarak yazmaları da istenebilir.

Orijinal metindeki olay örgüsüne bağlı kalarak kişileri değiştirme ya da kişilere bağlı kalarak olaylar değiştirme ya da kişileri de olayları da değiştirme.

Yaratıcı yazma çalışmalarında bu teknik kullanılırken kısa metinler seçilmelidir. Bunun için tekniğe uygun olarak tavsiye edilen metin türü öyküdür. Teknik uygulanırken öğrencilere değiştirilecek öğe seçiminde yardımcı olunmalıdır. Kişiler ve olay örgüsünün değiştirildiği bir metin yeni bir kurgu ile yazılmalıdır. Bu sebeple bu teknik öğrencilere yeni bir kurgu yaratma açısından faydalı olacağı gibi akademik olarak onları zorlayacaktır (İpşiroğlu, 2006).

Yazınsal metinde olay örgüsünde yer alan kişiler üzerinde yapılan çalışmalar.

Bu teknikte metnin tamamı okunur. Ardından kurmaca kişiler üzerinde çalışmaları öğrencilerden istenir. Mekân ve zaman aynı tutularak kişinin karakteristik özellikleri üzerinde yeni formlar denenerek tekrar yapılandırılabilir. Örneğin metinde sorumluluk sahibi olumlu bir karakter ilgisiz olumsuz bir karaktere dönüştürülebilir. Bu teknikte kurmaca kişilere iç ses eklenerek metni canlandırma yoluna da gidilebilir (İpşiroğlu, 2006).

Metinde konuşma biçimleri (diyalog, iç monolog, dolaylı anlatım vb.) değiştirme ya da yeni konular ekleme.

Metindeki kişilere aralarında geçmeyen yeni diyaloglar yazarak metnin seyri değiştirilebilir.

Bilinen bir motiften, tipten ya da öyküden yola çıkarak çeşitleme yazma.

Bilinen orijinal bir metinden yola çıkarak yeni, karşıt bir metin oluşturma esasına dayanan bu teknikte temel amaç bilinen metni anlamak değil bu metnin esin kaynağı olmasını sağlamaktır (İpşiroğlu, 2006).

Parodi ya da çeşitlemeler yazdırma.

Metnin aslına sadece biçimsel olarak bağlı kalındığı bu teknikte öğrencilerden okunan metne eleştirel bakış açısıyla bakmaları ve metnin bu bağlamda tersini yazmaları istenir.

Bir yazınsal türden ötekine dönüşüm.

İpşiroğlu (2006) bu tekniğin uygulanmasına yönelik birkaç öneride bulunmuştur. Bunlar:

1. Öğrencide şema oluşmasını sağlayacak olan metnin özeti verildikten sonra öğrenciden bu özetten yola çıkarak yeni bir metin yazması istenebilir. Daha sonra metnin orijinali ile yazılan metin karşılaştırılır.

2. Masalı ya da fantastik öğeler barındıran bir metni gerçek metne dönüştürebilir ya da tam tersini uygulayabilir.

3. Haberlerde geçen bir olay farklı biçimlerde anlatılabilir.

Metnin başlığından ya da içindeki bir kavramdan ya da motiften yola çıkarak çağrışım zinciriyle yeni bir metin kurgulama.

Yeni bir metin kurgulamaya dayanan bu teknikte öğrencilere okunan metinde ilgilerini çeken bir kelimeden yola çıkarak yeni bir metin yazmaları istenir (İpşiroğlu, 2006).

Bu araştırmada kullanılan yaratıcı yazma tekniklerini açıklayan Gündüz ve Şimşek (2010)' e göre ise yaratıcı yazmada kullanılabilecek başlıca teknikler şunlardır:

Kurmaca bir metne sonuç bölümü yazmak.

Her öğretim kademesinde sıklıkla kullanılabilen bu teknikte amaç öğrenciye sonuç bölümü yazdırılarak, onun bir yazın üslubu edinmesini sağlamaktır. Sınıf içinde üç aşamada gerçekleştirilecek olan teknikte öğrenci yarım bırakılan metnin olay örgüsüne sadık kalarak

metne yeni bir sonuç bölümü yazar. Ardından dil, kurgu ve üslup bakımından değerlendirilir. En son orijinal son okunur ve öğrencinin yazdığı ile karşılaştırılır.

Masal tamamlamak.

Öğrencilerin düş gücünü harekete geçirmenin amaçlandığı bu teknik beş aşamadan oluşur. Öğretmen tarafından masal okunur, öğrenciler masalı tamamlar ve sınıfa okur. Öğretmenin masalın sonunu okumasının ardından tartışma evresine geçilir.

Belirli sözcük ve kavramları kullanarak yazmak.

Öğrencilerin birbiriyle ilişkili sözcüklerin düşünce etrafında organize etmelerinin amaçlandığı bu teknik bireysel veya grupta yapılabilir. Çoğunlukla kelimelerin bir torbaya konulduğu ve öğrencilere seçtirildiği teknikte seçilen kelimeler ile öykü oluşturulur.

Kurmaca bir metnin anlatıcısını değiştirmek.

Burada amaç metinlerde anlatıcı kavramını sezdirmektir. Bakış açısı ile anlatıcının kimliği arasındaki ilişkiye dikkat çekilen teknikte öğrenci duygu ve düşüncelerini seçtiği anlatıcının rolüne (hâkim anlatıcı, ben anlatıcı, üst anlatıcı) uygun olarak aktarır.

Bir olaya uygun öykü tipi ya da karakteri oluşturmak.

Öğretmenin denetiminde yürütülen bu teknikte öğrenciye öykü kahramanının özelliklerini içeren pek çok kod verilir. Öğrenci bunlardan birbirine uygun olanları seçerek ilişkilendirir, olay yeri, zamanı ve sorun seçerek öyküyü oluşturur.

Eleştirel yazma.

Öğrencilerin olaylara yorum yapma, tarafsız bakabilme, yeniden kurgulayabilme yönlerinin gelişimini amaçlayan teknik sanıldığı kadar kolay değildir. Öğrencilerin eleştirel yazabilmeleri için öncelikle eleştirel düşünmeleri gerekir. Bunun da yolu okumaktan, olaylara farklı açılardan bakmaktan geçer. Eleştirel bir yazar eseri her yönü ile görür, nesneldir.

Yuvarlak masa yazarlığı.

Öğretmen sınıfta 5 ya da 6 kişilik gruplar oluşturur. Grubun ilk üyesi bir cümle belirler ve yazar. Kağıdı diğer arkadaşına verir. Döngü bu şekilde devam ettirilir. Her öğrencinin söylediği bir cümleyle hikaye-masal oluşturma olarakta bilinen bu teknikte hikaye için bir plan ya da taslak oluşturulmaz. Burada önemli olan öğrencilerin hikayeyi nasıl geliştireceğidir (Yıldız vd., 2013).

Hikâye kahramanına mektup.

Öğrencilere bir öykü ya da hikâye okunarak ondan hikâyenin ana kahramanına bir mektup yazması, ona yol göstermesi, tavsiyelerde bulunması istenir. Burada öğrenci dışardan bir gözle yapılan hataları fark ederek kendi yaşantısı için örnek alır (“Yaratıcı Yazma Etkinlikleri”, 2019).

Yaratıcı yazmada değerlendirme.

Yaratıcı yazma çalışmalarında değerlendirme fen ve matematik derslerinde ki kadar kolay değildir. Öğretmen her ne kadar nesnellik adına çabalasa da öznellikten kurtulamayacaktır. Yaratıcı yazma çalışmaları değerlendirilirken bazı öğretmenler yazının biçimsel özelliklerine bazıları ise yazının özgünlüğüne önem vermektedirler (Gündüz & Şimşek, 2012). Yaratıcı yazılar öğrencinin yaratıcılık yönünü ortaya çıkarmaya çalıştığından değerlendirme noktasında imla ve noktalama kuralları geri planda bırakılarak öğrencinin sunduğu fikirlerin yaratıcılığına, kendini ifade yetisine dikkat etmek daha yerinde olacaktır.

Ayrıca öğretmen yazılan yazının amaca uygunluğuna, sözcüklerin anlamına uygun kullanımına, konu odağına ne kadar bağlı kalındığına da dikkat etmelidir. Bu genel ölçütler dışında yaratıcı yazılarda buluş, düş gücünü yansıtmaya derecesi, anlatımda öznel olma da oldukça önemlidir (Aktaş & Gündüz, 2011).

Yaratıcı yazma çalışmalarına öğrenciler bireysel ve grupla katılırlar. Değerlendirme aşamasında yalnızca ortaya çıkan ürünü değerlendirmek doğru değildir. Tümel bir değerlendirme ile hem ürün hem süreç açısından değerlendirilmelidir. Değerlendirme öğrenciler kendilerini, grup arkadaşlarını, öğretmenler ise öğrencilerini değerlendirmelidirler. Buradan hareketle değerlendirme konusu yazının süreç ve ürün açısından iki başlık altında değerlendirilmesi uygun olacaktır (Maltepe, 2006). Yazı yazma süreci bireysel veya grupla yürütülebilen bir süreç olduğundan öğretmenin sınıf kontrol listeleri kullanması, gözlem ve görüşmelere yer vermesi doğru olacaktır. Kontrol listeleri öğrencilerin günden güne gelişimlerini, gözlem ve görüşmeler ise bu süreçte neleri yapmaktan keyif aldıklarını veya almadıklarını öğretmene sunmakta yararlı olacaktır. Ürün açısından değerlendirme de ise sorulan soru kendi yazdığımız veya başkasının yazdığı bir yazının iyi olup olmadığını nereden anlayacağız sorusuna cevap aranır. Burada her yazı için geçerli olan bazı ölçütlerden söz edilebilir: dil kullanma becerisi, düşünceyi aktarabilme, kurgu vb. Bunlara yaratıcı yazınsal metinlerde orijinallik, yeni buluşlar ortaya koyma, kullanılan imgelerin kişiye ait oluşu da eklenir. Ayrıca ürün değerlendirilirken dil bilgisi hatalarına, anlatım bozukluklarına, yazım

yanlışlarına da dikkat edilir. Yaratıcı metinlerde konu dağıtılmadan, ayrıntıya saplanmadan, düşünceleri somutlaştırarak bir neden-sonuç bağlamında sunmak önemlidir (İpşiroğlu, 2006).

İlgili Araştırmalar

Araştırma konusunu oluşturan ve kuramsal çerçevede yer verilen, değerler-değerler eğitimi, sorumluluk değer ve yaratıcı yazma konuları ile ilgili yapılan yurt içi ve yurt dışı alışmalar Tablo 4, Tablo 5, Tablo 6 ve Tablo 7’de verilmiştir.

Yurt içi araştırmalar.

Tablo 4. *Değerler ve Değerler Eğitimi ile İlgili Yapılan Yurtiçi Araştırmalar ve Araştırma Sonuçları*

Yazar ve yayın yılı	Araştırmanın Adı	Sonuç
Yıldırım (2018)	6 Yaş Okul Öncesi Çocuklarına Yönelik Cesaret Temelli Değerler Eğitimi Uygulamalarının Etkililiği	Bu çalışmadan elde edilen bulgular sonucunda cesaret temelli değerler eğitimi uygulamalarının çocukların cesaret değer kazanımında etkili olduğu saptanmıştır. Çalışmanın sonucunda veriler incelendiğinde cesaret temelli eğitimi uygulamalarından sonra çocuklarda hakkını savunma, risk alma, başkalarının davranışları hakkında fikir bildirme gibi davranışlarda artış gözlenmiştir.
Barcın (2018)	İlkokul 4. Sınıf Değerler Eğitiminde Yaratıcı Drama Yönteminin Etkisi	Araştırma sonucunda, değer eğitiminde yaratıcı drama yönteminin kullanıldığı deney grubu öğrencilerinin ele alınan saygı, sabır ve sorumluluk değerlerine yönelik tutum puanlarının yükseldiği görölmüştür.
Kapkın (2018)	Etkinlik Temelli Değerler Eğitimi Programının 5-6 Yaş Çocukların Sosyal Becerilerine Etkisinin İncelenmesi	Deney grubuna 30 oturum boyunca uygulanan etkinliklerin ardından “Sosyal Becerileri Değerlendirme Ölçeği” uygulanmış ve uygulama sonucunda deney grubu öğrencilerinin son testten aldıkları puanın ön test göre anlamlı farklılaştığı tespit edilmiştir. Ayrıca uygulamadan 4 hafta sonra ölçek tekrar uygulanarak program soncunda edinilen sevgi, sorumluluk, arkadaşlık, dürüstlük gibi, değerlerin kalıcılığı kontrol edilmiş ve programın kalıcı olduğu saptanmıştır.

Tablo 4. (devamı)

Eren (2018)	Okul Öncesi Değerler Eğitimi Programının Öğretmen Ve Aile Görüşleri Açısından İncelenmesi	Veli ve öğretmenler tarafından programın içeriğinin farklı algılandığını ortaya koyan araştırmaya göre velilerin taleplerinin evde problem çözmeye bağlı değerlerin öğretiminde yoğunlaştığı, öğretmenlerin ise değerler eğitiminde sevgi, saygı, paylaşım gibi değerlerin üzerinde durduğu sonucuna ulaşmıştır.
Temel (2017)	Gerçek Yaşam Temelli Değerler Eğitimi Programının İlkokul Birinci Sınıf Öğrencilerinin Sosyal Yeterlik Ve Okula Uyum Becerileri Üzerindeki Etkisinin İncelenmesi	Çalışmada 12 hafta boyunca deney grubuna etkinlikler uygulanmış, süreç sonucunda “Walker-McConnell Sosyal Yeterlik ve Okul Doyum Ölçeği” verileri ile programın sosyal beceri ve okula uyumda etkili ve kalıcı olduğu saptanmıştır.
Erikli (2016)	Okul Öncesi Çocuklar İçin Geliştirilen Bir Değerler Eğitim Programının Geliştirilmesi ve Uygulanması	Çalışmada okul öncesi değerler eğitim programının öğrencilerde saygı, sorumluluk, dürüstlük, iş birliği, paylaşım ve arkadaşlık değerleri üzerindeki etkisi incelenmiştir. Araştırma sonucunda sorumluluk değeri dışında ki bütün değerleri kazanma noktasında anlamlı bir farklılık gözlemlenmiştir.
Ada (2016)	Erken Çocukluk Döneminde Yaratıcı Drama Yönteminin Değerler Eğitimine Olan Etkisinin İncelenmesi	Araştırmada, araştırmacı tarafından geliştirilen yaratıcı drama etkinlikleri deney grubuna 13 hafta uygulanıp, yine araştırmacı tarafından geliştirilen Değer Kontrol Rubriği sürecin öncesinde ön-test, sonrasında son-test ve kalıcılık testi olarak uygulanmıştır. Araştırmanın sonucunda deney ve kontrol grubu arasında deney grubu lehine anlamlı fark gözlenirken bu farkın cinsiyete göre değişmediği saptanmıştır.
Ateş (2013)	İlkokul ve Ortaokul Öğretmenlerinin Değerler Eğitimi ve Uygulamalarına Yönelik Görüşleri Üzerine Nitel Bir Araştırma	İlkokul ve ortaokul öğretmenlerinin değerler eğitimi konularında (değerler eğitiminin gerekliliği, değerler eğitiminin nasıl yapılacağı, değerler eğitiminde anne-babanın ve öğretmenin rolü) görüşlerini aldıkları araştırma sonucunda öğretmenlerin değerler eğitiminde ailelerin yetersiz kaldığı, resmi programın ise uygulamada eksik olduğu ve kâğıt üzerinde kaldığı noktasında görüş birliğine vardıkları sonucuna ulaşmıştır.

Tablo 5. Sorumluluk Değeri ile İlgili Yapılan Yurt İçi Araştırmalar ve Araştırma Sonuçları

Yazar ve yayın yılı	Araştırmanın adı	Araştırmanın sonucu
Balcı (2018)	İlkokul Öğrencilerinin Sorumluluk Düzeylerinin Okula Bağlanma Ve Okul Doyumu Bakımından İncelenmesi	Çalışma sonucunda öğrencilerin sorumluluk ile okul doyumu ve okula bağlanma düzeyleri arasında pozitif bir ilişkinin olduğunu tespit etmiştir. Cinsiyet değişkenine göre ise bu durum kız öğrenciler lehine farklılaşmaktadır.
Kafkas (2018)	İlkokul 4. Sınıf Öğrencilerinin Sosyal Becerileri İle Sorumluluk ve Algılanan Akademik Başarıları Arasındaki İlişkinin İncelenmesi	Çalışma sonucunda öğrencilerin sosyal becerileri ile sorumluluk düzeyleri arasında pozitif yönlü anlamlı bir ilişki tespit edilmiştir.
Altunok Çal (2018)	Okul Öncesi Öğretmenlerinin Sorumluluk Eğitimine İlişkin Uygulamaları ve Öğrencilerin Sorumlu Davranma Düzeyleri	Araştırma sonucunda öğretmenlerin sorumluluk eğitimi konusunda olumlu görüşe sahip oldukları, bu görüşün kıdemi cinsiyet gibi değişkenlere göre farklılaşmadığı görülmüştür. Ayrıca öğretmenlerin okul öncesi eğitim programının sorumluluk değeri kazandırmada yeterli olduğu görüşünde oldukları sonucuna varılmıştır.
Öztekin Ağır (2017)	İlköğretim Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Dersinde Sorumluluk Değeri İle İlgili Kazanımların Gerçekleşme Düzeyi	Çalışmada, bir değer olan sorumluluğu ders bazında ele almıştır. Araştırma sonucuna göre “Dini anlamada ve sorumlulukta aklın önemini yorumlar.” kazanımının ardından öğrencinin sorumluluk başarı testinde anlamlı bir fark oluşturduğu tespit edilmiştir.
Kiranli Güngör ve Bostan Güzel (2017)	The Education of Developing Responsibility Value	Çalışmada okul öncesi öğrencilerine sorumluluk değeri kazandırmak amaçlı iki ay boyunca resim çizdirme, çizilen resimleri yorumlama ve hikaye dinleme etkinliklerini kullanmış ve bu etkinliklerin sorumluluk değeri kazanmada etkili olduğunu tespit etmişlerdir.
Acun, Yücel, Önder ve Tarman (2013)	Değerler: Kim Ne Kadar Değer Veriyor?	İlkokul 4. Sınıf ve 5. Sınıf programında yer alan değerlerin öğretmen ve veli görüşlerinde önem sırasının araştırıldığı çalışmada, velilerin ve öğretmenlerin farklılaştığı görülmüştür. Öğretmenler en çok vatanseverlik, sorumluluk, adil olma değerlerini önemli görürken veliler dürüstlük, çalışkanlık, saygı değerlerini önemli görmüşlerdir.

Tablo 5. (devamı)

Ünlüer (2012)	Sosyal Bilgiler Dersinde Sorumluluk Değerinin Kazandırılmasına İlişkin Veli Görüşleri	Çalışmasında velilerin sosyal bilgiler ders programının sorumluluk becerisi kazandırmada yeterli olmadığını görüşünü ortaya koymuştur. Sorumluluk kazandırmada çevreninde oldukça etkili olduğunu belirten veliler bu konuya dikkat çekmişlerdir.
Kısa (2009)	Okulöncesi Öğretmenlerinin Altı Yaş Çocuklarının Sorumluluk Eğitiminde Başvurdıkları Disiplin Yöntemlerine İlişkin Görüşleri	Çalışmada araştırmacı tarafından belirlenen görüşme formları ve gözlem tekniği kullanılmıştır. Araştırma öğretmenlerin sorumluluk eğitiminde ödül, ceza ve sözel pekiştireçler kullandığını ortaya koymuştur.
Can (2008)	Dördüncü ve Beşinci Sınıf Öğretmenlerinin Sosyal Bilgiler Dersinde Değerler Eğitimi Uygulamalarına İlişkin Görüşleri	Araştırmada öğretmenlerin değerler eğitimi uygulamalarında en çok yaratıcı drama ve iş birliği öğrenme metodunu kullandıkları, kazandırmayı amaçladıkları değerlerin başında ise sorumluluk değerinin geldiği sonucuna ulaşılmıştır.
Tepecik (2008)	Sosyal Bilgiler Dersinde Sorumluluk Değerinin Kazandırılmasına İlişkin Öğretmen Görüşleri	Çalışmada öğretmenler sorumluluk değerinin temellerinin ailede atılması gerektiğini belirtmişlerdir. Ayrıca öğretmenler bu değeri kazandırmada okulun önemine de dikkat çekmişlerdir.

Tablo 6. *Yaratıcı Yazma ile İlgili Yapılan Yurt İçi Araştırmalar ve Araştırma Sonuçları*

Yazar ve yayın yılı	Araştırmanın Adı	Araştırmanın sonucu
Kasap (2019)	Yaratıcı Okuma-Yaratıcı Yazma Çalışmalarının Yaratıcı Okuma, Okuduğunu Anlama, Yazma ve Yaratıcı Yazma Erişine Etkisi	Çalışmada, 14 hafta boyunca deney grubuna uygulanan yaratıcı okuma ve yaratıcı yazma çalışmalarının, öğrencilerde okuma ve yazmaya yönelik olan algılarında olumlu bir değişim meydana getirdiği sonucuna ulaşmıştır.
Dorlay (2018)	5e Öğrenme Modeline Uygun Yaratıcı Yazma Etkinliklerinin Ortaokul Öğrencilerinin Yazma Becerisi Üzerine Etkisi	5e modeline uygun yaratıcı yazma etkinliklerinin uygulandığı deney grubu ile kontrol grubu arasında yaratıcı yazma etkinlikleri puanları arasında anlamlı bir farklılık olduğunu ortaya koymuştur.
Özdemir ve Çevik (2018)	Üstün Yetenekli Öğrencilerde Yaratıcı Yazma Çalışmalarının Düzeyleri ilköğretim 6., 7., 8. Sınıflar Örneği	Yaratıcı yazma etkinliklerinin yaratıcılık üzerindeki etkisini inceledikleri araştırmada deney grubu lehine anlamlı sonuç tespit etmişlerdir.
Urhan (2016)	Ortaokul 8. Sınıf Türkçe Derslerinde Masalların Yaratıcı Yazma Becerisine Etkisi	Çalışmada, deney grubuna 8 hafta boyunca önceden belirlenen masallar okunmuş ardından da yaratıcı yazılar yazdırılmıştır. Araştırma sonucunda deney grubu lehine anlamlı farklılık tespit edilmiştir.
Duru (2014)	Altıncı Sınıf Öğrencilerinin Yaratıcı Yazma Becerilerini Geliştirmeye Yönelik Stratejilerin Etkililiğinin Değerlendirilmesi	Çalışma sonucunda, yaratıcı yazma tekniklerinin geleneksel tekniklere oranla öğrencilerin yazılı anlatım süreçlerini daha çok desteklediği sonucuna ulaşmıştır.
Erdoğan (2012)	Süreç Temelli Yaratıcı Yazma Uygulamalarının Yazılı Anlatım Becerisine ve Yazmaya İlişkin Tutuma Etkisi	Çalışmada, iki deney bir kontrol grubu kullanılmış olup gruplardan birine işbirlikçi yaratıcı yazma diğerine ise yaratıcı yazma teknikleri uygulanmıştır. Araştırma sonucunda deney ve kontrol grupları arasında yazılı anlatım becerileri ile yazmaya ilişkin tutumlar açısından deney grupları lehine anlamlı bir farka ulaşılmıştır.

Tablo 6. (devamı)

Demir (2011)	İlköğretim Öğrencilerinin Yaratıcı Yazma Becerilere ile Yazma Öz yeterlik Algısı ve Başarı Amaç Yönelimi Türleri İlişkisinin Değerlendirilmesi	Çalışmada öğrencilerde yazma öz yeterlilik algısı ile yaratıcı yazma becerileri arasında pozitif yönlü bir ilişki saptanmıştır.
Beydemir (2010)	İlköğretim Beşinci Sınıf Türkçe Dersinde Yaratıcı Yazma Yaklaşımının Yazmaya Yönelik Tutumlara, Yaratıcı Yazma ve Yazma Erişimine Etkisi	Çalışmada, deney gurubuna uygulanan yaratıcı yazmaya dayalı çalışmaların öğrencilerin yazmaya yönelik tutumlarını olumlu yönde etkilediği sonucuna ulaşılmıştır.
Duran (2010)	Yaratıcı Yazma Yaklaşımının Yazılı Anlatım Becerisinin Gelişimine Etkisi	Çalışmada, yaratıcı yazma tekniklerinin öğrencilerin yazılı anlatım becerileri üzerine olan etkisi incelenmiştir. Araştırma sonucunda bu tekniklerin yazılı anlatım becerisini olumlu yönde etkilediği saptanmıştır.
Küçükali (2001)	Creative Writing and Foreign Language Development	Yaratıcı yazma tekniklerinin yabancı dilde yazma gelişimine katkı sağladığı, yazma farkındalığı kazandırdığı sonucuna ulaşılmıştır. Alan yazın taramasının ardından değişen dünyaya ayak uydurabilmek için öğretim programlarının da değişmesi gerektiği sonucuna ulaşılmıştır.

Yurt dışı araştırmalar.

Tablo 7. Değerler-Değerler Eğitimi, Sorumluluk Değeri ve Yaratıcı Yazma ile İlgili Yapılan Yurt İçi Araştırmalar ve Araştırma Sonuçları

Yazar ve yayın yılı	Araştırmanın Adı	Araştırmanın Sonucu
Thompson (2002)	The Effects of Character Education on Student Behavior	Değer eğitiminin öğrenci davranışları üzerindeki etkisini incelemiştir. Değer eğitiminin öğrenci davranışlarını olumlu etkilediği sonucuna ulaşılan çalışmada, değerler eğitiminin ilkokullarda program içinde yer alması gerektiği belirtilmiştir.
Knofo (2003)	Authoritarians, the Next Generation: Values and Bullying Among Adolescent Children of Authoritarian Fathers	Değerler eğitiminde ebeveyn tutumları üzerinde çalışmıştır. Otoriter olan ve otoriter olmayan ailelerin çocukları incelendiğinde otoriter ailelerin çocuklarının güç değerini ön planda tutarken, iyilik, evrensellik gibi değerleri geri plana attığını tespit etmiştir.
Husu ve Tirri (2007)	Developing whole school pedagogical values—A case of going through the ethos of “good schooling	Öğretmenlerin değer kavramı hakkında ki görüşlerini incelemiş, araştırma sonucunda bireysel ve sosyal tüm değerlerin eğitsel bağlamda önemli olduğu ortaya konmuştur.
Thonberg (2008)	The lack of professional knowledge in values education	Öğretmenlerin değerler eğitimi konusunda ki bakış açılarını incelediği araştırma sonucunda, öğretmenlerin değerler eğitimi hakkında yeterli bilgiye sahip olmadıkları tespit edilmiştir.

Tablo 7. (devamı)

Ülavery ve Veisson (2015)	Values and Values Education in Estonian Preschool Child Care Institutions	Öğretmenlerin, okul müdürlerinin ve velilerin çocuklara verilmesi gereken değerleri nasıl sıraladıklarını, değer eğitiminde hangi yaklaşımı kullandıklarını ortaya çıkarmak amaçlı yaptıkları çalışma sonucunda değerler eğitiminde en etkili yaklaşımın öğrencilere rol model olma olduğu tespit edilmiştir.
Crowter (1995)	Independent School Library-Classroom-ParentPartnership Program To Encourage Respecz,Responsibility, Courtesy, and Caring for StudentsPrekindergarten through Eighth Grade	Araştırma sonucunda, öğretmenleri ve aileleri tarafından saygılı davranma, sorumlu olma gibi davranışlara teşvik edilen çocukların süreç sonucunda bu değerleri edindiği tespit edilmiştir.
Bonnie (2000)	A Caring and Sharing Environment Helps Teach Values in Kindergarten Students	Araştırmada değerler eğitimi okul öncesinde saygı, sorumluluk ve iş birliği değerleri etrafında şekillendirilmiştir. Öğretmen davranışları model olarak alan ve çoklu zekâ kuramının ilkeleri doğrultusunda hareket edilen araştırma sonucunda, verilen eğitimde bazı çocukların bu değerleri edindiği tespit edilmiştir.
Duer, Parisi ve Valintis (2002)	Character Education Effectiveness	Çalışmada saygı ve sorumluluk eksikliğinden kaynaklı olduğu düşünülen problem davranışlara sahip öğrenci grubuna verilen karakter eğitimi sonucunda, saygı ve sorumluluk düzeylerinin arttığı, bu bağlamda kabul edilemeyen davranışlarında azalma olduğu tespit edilmiştir.
Bulanc ve Butler (2002)	The Occurrence of Behaviors Associated With Sixteen Character Values	Çalışma sonucunda öğretmen ve öğrencilerin değerler eğitimi programına ihtiyaç duydukları sonucuna ulaşılmıştır. Öğrencilerin en fazla sorumluluk, vatanseverlik, saygı gibi değerlere önem verdiklerini belirlenmiştir.
Viadero (2003)	Nice Work	Değerler eğitimi çalışmalarında sorumluluk, empati, iş birliği gibi değerleri kazandırmaya çalışmış, çalışmanın sonucunda çocukların problemleri davranışlarında azalma ve aynı zamanda akademik başarılarında yükselme olduğu görülmüştür.
Such ve Walker (2004)	Being Responsible and Responsible Beings: Children's Understanding of Responsibility	Sorumluluk kavramının çocukların bakış açılarına göre değerlendirildiği araştırma sonucunda, çocukların sorumluluk değerini günlük yaşamın temel ögesi olarak gördükleri tespit edilmiştir.
Sutherland ve Topping (1999)	Collaborative creative writing in eightyear-olds: comparing cross-ability fixed role and same-ability reciprocal role pairing	İşbirlikli yazma çalışmasının yaratıcı yazma üzerindeki etkisinin incelendiği çalışmada sekiz hafta boyunca verilen işbirlikli yazma eğitiminin, öğrencilerin yaratıcı yazma başarılarını olumlu yönde etkilediği sonucuna ulaşılmıştır.
Vass (2002)	Friendship and collaborative creative writing in the primary classroom	Çalışmada yaratıcı yazmanın çocuklarda iş birliğine ve görev dağılımında adaletli olunmasına olumlu yönde etki ettiği sonucuna ulaşılmıştır.
Greenlee (2002)	Inservice and preservice teacher attitudes toward creative writing as a learning mechanism	Çalışmada yaratıcı yazmanın öğrenme üzerine etkisinin olup olmadığı öğretmen görüşleri alınarak belirlenmeye çalışılmış, araştırma sonucunda öğretmenlerin yaratıcı yazmanın öğrenme sürecini desteklediği konusunda fikir birliğine vardıkları tespit edilmiştir.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

Yöntem

Araştırmanın bu bölümünde, araştırma deseni, çalışma grubu, veri toplama araçları, araştırma süreci, verilerin analizi, araştırmacının rolü, geçerlik ve güvenirlik konusunda açıklamalara yer verilmiştir.

Araştırma Deseni

Bu araştırma tasarımı seçilirken yürütülecek olan araştırmanın amacı, araştırmacının sahip olduğu imkanlar (zaman, para vb.), araştırmacının bilimsel yetkinlikleri, araştırma projesinin doğası ve araştırmacının verilere ulaşabilme yolları dikkate alınmıştır. Sosyal bilim araştırmalarında yürütülen projeler bilimsel bilgi birikimine katkıda bulunarak uygulamada ve günlük yaşamda var olan bir probleme çözüm önerileri sunmayı amaçlamaktadır (Gürbüz & Şahin, 2018). Bu bağlamda araştırmaya kaynaklık eden problemin doğasına uygun olduğu düşünülen araştırma yöntemi nicel yöntemdir.

Araştırma betimlemelerden yola çıkarak genelleme yolu ile geleceğe ilişkin tahminlerde bulunmayı sağlayan nicel yöntem ile yürütülmüştür. Nesnelliği ön plana çıkaran nicel araştırma yöntemleri gözlem ve ölçümler aracılığı ile tekrarlanabilir olma avantajına sahiptir. Nicel araştırmalarda sayısal veriler toplanarak, istatistiksel yöntemlerle analiz edilir ve kesin olduğu kabul edilen sonuçlara ulaşılır. Genelleme yapmak amacıyla geniş örneklem ve yapılandırılmış veri toplama araçlarının kullanıldığı nicel araştırmalar sayısal veri üretme ve tekrarlanabilme olanağı sunmasıyla tercih edilebilirliğini artırmaktadır (Gürbüz & Şahin, 2018).

Nicel yöntem araştırmanın amacı doğrultusunda elde edilen bilgilerin sayısal değerlere aktararak gösterilmesidir (Ekiz, 2009). Bu araştırmada nicel araştırma yöntemlerinden “ön test-son test kontrol gruplu yarı deneysel desen” kullanılmıştır.

Deneysel desen, belirlenmiş bir sistem içerisinde, seçilen müdahalenin araştırmacının kontrolü altında, belirlenen sorunun çözümü konusunda ne derecede etkili olacağını belirlemekte kullanılır (Özmen, 2014). Best ve Kahn (2017)’ a göre ise deneysel desen araştırmacının ilgili problemin hipotezlerini test etmek amacıyla bağımlı ve bağımsız değişkenler arasında ki ilişkileri incelemesidir. Sosyal bilimler alanında yürütülen araştırmalarda değişkenler arasındaki sebep-sonuç ilişkilerini test etmek ve yorumlamak için

kullanılan en güçlü yöntem deneysel araştırma desenidir. Deneysel araştırmalar, araştırmacıya bağımlı değişken üzerindeki değişimlere müdahale imkanı verdiği için nedensellik yorumunu daha kolay hale getirir. Deneysel desenler deneklerin seçilme metoduna (rastlantısal olup-olmama), ön-son test yapılıp-yapılmama, deney ve kontrol grubunun varlığı bakımından ön, gerçek ve yarı-deneysel desen olarak sınıflandırılır (Gülbüz & Şahin, 2018). Deneysel desende deney ve kontrol grubu olmak üzere en az iki grup belirlenir ve bu desen araştırmada kullanılan ölçümlerin kime, ne zaman uygulanacağını belirler.

Deneysel yöntemde grupları oluşturan bireyler rastgele veya rastgele olmayan yöntemle belirlenmektedir. Bu çalışmada belirlenecek gruplar kendiliğinden oluşmuş olan sınıflar içerisinde seçilmiştir. Seçilen grupları oluşturan bireylerin rastgele yöntemle seçilmeyecek olması nedeniyle bu çalışma yarı-deneysel desen olmaya uygundur. Yarı-deneysel araştırma yönteminde deney grupları kendiliğinden oluşur. Bu nedenle karşılaştırma yapmak mümkündür. Deney grupları araştırmacı tarafından amacı doğrultusunda kurgulanmamış olsa bile tanımlıdır. Bu nedenle araştırmacı bağımsız değişkenin bağımlı değişken üzerindeki etkisini görme imkanına sahiptir (Punch, 2005).

Yarı-deneysel desende seçilen her iki gruba da ön-test ve son-test uygulanır. Ön-test ve son-test uygulamaları arasında geçen deneysel işlem ise yalnızca deney grubuna uygulanır (Creswell, 2017). Araştırmanın yarı-deneysel desenin uygulama sürecine ait akış şeması Tablo 8’ de verilmiştir.

Tablo 8. *Ön Test Son Test Gruplu Yarı Deneysel Desen*

Gruplar	Ön-test	İşlem	Son-test
Deney grubu	Q ₁	X	Q ₃
Kontrol grubu	Q ₂		Q ₄

Çalışma Grubu

Bu çalışma 2018-2019 eğitim-öğretim yılında Erzurum ili Yakutiye ilçesinde belirlenmiş bir ilkokulda öğrenim gören 50 öğrenci ile yürütülmüştür. Sınıflardan birisi, yaratıcı yazma tekniklerinin uygulandığı DG (n=27) ve diğeri ise yaratıcı yazma tekniklerinin uygulanmadığı KG (n=23) olarak belirlenmiştir. Çalışma grubuna ilişkin demografik bilgiler Tablo 9’ da verilmiştir.

Tablo 9. Deney ve Kontrol Gruplarında Yer Alan Öğrencilerin Cinsiyete Göre Dağılımı

Gruplar	Cinsiyet	Frekans	Yüzde (%)
DG	Erkek	19	38
	Kız	8	16
KG	Erkek	13	26
	Kız	10	20
Toplam		50	100

Araştırma örneklemini oluşturan 50 öğrencinin %64' ü erkeklerden ve %36' u ise kızlardan oluşmaktadır. Araştırma örneklemini oluşturan 50 öğrencinin %46' sı kontrol grubunu ve %54' ü ise deney grubunu oluşturmaktadır.

Çalışma grubundaki öğrenci seçimi konusunda basit rastgele örnekleme yöntemi kullanılmıştır. Basit tesadüfi örneklem yöntemi ise her deneğin seçilme şansının eşit olduğu N birimden (evren) n birimi (örneklem) seçme işlemidir (Tanrıöğen, 2014).

Veri Toplama Araçları

Önceden hazırlanmış veri toplama aracına bağlı olarak sayısal yorum ve çıkarımlara olanak veren bir araştırma türü olan nicel araştırmalar evreni temsil gücüne sahip örneklemden sayısallaştırmaya elverişli veri toplama araçları ile toplanır. Nicel araştırmalarda sıklıkla kullanılan veri toplama araçlarından olan ölçek bu araştırmada kullanılmıştır. Ölçekler belirli bir özelliği veya tutumu ölçmek amacıyla birden çok maddenin bir araya gelmesiyle oluşan birleşik ölçümlerdir. Sosyal bilimlerde sıklıkla kullanılan ölçek türü ise likert tipi ölçektir. Bu ölçek türünde katılımcılara sunulan ifadelerle katılıp katılmadıklarını belirtirler (Gündüz & Şimşek, 2018).

Abdi Golzar (2006) tarafından geliştirilen “Sorumluluk Ölçeği” sorumluluk değerinin yaratıcı yazma teknikleri ile oluşturulan etkinliklerle kazandırılmasının öğrencilerin sorumluluk düzeyine etkisini belirlemek amacıyla kullanılmıştır. Sorumluluk Ölçeği'nin yapı geçerliliği için açımlayıcı faktör analizi yapılmıştır. Temel bileşenler analiz tekniği ile sonuca ulaşılmıştır. Açımlayıcı faktör analizi sonucunda Sorumluluk Ölçeği'ne ait maddelerin toplam varyanslarının %16' sını açıklayan tek faktörün öz değeri 6 bulunmuştur. Madde faktör yükleri 0,32 ile 0,55 arasındadır. Bu sebeple ölçekte tek faktörlü bir yapı elde edilmiştir.

3' lü likert tipi olan ölçekte 24 madde bulunmakta olup maddelerin hepsi olumlu ifadelerle sahiptir. Ölçek her zaman (3 puan), bazen (2 puan), hiçbir zaman (1 puan) olmak üzere düzenlenmiştir. Ölçekte alınabilecek en yüksek puan ise 72'dir. Ölçek Ek.1. de verilmiştir. Bu ölçek ile deney ve kontrol grubunda yer alan öğrencilerin sorumluluk düzeyleri belirlenmiştir.

Araştırmada sorumluluk ölçeğinin dördüncü sınıf öğrencileri üzerindeki güvenilirliğini belirlemek için yapılan uygulamada, ölçeğin Cronbach's Alpha değeri 0.81 olarak bulunmuştur. Bu sonuç ölçeğin güvenilir olduğunu göstermektedir.

Uygulama

Bu araştırma uygulamaya başlamadan önce yapılan ön hazırlıklar ve asıl uygulama olmak üzere iki aşamada gerçekleştirilmiştir.

Uygulama öncesi hazırlıklar.

Araştırmanın uygulamasına başlamadan önce araştırmacı tarafından il Milli Eğitim Müdürlüğü'nden gerekli izinler alınmıştır. İzinler alındıktan sonra uygulamanın yapılacağı okulun müdürü ve sınıf öğretmenleri ile görüşülmüştür. Araştırmanın amacı ve uygulama süreci hakkında idareye ve öğretmenlere gerekli açıklamalar yapılmıştır. Uygulama süresi boyunca kullanılacak yaratıcı yazma teknikleri araştırılmış Gündüz ve Şimşek (2012) tarafından geliştiren 6 teknik “Kurmaca bir metne sonuç bölümü yazmak”, “Masal tamamlamak”, “Belirli sözcük ve kavramları kullanarak yazmak”, “Kurmaca bir metnin anlatıcısını değiştirmek”, “Bir olaya uygun öykü tipi ya da karakteri oluşturmak”, “Eleştirel yazma” ve alanında uzman öğretmenlerin yaratıcı yazma çalışmaları adı altında uygulayıp olumlu sonuç aldıkları “Hikaye kahramanına mektup” ve “Yuvarlak masa yazarlığı” teknikleri seçilmiştir.

Tekniklerin belirlenmesinin ardından kazandırılmak istenen sorumluluk değerine uygun olarak bu teknikler araştırmacı tarafından uyarlanarak yeni ve özgün metinler oluşturulmuştur. Metinler ve bu metinlere ilişkin tamamlayıcı etkinlikler uzman görüşleri alınarak oluşturulmuştur. Ayrıca etkinlikler aynı düzeyde farklı bir öğrenci grubuna 6 hafta boyunca uygulanmıştır. Bu pilot uygulamanın ardından araştırmacı tarafından görülen eksikler uzman görüşlerine de başvurularak yeniden düzenlenmiş ve asıl araştırma için hazır hale getirilmiştir.

Asıl uygulama.

“Sorumluluk Ölçeği” ilk olarak 2018-2019 eğitim öğretim yılı mart ayının ilk haftasında deney ve kontrol grubunda yer alan toplam 50 öğrenciye ön-test olarak araştırmacı tarafından uygulanmıştır. Daha sonra deney grubuna yaratıcı yazma tekniklerini içeren etkinliklerin uygulaması yapılmıştır. Deney grubuna uygulanan yaratıcı yazma tekniği 6 hafta boyunca araştırmacı tarafından haftada ortalama iki ders saatinde yürütülmüştür. Deney grubunda bu çalışmalar yürütülürken, kontrol grubunda ise herhangi bir uygulama

yapılmamıştır. Yaratıcı yazı tekniklerinin uygulanmasının bitmesi ile birlikte aynı ölçek bu defa son-test olarak deney ve kontrol grubu öğrencilerine yine araştırmacı tarafından uygulanmıştır. Tablo 10’ da deney tasarımı süreci belirtilmiştir.

Tablo 10. *Deney Tasarımı*

Grubun Adı	Deney Öncesi	Deney Süreci	Deney Sonrası
Deney Grubu	Sorumluluk Ölçeği	Yaratıcı yazı tekniki	Sorumluluk Ölçeği
Kontrol Grubu	Sorumluluk Ölçeği	-----	Sorumluluk Ölçeği

Deney Grubu Ders Süreci

Deney grubuna haftada iki ders saati olmak üzere 6 hafta boyunca sorumluluk düzeyini geliştirici yaratıcı yazma teknikleri uygulanmıştır. Yaratıcı yazma tekniğine ilişkin hazırlanan etkinlikler eklerde (EK-2, EK-3, EK-4, EK-5, EK-6, EK-7) verilmiştir. Yaratıcı yazma tekniğine ilişkin etkinliklerin uygulama sürecine göre dağılımları Tablo 11’ de verilmiştir.

Tablo 11. *Yaratıcı Yazma Tekniğinin Uygulama Sürecine Dağılımı*

Hafta	Süre	Etkinlik Adı	Değerlendirme Aracı
1. Hafta	20 dk.	-----	Sorumluluk Ölçeği Ön Test
2. Hafta	80 dk.	Metne sonuç bölümü yazma	Kontrol listesi
3. Hafta	80 dk.	Yuvarlak masa yazarlığı	Öz değerlendirme formu
4. Hafta	40 dk.	Hikaye kahramanına mektup	Sorumluluk listem
4. Hafta	40 dk.	Masal tamamlama	Resim çizme
5. Hafta	80 dk.	Belirli sözcük ve kavramları kullanarak yazma	Grup öz değerlendirme formu
6. Hafta	40 dk.	Eleştirel yazma	Yaratıcı soru formu
6. Hafta	40 dk.	Bir olaya uygun öykü tipi yada karakteri oluşturma	Tartışma soruları
7. Hafta	80 dk.	Kurmaca bir metnin anlatıcısı değiştirmek	Tartışma soruları
8. Hafta	20 dk.	-----	Sorumluluk Ölçeği Son Test

Kontrol Grubu Ders Süreci

Kontrol grubunda herhangi bir yaratıcı yazma tekniği uygulanmadan, sınıf öğretmeni tarafından mevcut duruma bağlı kalınarak süreç yürütülmüştür.

Veri Analizi

Öğrencilerin ön test-son test puanlarından elde edilen verilere uygun olarak gerekli analizler gerçekleştirilmiştir. Elde edilen veriler SPSS paket programından yararlanılarak çözümlenmiştir. Araştırma problemlerine ilişkin analizler yapılırken verilerin dağılımına bakılmış, verilerin dağılımı normal olması sonucu parametrik analizler yapılmıştır. Verilerin normallik değerleri Shapiro-Wilk testi kullanılarak ölçülmüştür.

Deney ve kontrol grubunun sorumluluk ölçeği ön test ve son test puanları arasındaki farka ilişkin bağımsız gruplar t- testi uygulanmış ayrıca ön test ve son test puan ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık olup olmadığını belirlemek için Paired Sample t- Testi analizi yapılmıştır.

Araştırmacının Rolü

Araştırmanın nesnel verilere dayanması, bilimsel ve geçerli veriler elde edilmesi açısından araştırmacı, ilgili alan uzmanlarından görüş ve yardım almıştır. Araştırma süreci, alan uzmanıyla iş birliği içerisinde araştırmacı tarafından yürütülmüştür. Araştırma da kullanılacak ölçeğe karar verildikten sonra, ölçek geliştiricisinden izin alınmıştır. Araştırmada kullanılacak olan yaratıcı yazma etkinlikleri araştırmacı tarafından, araştırma problemine uygun olarak uyarlanmıştır. Asıl uygulamaya geçilmeden önce ön uygulama yapılarak etkinlikler bu doğrultuda revize edilmiştir.

Araştırmada bir deney, bir kontrol grubu vardır. Veri toplama sürecinde deney ve kontrol grubunun ölçekleri ve deney grubunun yaratıcı yazma tekniklerine ilişkin etkinlikleri araştırmacı tarafından yürütülmüştür.

Her türlü veri araştırmacı tarafından özenle toplanmıştır. Araştırma sonunda elde edilen verilerin analizi araştırmacı tarafından yapılmış ve araştırma sonuçları araştırmacı tarafından rapor edilmiştir.

Geçerlik ve Güvenirlik

Sosyal bilim araştırmalarında değişkenler arasında ki ilişkiyi en güçlü biçimde ortaya koyan yöntem deneysel desenlerdir. Ancak bunun sağlanabilmesi araştırmanın iç-dış geçerliğine ve güvenilirliğine bağlıdır. Deneysel desenlerde önemli olan bağımsız değişkenin

bağımlı değişkene etki ettiğinin ortaya çıkarılmasıdır. İç geçerlilik deneyde bağımlı değişkende meydana gelen değişimin gerçekten bağımsız değişken tarafından kaynaklandığının ortaya konulmasıdır (Gürbüz & Şahin, 2017).

Deneysel desenlerde araştırmanın iç geçerliliğine etki eden çeşitli faktörler vardır. Bunlar; ön testin etkisi, tarih etkisi ve deneğin ayrılması gibi etmenlerdir. Bu çalışmada araştırmanın iç geçerliliğini tehdit eden unsurlara karşı önlemler alınmıştır. Çalışma grubunda bulunan katılımcılara uygulanan ön test ve son test uygulaması arasında maddelerin hatırlanamayacağı kadar bir süre bırakılmış ve bu sayede katılımcıların maddelere verdikleri cevabı hatırlamayıp tarafsız olmaları sağlanmıştır. Araştırmanın iç geçerliliğini artırmak adına eğitim süresi yeterli tutulmuş çalışma grubunu oluşturan katılımcıların farklı etmenlerden etkilenmelerinin önüne geçilmiştir. Yine araştırmanın iç geçerliliğini artırmak için ön test ve son teste katılan katılımcıların aynı kişiler olmasına dikkat edilmiştir.

Araştırmanın dış geçerliliğini artırmak adına deney sonuçlarının genellebilirliği ifade edilmiştir. Araştırmanın ve araştırmadan elde edilen bulguların güvenilirliğini sağlamak için de çeşitli çalışmalar yapılmıştır.

Araştırmada kullanılan ölçeğin iç güvenirlik (tutarlılık) hesaplamak amacıyla araştırmacı tarafından ölçek uygulama öncesinde 82 öğrenciye uygulanmış olup Cronbach Alfa kat sayısı. 81 olarak bulunmuştur. Bu sonuca dayanılarak ölçeğin iç tutarlılık düzeyinin yeterli olduğu söylenebilir. Cronbach Alfa değerlerinin ölçek çalışmalarında en az. 70 ve üstü olması genel olarak kabul edilmektedir (Seçer, 2017). Ayrıca çalışmada kullanılan yaratıcı yazma teknikleri için uzman görüşüne baş vurulmuş, ön uygulama yapılmış ve gerekli düzeltmelere gidilmiştir.

Araştırmada kullanılan ölçekler üzerinde parametrik analizlerin yapılabilmesi için ölçeklere ait veri seti normallik değerleri (Kurtosis, Skewness, Kolmogorov-Smirnov) kontrol edilmiştir. Bu değerler Tablo 12’ de verilmiştir.

Tablo 12. Ölçme Araçlarından Elde Edilen Verilere Ait Normallik Değerleri

Bağımlı Değişken	N	$\bar{X}$	Ss.	Kurtosis	Skewness	Kolmogorov-Smirnov
Ön test	50	61.50	4.14	-.602	-.362	.200
Son Test	50	63.54	5.11	-.044	-.666	.091

Tablo 12’ de verilen değerler incelendiğinde ölçeklerden elde edilen değerlere ilişkin aritmetik ortalama, standart sapmaların birbirine denk veya yakın oldukları, Kurtosis ve Skewness değerleri ile Kolmogorov-Smirnov değerlerinin kabul edilebilir sınırlar içerisinde

yer aldığı görülmektedir. Elde edilen veriler doğrultusunda araştırma örneklemeine ilişkin veri setinin normal dağılım gösterdiği söylenebilir.

Son olarak araştırmanın dış güvenirlüğünü (teyit edilebilirlik) sağlamak adına araştırma için toplanan tüm veriler, verilerin analizleri ve araştırma ile ilgili tüm belgeler araştırmacı tarafından saklanmıştır.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

Bulgular

Kontrol Grubu Öğrencilerinin Sorumluluk Düzeyi Ön Test ve Son Test Puanlarına İlişkin Bulgular

Uygulamaya başlamadan önce ve uygulama sonrasında kontrol grubu öğrencilerinin sorumluluk düzeylerini tespit etmek amacıyla öğrencilere Sorumluluk Ölçeği uygulanmıştır. Sorumluluk ölçeği ön ve son test sonuçlarından elde edilen değerlerin analizinde kullanılacak testin belirlenmesi için Shapiro-Wilk normallik testi yapılmıştır. Bu test kontrol grubunu oluşturan öğrenci sayısı 30'un altında olduğu için tercih edilmiştir. Kontrol grubuna uygulanan ön ve son test değerlerinin normallik değerleri Tablo 13' te verilmiştir.

Tablo 13. Kontrol Grubu Ön Test ve Son Test Verilerinin Shapiro-Wilk Normallik Testi Sonuçları

Kontrol Grubu	n	$\bar{X}$	Ss	p
Ön Test	23	62.52	4.20	.148
Son Test	27	63.34	5.21	.068

Tablo 13' te sorumluluk düzeyi ön ve son test değerlerinin Shapiro-Wilk normallik testi sonuçları incelendiğinde, kontrol grubunun ön test ($p=.14$, $p>.05$) ve son test değerlerinin ($p=.06$, $p>.05$) normal dağılım gösterdiği tespit edilmiştir.

Sorumluluk ölçeğinden elde edilen değerler normal dağılım gösterdiği için verilerin analizinde parametrik testlerden Paired Sample t-Testi kullanılmıştır. Elde edilen değerlerin tanımlayıcı istatistikleri Tablo 14' te, Paired Sample t-Testi sonuçları ise Tablo 15' de sunulmuştur.

Tablo 14. Kontrol Grubu Sorumluluk Ölçeği Ön Test ve Son Test Puanlarının Tanımlayıcı İstatistik Sonuçları

Kontrol Grubu	n	$\bar{X}$	Ss
Ön Test	23	62.52	4.20
Son Test	23	63.34	5.21

Tablo 14' ten elde edilen değerlerin tanımlayıcı istatistikleri incelendiğinde, kontrol grubunun ön test ($\bar{x} = 62,52$) ve son test ($\bar{x} = 63,34$) puan ortalamalarının birbirine yakın

olduğu görülmektedir. Ön test ortalamaları ile son test puan ortalamaları arasında istatistiksel açıdan anlamlı bir farklılık olup olmadığını tespit etmek için Paired Sample t testi analizi yapılmış, analiz sonucu elde edilen değerlere ilişkin bulgular Tablo 15’ te verilmiştir.

Tablo 15. *Kontrol Grubu Öğrencilerinin Sorumluluk Düzeyi Ön Test ve Son Test Puanları Arasındaki Farka İlişkin Paired Sample t-Testi Sonuçları*

Kontrol Grubu	n	$\bar{X}$	Ss	t	p
Ön Test	23	62.52	4.20	-.863	.397
Son Test	23	63.34	5.21		

Tablo 15 incelendiğinde, öğrencilere uygulanan sorumluluk ölçeğinden elde edilen değerlere göre sorumluluk düzeyleri ön ve son test puanları arasında istatistiksel açıdan anlamlı bir farklılığın olmadığı tespit edilmiştir ($t_{(22)}=-.863$, $p=.397$ $p>.05$).

Deney Grubu Öğrencilerinin Sorumluluk Düzeyi Ön Test ve Son Test Puanlarına İlişkin Bulgular

Uygulamaya başlamadan önce ve uygulama sonrasında öğrencilerin sorumluluk düzeylerini tespit etmek amacıyla öğrencilere Sorumluluk Ölçeği uygulanmıştır. Sorumluluk ölçeği ön ve son test sonuçlarından elde edilen değerlerin analizinde kullanılacak testin belirlenmesi için Shapiro-Wilk normallik testi yapılmıştır. Bu test deney grubunu oluşturan öğrenci sayısı 30’un altında olduğu için tercih edilmiştir. Deney grubu öğrencilerine uygulanan ön ve son test verilerinin normallik değerleri Tablo 16’ da verilmiştir.

Tablo 16. *Deney Grubu Ön Test ve Son Test Verilerinin Shapiro-Wilk Normallik Testi Sonuçları*

Deney Grubu	n	$\bar{X}$	Ss	p
Ön Test	27	60.62	3.96	.525
Son Test	27	63.70	5.12	.401

Tablo 16’ da sorumluluk düzeyi ön ve son test verilerinin Shapiro-Wilk normallik testi sonuçları incelendiğinde, deney grubunun ön test ($p=.525$, $p>.05$) ve son test değerlerinin ($p=.401$, $p>.05$) normal dağılım gösterdiği tespit edilmiştir.

Sorumluluk ölçeğinden elde edilen değerler normal dağılım gösterdiği için verilerin analizinde parametrik testlerden Paired Sample t- Testi kullanılmıştır. Elde edilen değerlerin tanımlayıcı istatistikleri Tablo 17’ de, Paired Sample t- Testi sonuçları ise Tablo 18’ de sunulmuştur.

Tablo 17. Deney Grubu Sorumluluk Ölçeği Ön Test ve Son Test Puanlarının Tanımlayıcı İstatistik Sonuçları

Deney Grubu	n	$\bar{X}$	ss
Ön Test	27	60.62	3.96
Son Test	27	63.70	5.12

Tablo 17’ den elde edilen değerlerin tanımlayıcı istatistikleri incelendiğinde, deney grubunun ön-test ($\bar{x} = 60,62$) ve son test ($\bar{x} = 63,70$) puan ortalamalarının birbirine yakın olduğu görülmektedir. Ön ve son test puan ortalamaları arasında istatistiksel açıdan anlamlı bir farklılık olup olmadığını tespit etmek için Paired Sample t - Testi analizi yapılmış, analiz sonucu elde edilen bulgular Tablo 18’de verilmiştir.

Tablo 18. Deney Grubu Öğrencilerinin Sorumluluk Düzeyi Ön Test ve Son Test Puanları Arasındaki Farka İlişkin Paired Sample t-Testi Sonuçları

Deney Grubu	n	$\bar{X}$	Ss	t	p
Ön Test	27	60.62	3.96	-4.212	.000
Son Test	27	63.70	5.12		

Tablo 18 incelendiğinde, öğrencilere uygulanan sorumluluk ölçeğinden elde edilen değerlere göre sorumluluk düzeyleri ön ve son test puanları arasında istatistiksel açıdan anlamlı bir farklılığın olduğu belirlenmiştir ($t_{(26)}=-4.212$, $p=.00$ $p<.01$). Öğrencilerin sorumluluk düzeyi için son testten aldıkları puanların ön testten aldıkları puana göre anlamlı düzeyde arttığı, görülmektedir.

Deney ve Kontrol Grubu Öğrencilerinin Sorumluluk Düzeyi Ön Test-Son Test Puanlarına İlişkin Bulgular

Deney ve kontrol gruplarının sorumlu olma düzeyleri açısından ön ve son test puanları arasında anlamlı düzeyde bir farklılık olup olmadığını tespit etmek için bağımsız gruplar t-Testi kullanılmış, analiz sonucu elde edilen değerler doğrultusunda yorumlanan bulgular Tablo 19’ da verilmiştir.

Tablo 19. Deney ve Kontrol Grubunun Sorumluluk Ölçeği Ön Test ve Son Test Puanları Arasındaki Farka İlişkin Bağımsız Gruplara Ait t-Testi Sonuçları

	Gruplar	n	$\bar{X}$	ss	T	p
Ön Test	DG	27	60,62	3.96	1.635	0.109
	KG	23	62,52	4.20		
Son Test	DG	27	63,70	5.12	-.243	0.809
	KG	23	63,34	5.21		

Araştırmada deney grubuna dahil olan öğrenciler ile kontrol grubunu oluşturan öğrencilerin sorumluluk ölçeği ön test puanları arasında anlamlı düzeyde farklılaşma olup olmadığı incelenmiş ve sorumluluk ölçeğinden alınan ön test puanlarının deney grubu ve kontrol grubu öğrencileri arasında anlamlı düzeyde farklılaşmadığı [$t_{(48)} = 1.623$, $p = .109$, ($p > .05$)] bulunmuştur.

Araştırmada deney grubuna dahil olan ve kontrol grubunu oluşturan öğrencilerin sorumluluk ölçeğinden aldıkları son test puanları arasında anlamlı düzeyde farklılaşma olup olmadığı incelenmiş ve sorumluluk ölçeğinden alınan son test puanlarının deney grubu ile kontrol grubu öğrencileri arasında anlamlı düzeyde farklılaşmadığı [$t_{(48)} = -.243$, $p = .0809$, ($p > .05$)] görülmüştür.

BEŞİNCİ BÖLÜM

Tartışma ve Sonuç

Araştırmanın bu bölümünde, araştırmanın değişkenlerine ilişkin istatistikler ve bu istatistikler sonucunda elde edilen bulgular, alt problemlere göre ele alınarak ilgili alan yazını ışığında tartışılmış ve yorumlanmıştır.

Kontrol Grubu Öğrencilerinin Sorumluluk Düzeyi Ön Test ve Son Test Puanlarına İlişkin Bulguların Tartışılması

Araştırmada kontrol grubu öğrencilerinin sorumluluk ölçeğinden aldıkları ön test ve son test puanları arasında anlamlı düzeyde bir farklılık olup olmadığı incelenmiş ve kontrol grubunun sorumluluk ölçeği son test puanlarının ön test puanlarına göre anlamlı düzeyde farklılaşmadığı bulunmuştur. Bulgular doğrultusunda deneysel süreçte hiçbir müdahalede bulunulmayan kontrol grubu öğrencilerinin sorumluluk düzeylerinin ön test puanlarında deneysel süreç sonucunda ölçülen son test puanlarına göre anlamlı bir farklılaşma gerçekleşmemiştir. Kontrol grubu öğrencilerinin eğitim-öğretim faaliyetleri içerisinde sorumluluk düzeylerini artıracak bir etken olmadığı söylenebilir.

Deney Grubu Öğrencilerinin Sorumluluk Düzeyi Ön Test ve Son Test Puanlarına İlişkin Bulguların Tartışılması

Araştırmada deney grubu öğrencilerinin sorumluluk ölçeğinden aldıkları ön test ve son test puanları arasında anlamlı düzeyde bir farklılık olup olmadığı incelenmiş ve deney grubunun sorumluluk ölçeği son test puanlarının ön test puanlarına göre anlamlı düzeyde farklılaştığı bulunmuştur. Bulgular doğrultusunda deneysel süreç içerisinde yaratıcı yazma teknikleriyle sorumluluk eğitimi müdahalesinde bulunan deney grubu öğrencilerinin sorumluluk düzeylerinin son test puanlarında deneysel sürece başlamadan ölçülen ön test puanlarına göre anlamlı düzeyde farklılaşma gerçekleşmiştir. Bulgular doğrultusunda deney grubu üzerine uygulanan yaratıcı yazma teknikleriyle sorumluluk eğitiminin öğrencilerin sorumluluk düzeylerini artırmada etkili olduğu belirlenmiştir.

Bu araştırmada ilkokul 4. sınıf öğrencilerine sorumluluk değeri kazandırmada yaratıcı yazma tekniklerinin nasıl bir değişim gösterdiği araştırılmıştır. Araştırma sonucunda yaratıcı yazma teknikleri ile kazandırılan sorumluluk değerinin ilkokul 4. sınıf öğrencilerinin sorumlu olma düzeylerini artırdığı sonucuna ulaşılmıştır. Nitekim sorumluluk değeri kazandırmak için

çeşitli yaklaşımlar denenmiş olup benzer sonuçlar elde edilmiştir. Demir (2018) yaptığı çalışmada sorumluluk duygusunu değer analizi yaklaşımı ile kazandırmayı hedeflemiş ve araştırma sonucunda değer analizi yaklaşımının etkili olduğu sonucuna ulaşmıştır.

Bu araştırmada sorumluluk değerini kazandırmaya yönelik yaratıcı yazma tekniği kullanılıp başarıya ulaşılmıştır. Benzer olarak çeşitli tekniklerin kullanıldığı ve olumlu sonuçların elde edildiği farklı çalışmalarda mevcuttur. Halat (2017) etkileşimli kitap okuma tekniğini kullanarak, Çoban (2016) çalışmasında sokratik sorgulama metoduyla, Çengelci (2010) ödev tahtası etkinliği ile Balcı (2008) aylık sorumluluk takip çizelgesi yöntemiyle, Hayta Önal (2005) ise sorumluluk eğitim programı ile verilen sorumluluk değerinin öğrencilerde uygulama sonunda anlamlı düzeyde edinildiği sonucuna ulaşmışlardır.

Sosyal bilgiler dersinde değer aktarımında kullanılabilecek ve kalıcı öğrenmeyi sağlayabilecek birçok deyim ver atasözü mevcuttur (Sönmez, 2014; Aktaş, Küçük & Mindivanlı, 2012). Bu çalışmalar gibi sorumluluk değerini kasıtlı bir eğitimle yürüten fakat anlamlı sonuca ulaşamayan çalışmalarda mevcuttur. Onlardan biri Demir (2013)' in yapmış olduğu Türkçe öğretimin gölge oyunlarının değer aktarımında etkin olduğu fakat sorumluluk değeri içeriğine sahip oyunların yetersiz olduğunu ifade ettiği çalışmadır.

Bu çalışmada öğrencilerin sorumluluk duygusunu geliştirmelerinde yaratıcı yazma tekniklerini kullanarak kendilerinin etkin olduğu yaparak-yaşayarak öğrenmeleri sağlanmıştır. Öğrencileri sürece dahil ederek sorumluluk bilincinin geliştirilmeye çalışıldığı başka bir çalışmada Gündüz (2018) tarafından çalışılmış olup sonucunda sorumluluk duygusunun kazanılabilirliğinin arttığını ifade etmiştir. Buna paralel bir çalışmada yine öğrencilerin aktif rol aldığı Aktepe (2015) tarafından yapılmış olup sorumluluk performans görevleri ile sorumluluk değeri kazandırılabilceği sonucuna ulaşılmıştır. Arabacı ve Akgül (2013) etkinlik temelli değerler eğitimi programının sorumluluk değeri kazandırmada başarılı olduğu sonucuna ulaşmıştır. Izgar (2013) değerler eğitimi programı ile sorumluluk değerinin kazandırılabilceği ve kalıcı olduğunu söyler. Acar (2012) ise varoluşçu yaklaşımın sorumluluk değeri kazandırmada başarı bir yaklaşım olduğu ifade etmiştir.

Bu çalışmaların aksine Özerbaş ve Gündüz (2014) proje tabanlı sorumluluk eğitiminin öğrencilerin öz sorumluluk anlamında sorumluluk duygusu kazanmada olumlu etki yaratmadığı sonucuna ulaşmıştır.

Sorumluluk değerini kazandırma adına yapılan farklı araştırmalarda ise ders kitaplarda yer alan metinlerin sorumluluk değeri noktasındaki işlevselliği araştırılmış ve yeterli bulunmuştur (Aktan & Padem, 2013; Sezer, 2008).

Bu çalışmaların dışında yürütülen sorumluluk odaklı farklı çalışmalarda bulunmaktadır. Aladağ (2009) değer eğitimi yaklaşımlarının sorumluluk değeri kazandırmada etkin olduğunu ifade etmiştir. Aydın (2008) sorumluluk odaklı karakter eğitim programının etkili olduğunu ifade eder.

Bu araştırma da yaratıcı yazma etkinliklerinin öğrencilerin sorumluluk düzeyleri üzerinde ki etkisi incelenmiş olup yaratıcı yazma çalışmalarının öğrencilerin sorumlu olma düzeyleri artırdığı sonucuna ulaşılmıştır. Alan yazın incelendiğinde yaratıcı yazma tekniğinin öğrencilerin yazmaya erişileri (Kasap, 2019), yazılı anlatın becerileri (Ak, 2011; Duran, 2010; Erdoğan, 2012), yazmaya yönelik tutumları (Beydemir, 2010; Kılıç, 2018; Korkmaz, 2015; Yüksel, 2016), yazma eğilimleri (Avcı, 2013), Türkçe dersine yönelik tutumları (Başkök, 2012; Kapar Kuvanç, 2008) zerine inceleyen ve deney grubu lehine anlamlı sonuçlara ulaşan araştırmalar bulunmaktadır.

Deney ve Kontrol Grubu ğrencilerinin n Test Son Test Puanlarına İlişkin Bulguların Tartışılması

Araştırmada deney grubu ile kontrol grubu ğrencilerinin sorumluluk leği n test ve son test puanları arasında anlamlı düzeyde farklılaşma olup olmadığı incelenmiş ve sorumluluk leğinden alınan ön test puanları ile son test puanlarının deney grubu ve kontrol grubu arasında anlamlı düzeyde farklılaşmadığı bulunmuştur. Bulgular incelendiğinde deney grubu sorumluluk leği n test ve son test aritmetik ortalamalarının kontrol grubu sorumluluk leği n test ve son test aritmetik ortalamalarıyla anlamlı düzeyde farklılaşmadığı, değerlerin istatistiksel olarak birbirlerine yakın olduğu söylenebilir.

Öneriler

1. Deney ve kontrol grubunun sorumluluk ön-test puanlarının yüksek olmadığı tespit edilmiştir. Bu bağlamda ilkokul öğrencilerinin sorumluluk duygusunu geliştirmeleri adına sorumluluk alma, aldığı sorumluluğu yerine getirme ve bu konuda takibinin yapılması önerilebilir.
2. Yaratıcı yazma tekniklerinin uygulanmasının ardından deney ve kontrol grubu arasında ön test ve son test puanlarında anlamlı bir fark oluşmasından dolayı değer eğitimi kapsamında yaratıcı yazma tekniğinin kullanılması önerilebilir.
3. Bu araştırmada araştırmacı tarafından belirlenen 8 yaratıcı yazma etkinliği 6 hafta boyunca uygulanmış olup diğer araştırmacılara bu etkinliklerin uzun zamana yayarak yapmaları daha etkili sonuç almaları adına önerilebilir.
4. Araştırma örneklemi 4. sınıf öğrencileri ile sınırlı olup sınıf seviyesinin farklılaşması önerilebilir.
5. Bu araştırmada yaratıcı yazma tekniğinin sorumluluk değeri üzerindeki etkisi araştırılmış olup yapılacak araştırmalarda bu tekniğin farklı değerler üzerindeki etkisi incelenebilir.

KAYNAKÇA

- Abdi Golzar, F. (2006). *İlköğretim 5. sınıf öğrencilerine yönelik sorumluluk ölçeğinin geliştirilmesi ve sorumluluk düzeylerinin cinsiyet, denetim odağı ve akademik başarıya göre incelenmesi*. (Yüksek Lisans Tezi). Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi'nden edinilmiştir. (Tez No. 174902)
- Acar, M. C. (2012). *Varoluşçu yaklaşım odaklı sorumluluk eğitimi programının ilköğretim 8. sınıf öğrencilerinin sorumluluk düzeylerine etkisi*. (Yüksek Lisans Tezi). Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi'nden edinilmiştir. (Tez No. 320023)
- Acun, İ., Yücel, C., Önder, A., & Tarman, B. (2013). Değerler: Kim ne kadar değer veriyor? *Uşak Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 6(1), 191-206. doi: 10.12780/UUSBD144
- Ada, E., (2016) *Erken çocukluk döneminde yaratıcı drama yönteminin değerler eğitime olan etkisinin incelenmesi* (Yüksek lisans tezi). Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi'nden edinilmiştir. (Tez No. 449667)
- Ak, E. (2011). *Yaratıcı yazma tekniklerinin ilköğretim 5.sınıf öğrencilerinin Türkçe dersindeki yazılı anlatım becerileri üzerindeki etkisi* (Yüksek Lisans Tezi). Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi'nden edinilmiştir. (Tez No. 286478)
- Akbaş, O. (2004). *Türk milli eğitim sisteminin duyuşsal amaçlarının ilköğretim 2.kademedeki gerçekleşme derecesinin değerlendirilmesi* (Doktora Tezi). Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi'nden edinilmiştir. (Tez No. 190336)
- Akbaş, O. (2008). Sosyal bilgilerde değerler ve öğretimi. B. Tay (Ed.), *Özel öğretim yöntemleriyle sosyal bilgiler öğretimi* içinde (1.Baskı, ss. 347-352). Ankara: Pegem.
- Akgül, T., & Arabacı, B. (2013). Elazığ ilinde uygulanan etkinlik temelli değer öğretimi uygulamalarının değerlendirilmesi. *Değerler Eğitimi Dergisi*, 11(25), 7-31. <http://ded.dem.org.tr> adresinden edinilmiştir.
- Aktan, O., & Padem, S. (2013). İlköğretim 5.sınıf sosyal bilgiler ders kitabında kullanılan okuma metinlerinde yer alan değerler. *Asya Öğretimi Dergisi*, 1(2), 44-55. <http://dergipark.ulakbim.gov.tr> adresinden edinilmiştir.
- Aktaş, E., Küçük, B., & Mindivanlı, E. (2012). Sosyal bilgiler dersinde değerleri aktarımında atasözleri ve deyimlerin kullanımı. *Eğitim ve Öğretim Araştırmaları Dergisi*, 1(3). <http://www.jret.org> adresinden edinilmiştir.
- Aktaş, Ş., & Gündüz, O. (2011). *Yazılı ve sözlü anlatım okuma-dinleme-konuşma-yazma*. (15. baskı). Ankara: Akçağ
- Aktepe, V. (2015). 5.sınıf öğrencilerinin sorumluluk değerinin geliştirilmesine yönelik bir performans görevi uygulaması. *K. Ü. Kastamonu Eğitim Dergisi* 23(4), 1511-1534. <https://dergipark.org.tr> adresinden edinilmiştir.
- Akyol Gürler, Ş., & Aydın, M. Z. (2013). *Okulda değerler eğitimi*. (3. baskı). Ankara: Nobel
- Aladağ, S. (2009). *İlköğretim sosyal bilgiler öğretiminde değer eğitimi yaklaşımlarının öğrencilerin sorumluluk değerini kazanma düzeyine etkisi* (Doktora Tezi). Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi'nden edinilmiştir. (Tez No. 278337)
- Aladağ, S., & Yel, S. (2009). Sosyal bilgilerde değerler öğretimi. M. Safran (Ed.), *Sosyal bilgiler öğretimi* içinde (1. baskı., 122). Ankara: Pegem

- Altunok al, İ. (2018) *Okul ncesi ğretmenlerinin sorumluluk eğitimine ilişkin uygulamaları ve öğrencilerin sorumlu davranma düzeyleri* (Yüksek Lisans Tezi). Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi'nden edinilmiştir. (Tez No. 524135)
- Aronica, L., & Robinson, K. (2017). *Yaratıcı ğrenciler çocukların geleceğini düşünenler için eğitimde yaratıcılık devrimi* (D. Boyraz, çev. ed.). İstanbul: Sola. (Çalışmanın orijinali 2016' da yayımlanmıştır.)
- Ateş, F. (2014). *İlkokul ve ortaokul ğretmenlerinin değerler eğitimi ve uygulamalarına yönelik görüşleri üzerine nitel bir çalışma* (Yüksek lisans tezi). Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi'nden edinilmiştir. (Tez No. 356302)
- Avcı, A. S. (2013). *Yaratıcı yazma etkinliklerinin 8. sınıf ğrencilerinin yazma eğilimleri ve yazma kaygılarına etkisi* (Yüksek Lisans Tezi). Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi'nden edinilmiştir. (Tez No. 345619)
- Ay, Ü. (2003). *İşletmelerde etik ve sosyal sorumluluk*. (1. baskı). Ankara: Nobel.
- Aydın, Ö. (2008). *Sorumluluk ve yardımseverlik odaklı karakter eğitimi programının 7. Sınıf ğrencilerinin ahlaki olgunluk düzeyine etkisi* (Yüksek Lisans Tezi). Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi'nden edinilmiştir. (Tez No. 226248)
- Babadoğan, C. (2003, Ekim). *Sorumlu davranış geliştirme stratejileri bağlamında öğrenen sınıf*. 11. Eğitim Bilimleri Kongresi'nde sunulan sözlü bildiri, Lefkoşa.
- Bak, M. (2011). *Çocuk gelişimi* (1. Baskı). İstanbul: Cinius.
- Balcı, B. (2018). *İlkokul ğrencilerinin sorumluluk düzeylerinin okula bağlanma ve okul doyumu bakımından incelenmesi* (Yüksek Lisans Tezi). Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi'nden edinilmiştir. (Tez No.504032)
- Barcın, F. (2018) *İlkokul 4.sınıf değerler eğitiminde yaratıcı drama yönteminin etkisi* (Yüksek Lisans Tezi). Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi'nden edinilmiştir. (Tez No. 534615)
- Baş, N. (2011). *Hikaye temelli eğitim programının 60-72 aylık çocukların sorumluluk ve işbirliği becerilerinin gelişimine etkisinin incelenmesi*. (Yüksek Lisans Tezi). Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi'nden edinilmiştir. (Tez No. 298623)
- Başaran, İ. E. (2005). *Eğitim psikolojisi: gelişim, öğrenme ve ortam* (6. Baskı). Ankara: Nobel.
- Bascı Namlı, Z. (2019). Karakter eğitimi ve temel kavramlar. S. Z. Genç & A. Beldağ (Edt.), *Karakter ve değerler eğitimi farklı bakışlar, örnek etkinlikler içinde* (1. baskı, ss. 3-15). Ankara: Pegem
- Başcı Namlı, Z. (2015). Sosyal bilgiler dersinde değerler eğitimi Sever, R. (Ed.), *Sosyal bilgiler öğretimi içinde* (1. Baskı, ss.349-376). Ankara: Nobel
- Başkök, B. (2012). *İlköğretim yedinci sınıf ğrencilerinde uygulanan yaratıcı yazma çalışmalarının, öğrencilerin yaratıcılıklarına ve Türkçe dersine olan tutumlarına etkisinin incelenmesi* (Yüksek Lisan Tezi). Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi'nden edinilmiştir. (Tez No. 302848)
- Beldağ, A. (2019). Öğretim programında değerler eğitimi. S. Z. Genç & A. Beldağ (Edt.), *Karakter ve değerler eğitimi farklı bakışlar, örnek etkinlikler içinde* (1. baskı, ss. 3-15). Ankara: Pegem
- Best, J. W., & Kahn, J. V. *Eğitimde araştırma yöntemleri*. (Köksal, O., Çev.). Konya: Eğitim Yayınevi. (10. Baskıdan çevrilmiştir).

- Beydemir, A. (2010). *İlköğretim 5. Sınıf Türkçe dersinde yaratıcı yazma yaklaşımının yazmaya yönelik tutumlara, yaratıcı yazma ve yazma erişimine etkisi*. (Yüksek Lisans Tezi). Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi'nden edinilmiştir. (Tez No. 286641)
- Birgin, M. (2012). *Çocuk eğitiminde ailenin önemi*. (1. Baskı). İstanbul: El.
- Bonnie, F. (2000). A caring and sharing environment helps teach values in Kindergarten students. (Masters Program). Retrieved from <https://eric.ed.gov/?id=ED445781>
- Bulach, C. R., & Butler, J. D. (2002). The occurrence of behaviors associated with sixteen character values. *Journal of Humanistic Counseling, Education and Development*, 41, 200-213. doi:10.1002/j.2164_490X.2002.tb00143.x
- Can, Ö. (2008). *Dördüncü ve besinci sınıf öğretmenlerinin sosyal bilgiler dersinde değerler eğitimi uygulamalarına ilişkin görüşleri* (Yüksek lisans tezi). Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi'nden edinilmiştir. (Tez No. 257573)
- Creswell, J. W. (2017). *Araştırma deseni: nitel, nicel ve karma yöntem yaklaşımları*. (S. B. Demir, çev. ed.). Ankara: Girişim. (Çalışmanın orijinali 2014'te yayımlanmıştır.)
- Crowther, E. (1995). *An independent school library-classroom - parent partnership program to encourage respect, responsibility, courtesy, and caring, for students prekindergarten through eighth grade*. (Doctor of Education, Nova Southeastern University). Retrieved from <https://eric.ed.gov/?id=ED388964>
- Çağlayan, A. (2005). *Ahlak pusulası ahlak ve değerler eğitimi* (1.baskı). İstanbul:Dem
- Çengelci, T. (2010). *İlköğretim beşinci sınıf sosyal bilgiler dersinde değerler eğitiminin gerçekleştirilmesine ilişkin bir durum çalışması* (Doktora Tezi). Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi'nden edinilmiştir. (Tez No. 258128)
- Çoban, O. (2016). *Sokratik sorgulama yöntemi ile sorumluluk değerinin öğretimi* (Doktora Tezi). Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi'nden edinilmiştir. (Tez No. 300680)
- Demir, F. (2018). *Değer öğretimi yaklaşımlarına göre hayat bilgisi dersinde değerler eğitimi* (Doktora Tezi). Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi'nden edinilmiştir. (Tez No. 527974)
- Demir, T. (2011). *İlköğretim öğrencilerinin yaratıcı yazma becerileri ile yazma öz yeterlilik algısı ve başarı amaç yönelimi türleri ilişkisinin değerlendirilmesi* (Doktora Tezi). Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi'nden edinilmiştir. (Tez No. 290638)
- Demir, T. (2013). İlköğretim öğrencilerinin yaratıcı yazma becerileri ile yazma öz yeterlik algısı ilişkisi üzerine bir çalışma. *Uluslararası Türkçe Edebiyat Kültür Eğitim Dergisi* 2(1), 84-114, <https://dergipark.org.tr/> adresinden edinilmiştir.
- Demirkan, M. (1998, Aralık). *Türk endüstri ilişkileri sisteminde etik tavır ve sorumluluk bilinci*. Siyasette ve Yönetimde Etik Sempozyumu'nda Sunulan Bildiri, Adapazarı.
- Dodurgalı, A. (2010). *Ailede din eğitimi* (1. Baskı). İstanbul: Timaş
- Doğanay, A. (2009). Değerler eğitimi. C. Öztürk (Ed.), *Sosyal bilgiler öğretimi demokratik vatandaşlık eğitimi içinde* (1. baskı, ss. 236-248). Ankara: Pegem
- Dorlay, O. (2018). *5E öğrenme modeline uygun yaratıcı yazma etkinliklerinin ortaokul öğrencilerinin yazma becerisi üzerine etkisi* (Yüksek Lisans Tezi). Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi'nden edinilmiştir. (Tez No. 532291)
- Douglass, N. H. (2001). *Saygı ve sorumluluk eğitiminde yeni yaklaşımlar* (Y. Özen & Ö. Yurttutan, Çev.). Ankara: Nobel.

- Duman, A. (2014). *Okulların sosyal sorumluluk görevlerini yerine getirebilme yeterliliği* (Yüksek Lisans Tezi). Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi'nden edinilmiştir. (Tez No. 355924)
- Duran, S. (2010). *Yaratıcı yazma yaklaşımının yazılı anlatım becerisinin gelişimine etkisi* (Yüksek Lisans Tezi). Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi'nden edinilmiştir. (Tez No. 309020)
- Duru, A. (2014). *Altıncı sınıf öğrencilerinin yaratıcı yazma becerilerini geliştirmeye yönelik stratejilerinin etkililiğinin incelenmesi* (Yüksek Lisans Tezi). Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi'nden edinilmiştir. (Tez No. 364934)
- Duer, M., Pairisi, A., & Valintis, M. (2002). *Character education effectiveness* (Master's Thesis, Saint Xavier University). Retrieved from <https://eric.ed.gov/?id=ED471100>
- Ekiz, D. (2009). *Eğitimde araştırma yöntem ve metotlarına giriş nitel, nicel ve eleştirel kuram metodolojileri* (1. baskı). Ankara: Anı
- Ekşi, H. (2010). Karakter eğitimi: anne babalar için stratejiler. N. Türkyılmaz Catic, (Ed.). *Çocuk ve ergen eğitiminde anne baba tutumları içinde* (2. Baskı, ss. 189-205). İstanbul: Timaş
- Ekşi, H., & Katılmış, A. (2016). *Uygulama örnekleri ile değerler eğitimi* (1. baskı). Ankara: Nobel
- Erdoğan, Ö. (2012). *Süreç temelli yaratıcı yazma uygulamalarının azılı anlatım becerisine ve yazmaya ilişkin tutuma etkisi* (Yüksek Lisans Tezi). Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi'nden edinilmiştir. (Tez No. 315062)
- Eren, E. (2018). *Okul öncesinde değerler eğitiminin program, öğretmen ve aile görüşleri açısından incelenmesi* (Yüksek lisans tezi). Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi'nden edinilmiştir. (Tez No. 526244)
- Eren, S. (2011). *İlköğretim velilerinin okul yöneticilerinden sosyal sorumluluk görevine ilişkin beklentileri (Bağcılar ilçesi örneği)* (Yüksek Lisans Tezi). Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi'nden edinilmiştir. (Tez No. 296534)
- Ergül, F., & Kurtulmuş, M. (2014). Sosyal sorumluluk anlayışının geliştirilmesinde topluma hizmet uygulamaları dersine ilişkin öğretim elemanlarının görüşleri. *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, 13(49), 221-232. <https://dergipark.org.tr/download/article-file/70545> adresinden edinilmiştir.
- Erikli, S. (2016). *Development and implementation of a values education program for pre-school* (Yüksek Lisans Tezi). Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi'nden edinilmiştir. (Tez No. 439053)
- Genç, S. Z. (2019). Değerler: temel kavramlar. S. Z. Genç & A. Beldağ (Edt.), *Karakter ve değerler eğitimi farklı bakışlar, örnek etkinlikler içinde* (1. baskı, ss. 3-15). Ankara: Pegem
- Ginoot, A., Ginoot, G., & Goddard, W. (2018). *Anne baba ve çocuk arasında* (A. Tüfekçi & D. Tunç, Çev.). İstanbul: Okyanus. (Çalışmanın orijinali 2003'te yayımlanmıştır.)
- Göçen, G. (2018). Öğretmenlerin yaratıcı yazma tekniklerine yönelik değerlendirmeleri: Bir eylem araştırması. *Uluslararası toplum araştırmaları dergisi*, 9(16), 625-677. doi: 10.26466/opus.487130
- Güleryüz, H. (2013). *Yaratıcı Çocuk Edebiyatı*. (4. baskı ss. 114) Ankara: edge akademi

- Gündüz, M. (2018). Öğrencilerin hayat bilgisi dersinde yaptıkları projelerin sorumluluk duygusuna katkısı hakkındaki görüşlerin değerlendirilmesi. *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, 17(68), 1374-1385. <https://dergipark.org.tr> adresinden edinilmiştir.
- Gündüz, M. (2014). *İlköğretim 3. Sınıf hayat bilgisi dersinde “Sorumluluk” değerinin proje tabanlı öğrenme yaklaşımı ile öğretmen akademik başarı ve tutuma etkisi* (Doktora Tezi). Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi’nden edinilmiştir. (Tez No. 256718)
- Gündüz, O., & Şimşek, T. (2012). *Anlatma teknikleri 2 uygulamalı yazma eğitimi el kitabı* (2. Baskı). Ankara: Grafiker
- Gürbüz, S., & Şahin, F. (2018). *Sosyal bilimlerde araştırma yöntemleri felsefe-yöntem-analiz* (5. Baskı). İstanbul: Seçkin
- Greenlee, E. D. (2000), *Inservice and preservice teacher attitudes toward creative writing as a learning mechanism*. (Doctor of education, West Virginia University). Retrieved from <https://researchrepository.wvu.edu/cgi/viewcontent.cgi?article=4196&context=etd>
- Halat, A. A. (2017). *5-6 yaş grubu çocuklara paylaşma, iş birliği ve sorumluluk değerlerinin kazandırılmasında etkileşimli kitap okuma tekniğinin etkililiğinin incelenmesi* (Yüksek Lisans Tezi). (Yüksek Lisans Tezi). Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi’nden edinilmiştir. (Tez No. 461538)
- Hökelekli, H., & Gündüz, T. (2007). Değerler ve eğitimi. R. Kaymakcan (Ed.), *Üstün yetenekli çocukların değer yönelimleri ve eğitimleri içinde*. (1. baskı, ss. 371-396). İstanbul: Dem.
- Husu, J., & Tirri, J. (2007). Developing whole school pedagogical values—A case of going through the ethos of “good schooling”. *Teaching and Teacher Education*, 23, 309-401. doi:10.1016/j.tate.2006.12.015
- Izgar, G. (2013). *İlköğretim okulu 8. sınıf öğrencilerine uygulanan değerler eğitimi programının demokratik tutum ve davranışlarına etkisi* (Doktora Tezi). Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi’nden edinilmiştir. (Tez No. 347483)
- İşcan, C. D. (2007). *İlköğretim düzeyinde değerler eğitimi programının etkililiği*. (Doktora Tezi). Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi’nden edinilmiştir. (Tez No. 229089)
- İpşiroğlu, Z. (2006). *Yaratıcı yazma çalışmalarında yazınsal metinlerin işlevi* (1. Baskı). İstanbul: Morpa Kültür.
- Johnson, A. P. (2017). *Okuma ve yazma öğretimi*. (Benzer, A. Çev). Ankara: Pegem (Çalışmanın orijinali 2008’ de yayımlanmıştır.)
- Kafkas, K. (2018). *İlkokul 4. sınıf öğrencilerinin sosyal becerileri ile sorumluluk ve algılanan akademik başarıları arasındaki ilişkinin incelenmesi* (Yüksek Lisans Tezi). Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi’nden edinilmiştir. (Tez No.486540)
- Kapar Kuvanç, E. B. (2008). *Yaratıcı yazma tekniklerinin öğrencilerin Türkçe dersine ilişkin tutumlarına ve Türkçe dersindeki başarılarına etkisi* (Yüksek Lisans Tezi). Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi’nden edinilmiştir. (Tez No. 220360)
- Kapkın, B. (2018). *Etkinlik temelli değerler eğitimi programının 5-6 yaş çocukların sosyal becerilerine etkisinin incelenmesi* (Yüksek Lisans Tezi). Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi’nden edinilmiştir. (Tez No. 516046)
- Karaismailoğlu, İ. (2006). *İşletmelerin sosyal sorumlulukları* (Yüksek Lisans Tezi). Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi’nden edinilmiştir. (Tez No. 206143)

- Kasap, D. (2019). *Yaratıcı okuma-yazma çalışmalarının yaratıcı okuma, okuduğunu anlama, yazma ve yaratıcı yazma erişişine etkisi* (Doktora Tezi). Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi'nden edinilmiştir. (Tez No. 535098)
- Kaya, B. (2013). Yaratıcı yazma becerisinin geliştirilmesine yönelik yapılan çalışmalardan bir derleme. *Okuma Yazma Eğitimi Araştırmaları*, 1(2), 89-101. <https://dergipark.org.tr/download/article-file/190692> adresinden edinilmiştir.
- Keskin, Y. (2008). *Türkiye'de Sosyal bilgiler öğretim programlarında değerler eğitimi: tarihsel gelişim, 1998 ve 2004 programlarının etkililiğinin araştırılması* (Doktora Tezi). Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi'nden edinilmiştir. (Tez No. 226374)
- Keskin, Y. (2016). Değerlere genel bir bakış: tanımı, özellikleri, işlevi ve sınıflandırılması. M. Köylü (Ed.), *Teoriden Pratiğe Değerler Eğitimi* içinde. (1. Baskı, ss. 19-50). Ankara: Nobel
- Keskin, Y., Öksüz, Y., Gelen, İ. & Yılmaz, H. B. (2012). İlköğretim 5. Sınıf öğrencilerinin bazı evrensel değerleri kazanım düzeylerinin karşılaştırılması (Samsun ili örneği). *On dokuz Mayıs Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 31(2), 351-374. <https://dergipark.org.tr/download/article-file/187990> adresinden edinilmiştir.
- Kılıç, Ü. (2018). *9. Sınıf öğrencilerine uygulanan drama yöntemine dayalı yaratıcı yazma çalışmalarının yazma tutumuna etkisinin incelenmesi* (Yüksek Lisans Tezi). Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi'nden edinilmiştir. (Tez No. 515648)
- Kısa, D. (2009). *Okulöncesi öğretmenlerinin altı yaş çocuklarının sorumluluk eğitiminde başvurdukları disiplin yöntemlerine ilişkin görüşleri* (Yüksek Lisans Tezi). Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi'nden edinilmiştir. (Tez No. 220077)
- Kiranlı Güngör, S., & Bostan Güzel, D. (2017). The education of developing responsibility value. *Journal of Education and Training Studies*, 5(2), 167-177. doi:10.11114/jets.v5i2.1361
- Knofo, A. (2003). Authoritarians, the next generation: Values and bullying among adolescent children of authoritarian fathers. *Analyses of Social Issues and Public Policy*, 3(1), 199-204. Retrieved from <https://spssi.onlinelibrary.wiley.com/doi/full/10.1111/j.1530-2415.2003.00026.x>
- Koç, E. (2013). Bilim ve teknoloji çağında insan olma sorumluluğu (etik bilinç). *Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi* 17(2), 1-13. <http://e-dergi.atauni.edu.tr/ataunisobil/article/view/1020009857> adresinden edinilmiştir.
- Korkmaz, G. (2015). *Yaratıcı yazma yönteminin 6. sınıf öğrencilerinin yazma öz yeterlik algılarına, yazmaya ilişkin tutumlarına ve yazma becerisi akademik başarılarına etkisi* (Yüksek Lisans Tezi). Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi'nden edinilmiştir. (Tez No. 398381)
- Köylü, M. (2016). *Teoriden pratiğe değerler eğitimi* (1. baskı). Ankara: Nobel
- Küçükali, S. (2011). *Creative writing and foreing language development* (Master's Thesis). Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi'nden edinilmiştir. (Tez No. 349137)
- Maltepe, S. (2006). *Yaratıcı yazma yaklaşımı açısından Türkçe derslerindeki yazma süreçlerinin ve ürünlerinin değerlendirilmesi* (Doktora Tezi). Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi'nden edinilmiştir. (Tez No. 186048)
- M.E.B'den müfredatın ana metninde güncelleme. (2019, 28 Mayıs). *Anadolu Ajansı*. <https://www.aa.com.tr/tr/egitim/mebden-mufredatin-ana-metninde-guncelleme-/1037956#> adresinden edinilmiştir.

- M.E.B., *Sosyal bilgiler dersi öğretim programı (ilkokul ve ortaokul 4, 5, 6 ve 7. sınıflar)*
<http://mufredat.meb.gov.tr/Dosyalar/201812103847686>
SOSYAL%20B%C4%B0LG%C4%B0LER%20%C3%96%C4%9ERET%C4%B0M%20PROGRAMI%20.pdf (Erişim tarihi:23.06.2019).
- Metin, H. (2006). *Halkla ilişkilerde sosyal sorumluluk* (Doktora Tezi). Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi'nden edinilmiştir. (Tez No. 189206)
- Önal, Ş. H. (2005). *Bir sorumluluk eğitim programının lise dokuzuncu sınıf öğrencilerinin sorumluluk düzeylerine etkisi* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Uludağ Üniversitesi, Bursa, Türkiye.
- Özbey, Ç., (2008). *Çocuk eğitiminde yapılan hatalar*. (1. baskı). İstanbul: İnkılap kitapevi
- Özen, Y. (2009). *İlköğretim 8. sınıf öğrencilerinin kişisel ve sosyal sorumluluk yordayıcılarının incelenmesi* (Doktora tezi). Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi'nden edinilmiştir. (Tez No. 241775)
- Özensel, E. (2003). Sosyolojik bir olgu olarak değer. *Değerler Eğitimi Dergisi*. 1(3), 217-239. <https://dergipark.org.tr/download/article-file/302607> adresinden edinilmiştir.
- Özerbaş, M. A., & Güngüz, M. (2014). Sorumluluk değerinin proje tabanlı öğrenmeyle öğretiminin ilköğretim 3. sınıf öğrencilerinin tutumlarına etkisi. *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 7(32), 520-532. http://www.sosyalarastirmalar.com/cilt7/sayi32_pdf/7egitim/ozerbasmarifmevlutgunduz.pdf adresinden edinilmiştir.
- Özdemir, S., & Çevik, A. (2018). The effect of creative writing studies on attitudes towards writing and the creative writing success. *İnönü University Journal of the Faculty of Education*, 19(2), 141-153. doi: 10.17679/inuefd.336990
- Özmen, H. (2014). Deneysel araştırma yöntemi. M. Metin, (Ed.), *Kuramdan uygulamaya eğitimde bilimsel araştırma yöntemleri içinde* (1. baskı, 47-76). Ankara: Pegem Akademi.
- Öztekin Ağır, H.S. (2017). *İlköğretim din kültürü ve ahlak bilgisi dersinde sorumluluk değeri ile ilgili kazanımların gerçekleşme düzeyi* (Yüksek Lisans Tezi). Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi'nden edinilmiştir. (Tez No. 469424)
- Öztürk, E. (2007). Yaratıcı yazı yazmanın gelişim süreci ve ilköğretimde yaratıcı yazı yazma öğretimi. *Sakarya Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 14, 266-273. <https://dergipark.org.tr/download/article-file/115563> adresinden edinilmiştir.
- Pıghın, G. (2005). *Çocuklarda değer aktarımı* (Yaşar Gök, A. Çev.). İzmir: İlya (Çalışmanın orijinali 2005'te yayımlanmıştır.)
- Punch, K., F. (2005). *Sosyal araştırmalara giriş nicel ve nitel yaklaşımlar* (D., Bayrak, B., Arslan, & Z., Akyüz çev. Edt). Ankara: Siyasal kitapevi (Çalışmanın orijinali 2005'te yayımlanmıştır.)
- Polat, Ö. (2016). *Beni ödülle cezalandırma*. (50. baskı) İstanbul: Mega
- Rabson, C. (2017). *Bilimsel araştırma yöntemleri gerçek dünya araştırması* (Çınkır, Ş., & Demirkasımoğlu, N. çev. Edt.). Ankara: Anı. (Çalışmanın orijinali 2011'de yayımlanmıştır.)
- Sapsağlam, Ö. (2016). Karakter ve değer. E. Ömeroğlu (Ed.), *Okul öncesi dönemde karakter ve değerler eğitimi teoriden pratiğe içinde* (1. baskı, ss.7). Ankara: Pegem
- Seçer, İ. (2013). *SPSS ve LISREL ile pratik veri analizi, analiz ve raporlaştırma*. (1. Baskı). Ankara: Anı.

- Sert, N. (2012). Türkiye’de özel sektörün kurumsal sosyal sorumluluk anlayışına ilişkin yarar algısı, kurumsal sosyal sorumluluk faaliyetlerinin duyurulmasında web sitelerinin kullanılması. *Online Academic Journal of Information Technology*, 3(9), 32-50. doi: 10.5824/1309-1581.2012.4.003.x
- Sezer, A., & Çoban, O. (2016). Ortaokul öğrencilerinin sorumluluk değeri algıları. *Uşak Üniversitesi Eğitim Araştırmaları Dergisi* 2(1), 22-39. <http://dergipark.ulakbim.gov.tr/usakead/article/view/5000161516/5000160281> adresinden edinilmiştir.
- Sezer, T. (2008). *İlköğretim 6. sınıf sosyal bilgiler dersinde sorumluluk değerinin öğretimine ilişkin öğretmen görüşleri* (Yüksek Lisans Tezi). Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi’nden edinilmiştir. (Tez No. 218929)
- Sönmez, Ö. F. (2014). Atasözlerinin sosyal bilgiler programındaki değerler açısından incelenmesi. *Zeitschrift Für Die Welt Der Türken*, 6(2), 101-115. <http://www.dieweltdertuerken.org> adresinden edinilmiştir.
- Stanley, M. (2009). Çocuk ve beceri (İ., Özbaş, çev. ed.). İstanbul: Ekinoks. (Çalışmanın orijinali 2009’ da yayımlanmıştır.)
- Such, E., & Walker, R. (2004). Being responsible and responsible beings: children’s understanding of responsibility. *Children & Society*, 18, 231–242. doi: 10.1002/CHI.795
- Sutherland, J. A. & Topping, K. J. (1999). Collaborative creative writing in eightyear- olds: comparing cross-ability fixed role and same-ability reciprocal role pairing. *Journal of Research in Reading*, 22(2), 154-179. Retrieved from <https://eric.ed.gov/?id=EJ622868>
- Şahan, E. (2011). *İlköğretim 5. ve 8. Sınıf ders programlarındaki sorumluluk eğitime dönük kazanımların gerçekleşme düzeyleri* (Yüksek Lisans Tezi). Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi’nden edinilmiştir. (Tez No. 300680)
- Şahin, A. (2016). Yaratıcı yazma. Susar Kırmızı, (Ed.), *İlk ve orta okullarda Türkçe öğretimi* içinde (1. baskı, ss.273-298). Ankara: Anı
- Şirin, H. (2005). Öğrencilerin sosyal sorumluluklarının geliştirilmesinde öğretmenlerin rolü. *Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi* 25(1). <http://gefad.gazi.edu.tr/article/view/5000078756/0> adresinden edinilmiştir.
- Tanrıöğen, A. (2014). *Bilimsel Araştırma Yöntemleri*. (4. Baskı). Ankara: Palme
- Tarakçı, A. (2013). *İlkokul 4. sınıf Türkçe dersinde görsel okuma-görsel sunu çalışmalarında değerler eğitiminde kitle iletişim araçları kullanılmasının değer edinimine ve Türkçe dersine yönelik tutuma etkisi* (Yüksek Lisans Tezi). Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi’nden edinilmiştir. (Tez No. 286003)
- Taşdemir, M., & Dağıstan, G. (2014). Çocuklara sorumluluk kazandırmada ebeveynlerin BHTG uygulama durumları: bir durum çalışması. *Turkish Studies* 9(8), 47-71. <http://www.turkishstudies.net/DergiTamDetay.aspx?ID=7318&Detay=Ozet> adresinden edinilmiştir.
- Temel, N. (2017). *Gerçek yaşam temelli değerler eğitimi programının ilköğretim 1.sınıf öğrencilerinin sosyal yeterlik ve okula uyum becerileri üzerindeki etkisinin incelenmesi* (Yüksek lisans tezi). Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi’nden edinilmiştir. (Tez No. 484031)

- Temizkan, M. (2010). Türkçe öğretiminde yaratıcı yazma becerilerinin geliştirilmesi. *TÜBAR Dergisi*, 17, 622-643. <https://dergipark.org.tr/download/article-file/157010> adresinden edinilmiştir.
- Tepecik, B. (2008). *Sosyal bilgiler dersinde sorumluluk değerinin kazandırılmasına ilişkin öğretmen görüşleri* (Yüksek lisans tezi). Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi'nden edinilmiştir. (Tez No. 274375)
- TDK (2005). *Türk Dil Kurumu sözlüğü*. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.
- Thompson, W. G. (2002). *The effects of character education on student behavior* (Doctoral Dissertation). Retrieved from <https://dc.etsu.edu/etd/706/>
- Thornberg, R. (2008). The lack of professional knowledge in values education. *Teaching and Teacher Education*, 24, 1792-1798. doi:10.1016/j.tate.2008.04.004
- Ulusoy, K. (2017). Hayat bilgisi dersinde değerler ve değerler eğitimi Tay, B. (Ed.) *Etkinlik örnekleri ile hayat bilgisi öğretimi* içinde (1. baskı, ss. 323-350). Ankara: Pegem
- Urhan, O. (2016). *Ortaokul 8.sınıf Türkçe derslerinde masalların yaratıcı yazma becerisine etkisi* (Yüksek Lisans Tezi). Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi'nden edinilmiştir. (Tez No. 448390)
- Uzunkol, E. (2014). Hayat bilgisi dersinde değerlerin öğretimi Şimşek, S. (Ed.), *Sınıf öğretmeni adayları için hayat bilgisi öğretimi* içinde (1. Baskı, ss. 127-158). Ankara: Anı
- Ülavere, P., & Veisson, M. (2015). Values and values education in Estonian preschool child care institutions. *Journal of Teacher Education for Sustainability*, 17(2), 108-124. doi: 10.1515/jtes-2015-0014
- Ünlüer, G. (2012). Sosyal bilgiler dersinde sorumluluk değerinin kazandırılmasına ilişkin veli görüşleri. *Eğitim ve İnsani Bilimler Dergisi*, 6(3), 95-116 <https://dergipark.org.tr/download/article-file/210600> adresinden edinilmiştir.
- Üstündağ, T. (2014). *Yaratıcılığa yolculuk* (6. Baskı). Ankara: Pegem Akademi.
- Varol, Ç. (2013). *Sosyal bilgiler derslerindeki değerler eğitimi uygulamalarına ilişkin öğretmen görüşleri* (Yüksek Lisans Tezi). Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi'nden edinilmiştir. (Tez No. 349090)
- Vass, E. (2002). Friendship and collaborative creative writing in the primary classroom. *Journal of Computer Assisted Learning*, 18 (1), 102-110. Retrieved from <https://onlinelibrary.wiley.com/doi/pdf/10.1046/j.0266-4909.2001.00216.x>
- Viadero, D. (2003). Nice work. *Education Week*, 22(33), 38-42. Retrieved from <https://www.edweek.org/ew/articles/2003/04/30/33character.h22.html>
- Yaratıcı yazma etkinlikleri (2019). Erişim adresi: https://www.academia.edu/7055571/Yaratıcı_Yazma_Etkinlikleri
- Yavuzer, H. (2004). *Ana baba ve çocuk: ailede çocuk eğitimi*. (17. Baskı). İstanbul: Remzi.
- Yıldırım, A. (2018). *6 yaş okul öncesi çocuklarına yönelik cesaret temelli değerler eğitimi uygulamalarının etkililiği* (Yüksek Lisans Tezi). Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi'nden edinilmiştir. (Tez No. 523174)
- Yıldız, C., Okur, A., Arı, G., & Yılmaz, Y. (2013).Yeni öğretim programına göre kuramdan uygulamaya Türkçe öğretimi. C. Yıldız (Ed.) (2. Baskı., ss.203-276). Ankara: Pegem
- Yiğittir, S. (2012). İlköğretim 5. Sınıf öğrencilerinin değer yönelimlerinin Rokeach ve Schwartz değer sınıflandırılmasına göre değerlendirilmesi. *Dicle Üniversitesi Ziya*

Gökalp Eğitim Bilimleri Dergisi, 19, 1-15.
http://www.zgefdergi.com/Makaleler/1174609502_19_01_ID_203.pdf adresinden
edinilmiştir.

Yüksel, T. (2016) *Ortaokul 5. sınıf Türkçe derslerinde uygulanan yaratıcı yazma etkinliklerinin öğrencilerin yazmaya yönelik tutumlarına ve sözel yaratıcılıklarına etkisinin incelenmesi* (Yüksek Lisans Tezi). Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi'nden edinilmiştir. (Tez No. 426398)

EKLER

Ek-1. Sorumluluk Ölçeği

Bu ölçek sorumluluk ile ilgili tutumlarınız ölçmek amacı ile hazırlanmıştır. Ölçek sonuçları bu konudaki tutumları belirlemek için kullanılacaktır. Bu ölçekte 24 adet madde bulunmaktadır. Cevaplama süresi yaklaşık 20 dakikadır. Her bir ifadeyi okuduktan sonra ne derece katılıp katılmadığınızı liste üzerinde ayrılan yere X işareti koyarak işaretleyiniz. Size verilen ölçek üzerine adınızı yazmayız.

	MADDELER	HER ZAMAN	BAZEN	HİÇBİR ZAMAN
1.	Yapmam gereken işleri uyarılmadan yaparım.			
2.	Yapmam gerekenleri kimse söylemeden fark ederim.			
3.	Gitmem gereken yerlere zamanında yetişirim.			
4.	Verdiğim sözü tutarım.			
5.	Özel eşyalarımı temiz tutarım.			
6.	Temizlik alışkanlıklarımı (diş fırçalama, yüz yıkama) kimse hatırlatmadan yerine getiririm.			
7.	Okuldan eve döndüğümde okul kıyafetlerimi ve çantamı konulması gereken yere koyarım.			
8.	Kirli çamaşırlarımı kirli sepetine koyarım.			
9.	Özel eşyalarımı özenle korurum.			
10.	Yaptığım yanlışları kabul ederim.			
11.	Eksiklerimi fark ettiğimde onları gidermeye çalışırım.			
12.	Gerektiğinde hatalarım için özür dilerim.			
13.	Yaptığım hataları düzeltmeye çalışırım.			
14.	Yaptığım işlerin sonuçlarını kabullenirim.			
15.	Bir iş yaparken ailemi ve arkadaşlarımı incitmemeye			

	çalışırım.			
16.	İhtiyaçlarımı giderirken kimseyi engellemem.			
17.	Yaptığım işlerde diğerlerine faydalı olmaya çalışırım.			
18.	Bir karşılık ve kazanç beklemeden ailem ve arkadaşlarıma yardım ederim.			
19.	Bana yapılan haksızlık karşısında kabalığa başvurmadan hakkımı savunurum.			
20.	Ailem ve arkadaşlarımı kötülüklerden korumaya çalışırım.			
21.	Benden küçükler için iyi bir örnek olmaya çalışırım.			
22.	Elimde olan imkanlarla yapmam gerekenin en iyisini yaparım.			
23.	Başkalarına haksızlık yapıldığında haksızlığa uğrayana destek olurum.			
24.	Bulduğum ortamdaki eşyaları korumaya çalışırım.			

EK-2. Yaratıcı Yazma Teknikleri (Metne sonuç bölümü yazma)

1.hafta öğrencilerden kurmaca bir metne sonuç bölümü yazmaları istenecektir. Çalışma bireysel yürütülecek olup ardından araştırmacı tarafından hazırlanan kontrol listesi ile değerlendirme yapılacaktır. Etkinlik için planlanan süre 2 ders saatidir. Aşağıda etkinliğe ve değerlendirme ölçütü olan kontrol listesine yer verilmiştir.

SORUNUM VAR

Aslı, kardeşi Pelin' le paylaştığı odaya girer girmez dondu kaldı. Gördükleri gerçek değilmiş gibi:

-Hayır, olamaz, diye mırıldandı. Oda darmadağınktı. Ayrıca günlerce uğraştığı ve yarın teslim etmesi gereken ödevi de zarar görmüştü. Annesine şikayete gidecekti ki vazgeçti. Çünkü annesi Pelin' e kızacaktı. Odayı toplama ve temizleme cezası verecekti. Ama birkaç gün sonra yine aynı şey olacaktı. Bu sorunu tamamen ortadan kaldırmak Aslı'nın sorumluluğundaydı. Çünkü sorunlarla baş edebilecek kadar büyümüştü. Aslı çok düşündükten sonra başka bir yol denemeye karar verdi...(Özgün öykülerle hayat bilgisi, 2015).

Kontrol Listesi

Ölçütler	Evet	Hayır
Hikaye için seçilen unsurları birleştirebiliyor.		
Kahramanın sorumluluğunun farkına vararak çözüm önerisi geliştirebildim.		
Sorumlulukları yerine getirmenin çözümün bir parçası olduğunu fark ettim.		
Hikaye unsuru olan çözülmesi gereken soruna odaklanabildim.		
Yaratıcı yazma çalışması sırasında sorumluluk değerinin farkındalığı ile hikayeyi kurguluyor.		
Sorumlulukları yerine getirmenin önemini anladım.		
Hikaye de ana konudan uzaklaşmadım.		
Çalışma sırasında sorumluluk bilincim gelişti.		
Hayatımdaki sorumluluklarımın farkına vardım.		
Sonuç bölümünde ana değer olan sorumluluğa vurgu yapabildim.		

EK-3. Yaratıcı Yazma Teknikleri (Yuvarlak masa yazarlığı)

2.hafta öğrencilerle bir grup etkinliği olan yuvarlak masa yazarlığı tekniği ile hikayeler yazılacaktır. Öğrenciler gönüllük esaslı gruplara ayrılacak olup araştırmacının hazırlamış olduğu giriş cümlelerini devam ettirerek hikaye oluşturacaklardır. Ardından sorumluluk değeri öz değerlendirme formu ile etkinlik değerlendirilecektir. Etkinlik için planlanan süre iki ders saatidir. Aşağıda öğrencilerden oluşturulması istenen hikayelerin giriş cümleleri ve öz değerlendirme formu verilmiştir.

1.grubun oluşturacağı hikaye için belirlenen giriş cümlesi

Nazan yeni taşındıkları apartmanın bahçesine girince gözü yerdeki çöplere takıldı.

2.grubun oluşturacağı hikaye için belirlenen giriş cümlesi

Ayşe hanım evden çıkarken oğlu Mehmet' e yabancılara kapıyı açmamasını söyledi.

3.grubun oluşturacağı hikaye için belirlenen giriş cümlesi

İlk uzay yolculuğuna çıkacak olan Ahmet arkadaşı Küçük Kutup Yıldızı'nın söz vermiş olmasına rağmen o gece uzay yolunu aydınlatmadığını gördü.

4.grubun oluşturacağı hikaye için belirlenen giriş cümlesi

Hatice okula doğru yürürken sorumsuz bir sürücünün arabasını engelli rampasının önüne park ettiğini gördü.

5.grubun oluşturacağı hikaye için belirlenen giriş cümlesi

Avucunda annesinin ekmek almak için verdiği parayı sımsıkı tutan Pelin markette gözünü çikolataların bulunduğu raftan alamıyordu.

Sorumluluk Değeri Öz Değerlendirme Formu

SORUMLULUK DEĞERİ

ÖZ DEĞERLENDİRME FORMU

Sorumlu olma ölçütleri	EVET	HAYIR	BAZEN
Sorumluluğun tanımını yapabilirim.			
Sorumluluğun türlerini sayabilirim.			
Bir öğrenci olarak sorumluluklarımı biliyorum.			
Aileme karşı olan sorumluluklarım hakkında konuşabilirim.			
Doğaya karşı sorumluluklarımın farkındayım ve yerine getiririm.			
Hayvanlara karşı sorumluluklarımı bilirim.			
Sorumluluklarımı yerine getirmekten keyif alırım.			
Sorumlu davranmanın toplumsal yaşamın bir parçası olduğunu bilir ve ona göre davranırım.			
Sorumluluk bilincinin önemini bilir ve tartışırım.			
Sorumluluk değerini diğer değerlerle ilişkilendirebilirim.			

EK-4. Yaratıcı Yazma Teknikleri(Hikaye kahramanına mektup yazma-Masal tamamlama)

3. hafta öğrencilerden, onlara verilen bir masalı tamamlayarak ardından bu masaldan yaptıkları çıkarım doğrultusunda resim yapmaları ve verilen başka bir hikayenin kahramanına mektup yazmaları istenecektir. Hikaye kahramanına mektup etkinliğinden sonra ise değerlendirme aşaması olarak “Sorumluluk Listem” adlı liste doldurtulacaktır. Aşağıda tamamlanacak olan masal, kahramanına mektup yazılacak olan hikaye ve Sorumluluk Listem formu verilmiştir. Etkinlikler için planlanan süre 2 ders saatidir.

Hikaye Kahramanına Mektup

Zaman Durur Mu?

“Haydi oğlum geç kalıyoruz! “

Mehmet bu sesi tekrar duymayı bekleyerek yatağında döndü durdu ama ne babası ne de annesi seslenmediler. Merakla yataktan kalktı ve ikisinin kahvaltı ettiğini gördü. Saate baktı, henüz 8.30’dı. Banyoya girip elini yüzünü yıkadıktan sonra kendi görüntüsüne bakarak gülümsedi, yüzünü komik şekillere soktu, saçlarını değişik tarasa nasıl olur, diye denemeler yaptı.

Banyodan çıktıktan sonra babası çoktan kahvaltısını bitirmiş, gazeteye göz atıyordu. Ama hala ne annesi ne de babası ona “ Haydi!” dememişlerdi. Daha zamanı olduğunu düşünerek okul formasını giymek üzere odasına gitti. Bu sırada gözü oyuncaklarına takıldı. Dün akşam oynadığı oyundaki figürleri yeniden dizdi. Bir yandan da formasını giyiyordu. Bu sırada babasının annesine “ Hoşça kal “ dediğini duydu. Odasından fırladı.

“ Baba beni okula bırakmayacak mısın? “

Babası Mehmet’ e baktı ve onu bekleyemeyeceğini söyledi. Mehmet şaşkın bir halde annesine bakarak, neler olduğunu sordu.

“ Bir şey olduğu yok oğlum. Sana sürekli haydi demekten yorulduk ve biz böyle yaptıkça senin zamanı anlayamadığını ve sorumluluklarını ertelediğini düşümdük. Bu yüzden bugün sana haydi demiyoruz. Sabah seni her zamanki gibi uyandırdık ama üzerinden bir saat geçmesine rağmen sen hala hazır değilsin, kahvaltı da etmedin. Babanın işe geç kalmaması gerekiyor, seni bekleyemez. “

“ Ama anne ben okula nasıl gideceğim? “

“ Eğer on beş dakika içinde hazır olabilirsen, ben bırakırım. “

Mehmet şaşkınlığını üzerinden atıp acele ile giyindi, sofraya gelip sütünü içti. Annesi çoktan sofrayı toplamaya başlamıştı. Hemen bir parça ekmeğin arasına koyduğu peynir ve domatesi ağzına attı.

Annesi ile birlikte okula doğru ilerlerken, öğretmenine ne söyleyeceğini düşünüyordu. İlk ders neredeyse bitmek üzereydi. Annesi onu okulun kapısına bıraktı. Mehmet annesinden öğretmeni ile konuşmasını rica ettiyse de annesi bunun onun sorumluluğunda olduğunu söyleyerek reddetti. Mehmet derse girebilmek için müdürden izin kâğıdı aldı. Sınıfa girdiğinde öğretmeni dersin bitmek üzere olduğunu söyledi ve dışarıda beklemesini istedi. Ancak ikinci derse girebilecekti. O an Mehmet, ikinci derste proje sunumu yapılacağını ve aceleyle çıkarken projesini evde unuttuğunu hatırladı.

Gün çok kötü bir şekilde başlamış ve aynı şekilde devam etmişti. Son derste yapılan Türkçe sınavında da zamanı iyi kullanamamış ve tüm soruları yanıtlayamamıştı. Annesi, okuldan aldığı anda oldukça yorgun ve sinirliydi. Eve geldiklerinde duvarda ki saat ona düşman gibi göründü. Aklında parlak bir fikir vardı. Hem zamandan intikamını alacak hem de zamanı durduracaktı. Annesi görmeden evdeki tüm saatlerin pilini çıkardı. Böylece bütün saatler 18.40 da durmuş oldu. Şimdi istediği kadar bilgisayar oyunu oynayabilir, televizyon seyredebilirdi. Zaman kısıtlaması ortadan kalkmıştı.

Babası geldiğinde de yemeğe oturdular. Henüz kimse saatin pillerini çıkardığının farkında değildi. Yemekten sonra annesi kitap okurken, babası da spor programı seyrediyordu. Mehmet de odasını gidip yarım bıraktığı bilgisayar oyununa devam etti. Zaman durmuştu nasılsa ödevlerini ne zaman isterse o zaman yapabilirdi. Sabah gözlerini açtığında üzerinde kıyafetleri ile yatakta buldu kendini. Oyun oynarken uyuyup kalmıştı. Anne ve babası yine kahvaltı ediyorlardı. Aceleyle yanlarına gitti, ne diyeceğini bilemeden saate baktı. Saat hala 18.40' ı gösteriyordu.

Annesi “ Konuşmamız gerekiyor Mehmet. “ diyerek onun masaya oturmasını istedi.

“ Zamanı durdurmak harika ama imkânsız fikir. Saatleri durdurarak sadece kendi zamanı kaybeder, sorumluluklarını ertellersin. Zamanı biz belirleyemeyiz, o görmediğimiz, duymadığımız, dokunamadığımız ama etkilerini hissettiğimiz ve hayatımızı ona göre düzenlediğimiz bir şeydir. Zamanı biriktiremeyiz, geri çeviremeyiz, ileri gidemeyiz. Zamanı sadece iyi kullanma şansımız var. “

“ Ama zaman çabuk geçiyor anne, ben daha rahat olmak istiyorum. “

“ Seni anlıyorum. Zamanı geri çevirme şansın olsaydı yine aynı mı davranırdın? “
Mehmet olumsuz anlamda başını sallayarak yerinden kalktı. Odasına doğru giderken annesinin sözlerini düşünüyordu (Öykü yorum, 2017).

Sorumluluk Listem

Adı-Soyadı:

Sınıfı:

Sorumluluk kelimesinin size çağrıştırdığı tanımı yazınız.

Sorumluluk :.....

Aşağıdaki sorumluluk listesini doldurunuz.

Evde sorumluluk sahibi olduğumu göstermenin on yolu	Okulda sorumluluk sahibi olduğumu göstermenin on yolu	Bir toplulukta sorumluluk sahibi olduğumu göstermenin on yolu
1.	1.	1.
2.	2.	2.
3.	3.	3.
4.	4.	4.
5.	5.	5.
6.	6.	6.
7.	7.	7.
8.	8.	8.
9.	9.	9.
10.	10.	10.

2.Etkinlik. Masal Tamamlama

UYUMAK İSTEMEYEN ZÜRAFA

Bir varmış bir yokmuş. Bir zürafa varmış. Boyu o kadar uzun, o kadar uzunmuş ki, karnı acıktığı zaman ağaçların en yüksek dallarındaki yaprakları rahatlıkla yiyebiliyormuş. Bir gün yine karnı acıkmış. Önüne ilk çıkan ağacın yapraklarını şapur şapur yemeye başlamış... Ama birden, incecik kızgın bir ses duymuş.

"Heey,dur bakalım canavar! Evimin bahçesini neden yoluyorsun?"

Zürafa bakmış, minicik bir kuş.

"Ben canavar değilim ki!" demiş kuşa."Yavru bir zürafayım. Hem sonra evinin bahçesini yolduğumda yok. Yalnızca karnımı doyuruyorum."

"Ama yediğin bütün yapraklar benim evimin bahçesi... Neredeyse yuvamı da kocaman ağzına alıp yutacaktın," demiş kuş.

Zürafa çok üzülmüş. "Burada yuvan olduğunu bilmiyordum. Öyleyse ben de başka bir ağacın yapraklarını yerim."

Ama ya başka ağaçta da, başka bir kuşun yuvası varsa?..

Kuş ona yardım etmeyi önermiş. "İstersen ben önden uçup bakayım. Eğer yaprakların arasında gizlenmiş bir yuva varsa sana haber veririm."

Böylece kuş ve zürafa arkadaş olmuşlar. Kuş ona dallarında yuva olmayan ağaçların yerini göstermiş zürafa bol bol yaprak yemiş, karnını doyurmuş. Eğer yediği yaprakların üzerinde tırtıl varsa, o zaman zürafa kuşa haber veriyormuş. Kuş da tırtılı yiyormuş. Çünkü kuşlar tırtıla ve solucana bayılırlarmış.

"Dikkat etsene koca ayaklı canavar! Neredeyse üzerime basacaktın!"

Zürafa eğilip sesin geldiği yöne bakmış. Birde ne görsün? Küçük bir tavşan yavrusu! Zürafanın gözü hep ağaçlarda olduğu için, yerdeki tavşanı görememiş. "Özür dilerim tavşan kardeş" demiş. "Kuş kardeşle ağaçlarda karnımızı doyuruyorduk, önüme bakmamışım."

Tavşan meraklanmış. "Benim boyum çok kısa. Büyüyüp kocaman bir tavşan olduğum zaman bile boyum bir ağacın boyuna ulaşamayacak. Oysa hep merak ederim, acaba dünya ağaçların tepesinden nasıl görünür diye," demiş.

Zürafa, "Bundan kolay ne var? Ben başımı eğeyim, sen tırmanıp boynuma tutun. Böylece ağaçların tepesinden çevreyi seyredebilirsin," demiş.

Tavşan çok sevinmiş ve hemen zürafanın boynuna tutunmuş. Bu işe kuş da çok sevinmiş. İlk defa gökyüzüne tırmanan bir tavşan görüyormuş çünkü.

Böylece zürafa, kuş ve tavşan arkadaş olmuşlar. Akşam olup güneş batana kadar oynamışlar. Güneşin onlara el salladığını önce kuş görmüş.

"Akşam oluyor, artık eve dönmeliyiz," demiş arkadaşlarına.

Zürafa hemen atılmış. "Aman boşverin! Daha gece olama kadar çok zaman var. Ben zaten uyumayı hiç sevmem. Bu gece uyumasak da hep oynasak ne olur sanki?"

Tavşan bu fikirden çok hoşlanmış. "Evet evet, ben de uyumayı hiç sevmem. Bu gece eve çok geç gidelim. Burada kalıp oyun oynayalım."

Yalnız kuş telaşlanıyormuş eve gecikeceği için. Ama sonunda o da razı olmuş. Oyuna dalmışlar. Oynamışlar, oynamışlar, o kadar çok oynamışlar ki, güneş gökyüzünde çoktan kaybolmuş, hava iyice kararmış.

"Ama benim çok uykum geldi," diye sızlanmış kuş. "Ben artık eve gidiyorum!" Sonra PIRRR! diye kanatlanıp evine uçuvermiş.

"Ben de uyumak istiyorum!" demiş tavşan. "Hoşçakal zürafa kardeş, yarın görüşürüz." Sonra uzun arka bacaklarıyla o kadar hızlı koşmuş ki, bir anda ortadan kaybolmuş.

Zürafa hiç aldırmamış. O uyumak istemiyormuş. Oyun oynamak, uyumaktan daha güzelmiş. Ama sağına bakmış, soluna bakmış, çevrede oyun oynayabileceği kimseyi görememiş. Herkes çoktan uyumuş. Her yer karanlık olmuş. Ağaçlar, çiçekler, taşlar bile görünmüyormuş. Bir süre sonra zürafanın canı sıkılmış. Uykusu da gelmiş. Ağzını kocaman kocaman açıp esnemeye başlamış. Sıcacık yatağında olmayı istemiş, ama o ne bir kuş gibi uçabilir, ne de tavşan gibi kızlı koşabilirmiş. Uzun boyu ile karanlıkta ağaçlara çarpmamak için çok yavaş yürümek zorundaymış. Yürümüş... Yürümüş! Gitmiş... Gitmiş! Ama bir türlü evine ulaşamamış. Zürafanın o kadar uykusu gelmiş ki....

EK-5. Yaratıcı Yazma Teknikleri (Belirli sözcük ve kavramları kullanarak yazma)

4.hafta öğrencilerle bir grup çalışması olan “Belirli sözcük ve kavramları kullanarak yazma” yaratıcı yazma tekniği uygulanacaktır. Tekniğin ardından grup öz değerlendirme formu ile süreç değerlendirilecektir. Aşağıda yaratıcı yazma tekniği ve grup öz değerlendirme formu verilmiştir. Etkinlik için planlanan süreç 2 ders saatidir.

Belirli Bir Sözcük ve Kavramları Kullanarak Yazma

Kahramanın kişilik özellikleri:	Mekan isimleri:
1. Çekingen	1. Hayvanat bahçesi
2. Uykucu	2. Okul
3. Sinirli	3. Balkon
4. Tembel	4. Bakkal
5. Neşeli	5. Hastane
6. Dakik	6. Çiftlik
7. Hayalperest	7. Göl kenarı
8. Sorumluk sahibi	8. Uzak
9. Dalgın	9. Müze
10. Hiperaktif	10. Kutuplar
Olay	Çözülmesi gereken sorun:
kahramanları:	
1. Cadı	1. Çevreye duyarlı davranılmadığı için çevrenin kirlenmesi
2. Palyaço	2. Ödevin zamanında teslim edilmemesi
3. Çoban	3. Kullanılabilir su kaynaklarının azalması
4. Doktor	4. Uygun giyinilmediği için üşüyüp hasta olması
5. Horoz	5. Dişlerini fırçalamaması ve dişinin ağrması
6. Penguen	6. Maç öncesi kramponlarını evde unutması
7. Temizlik görevlisi	7. Arkadaşından ödünç aldığı topu patlatması
8. Yavru köpek	8. Arkadaşları ile birlikte gideceği konserin kendisine emanet edilen biletlerini kaybetmesi
9. Aşçı	9. Uyuduğu için okul servisini kaçırmaması
10. Papatya	10. Tarladaki korkuluğunun uyuya kalıp ürünleri koruyamaması

Grup Öz Değerlendirme Formu

Grubun Adı:

Gruptaki öğrencelerin adları:

Açıklama: Aşağıdaki tabloda grubunuzu en iyi şekilde ifade eden seçeneğin altına (x) işareti koyunuz.

DEĞERLENDİRİLECEK TUTUM VE DAVRANIŞLAR		DERECELER		
		Her zaman (1)	Bazen(2)	Hiçbir zaman(3)
1.	Hikayede ki kahramanın sorumluluklarının farkında olarak hikayemizi kurguladık.			
2.	Görev dağılımı yaptık.			
3.	İçinde bulunduğunuz grupta bir üyenin sorumluluğunu yerine getirmediği oldu mu?			
4.	Etkinliği birlikte hazırladık.			
5.	Görüşlerimizi rahatlıkla söyledik.			
6.	Grupta uyum içinde çalıştık.			
7.	Birbirimizin görüşlerini ve önerilerini dinledik.			
8.	Grupta birbirimize güvenerek çalıştık.			
9.	Grupta birbirimizi taktir ettik.			
10.	Çalışmamız sırasında birbirimizi cesaretlendirdik.			

11.	Sorumluluklarımızı tam anlamıyla yerine getirdik.			
12.	Aldığımız sorumluluğu yerine getirmede istekliydik.			
TOPLAM				

Aşağıdaki soruları grubunuza göre cevaplayınız.

1.Çalışmalar sırasında karşılaştığımız en büyük problem neydi?

2. Problem nereden kaynaklanıyordu?

3. Grubumuzun en iyi olduğu alan neydi?

4. Grup olarak daha iyi olabilirdik. Fakat,.....

Değerlendirme ölçeği (Rubric):Öğrencilerin ölçekten (form) aldıkları puanların ortalamasını kullanarak performansları ölçülür.

3: İyi

2: Orta

1: Kötü

EK-6. Yaratıcı Yazma Teknikleri (Eleştirel yazma ve Bir olaya uygun öykü tipi veya karakteri oluşturma)

5.hafta öğrencilerden, onlara verilen hikayeyi okumaları ve eleştirel yazma tekniğine uygun olarak hikayenin sonuna eklenen soruları cevaplamaları istenecektir. 2.etkinlik olarak “Bir olaya uygun öykü tipi veya karakteri oluşturma” yaratıcı yazma tekniği ile hikaye oluşturmaları ardından yöneltilecek olan tartışma sorularını cevaplandırmaları istenecektir. Tekniğin uygulanması için planlanan süre 2 ders saatidir. Hikayeler ve tartışma soruları aşağıdadır.

Eleştirel Yazma

Hüzünlü Kamp Ateşi

Pınar ve Çağlar, babalarının hemen arkasından yürüyorlardı. Etraf çürümeye yüz tutmuş, yapraklarla doluydu. Yaprakların altındaki nemli toprağı hissediyorlardı. Ağaçlar öyle sık ve öyle uluydu ki neredeyse gökyüzü görünmüyor, güneş ışıkları ormanın içine sızamıyordu. Uzaklardan akan bir su sesi geliyordu.

Sabah erkenden kahvaltılarını yapıp yola çıkmışlar ama henüz hedeflerine ulaşamamışlardı.

“Yoruldunuz mu çocuklar biraz dinlenmek ister misiniz? “Pınar ve Çağlar birbirlerine bakıp aynı anda kafalarını salladılar. Pınar “En azından annemin hazırladığı sandviçleri yemek için biraz durabiliriz baba. Çok acıktı baba. “dedi. Çağlar da ikiz kardeşini başıyla onayladı. Huyları pek benzemese de genelde aynı fikirde olurlardı. Büyük bir meşe ağacının dibinde oturdular, sırt çantalarından sandviçleri çıkardılar ve iştahla yemeye koyuldular. Babaları bir yandan da çevreye bakıyordu.

“İşte burada büyüdüm ben. Yazları, hafta sonunda amcanızla buraya gelip nehir kenarında kamp yapardık. “

“Çok mu eğlenirdiniz baba? “

“Gece korkmaz mıydınız? “

“Buralarda vahşi hayvan pek olmaz. Zaten sizin kadar küçük değildik biz o zamanlar. Hem eğlenirdik hem de öğrenirdik. “

“ Sabırlı olmayı, üretken olmayı, bir sorunla baş etmeyi, çözüm üretmeyi ve en önemlisi doğaya karşı sorumlu olmayı ve ona değer vermeyi öğrendik. Haydi bakalım çok az yolumuz kaldı. Çadırı kurup ateş yaktıktan sonra daha çok konuşuruz. “

Pınar ve Çağlar yine babalarının ardı sıra yürümeye başladılar. İkisinin de aklında aynı soru vardı. Burada kamp yapmakla o kadar şey öğrenilebilir miydi? Babası zaman zaman ağabeyiyle yaptığı kampları anlatır, çocuklar da bu hikayelere bayılırlardı. Onlar kamp yapma hayali kurmaya başlayınca babaları da çocukluğunun geçtiği yerleri göstermek ve Pınar’ la Çağlar’ı doğayla tanıştırmak için bu geziyi düzenledi. Böylece kendi de anılarını tazeleyeceğini düşünmüştü.

Suyun sesi artık daha belirgin olarak duyuluyordu, çadırlarını kuracakları yere yaklaşmış olmalıydılar. “Şu ağacın arkasında, çadırı kuracağımız yer. “diye seslendi babaları. Çocuklar da yürüyüş sona erdiği için memnun olmuşlardı. Hiçbir şey söylememiş olsalar da ikisi de çok yorulmuştu.

Görünen son ağacın yanında durmuştu babaları ama az önceki heyecanı yoktu. Bir anda omuzları çökmüştü ki sanki. Pınar ve Çağlar koşarak yanına geldiler. Gördükleri şey korkunçtu, üstelik babaları da çok üzgün görünüyordu.

“ Mahvetmişler... Burayı da mahvetmişler...”

Sesini dinleye dinleye geldikleri suyun rengi bulanık kahverengiydi. Babalarının tutmuş olduğunu anlattığı balıkların artık bu suda yaşanması mümkün değildi. Suyun kıyısında pet şişeler, teneke kutular, jelatinli paket kağıtları, plastik tabak, çatal gibi pek çok atık vardı. Hatta patlak bir top da gördüler. Hafifçe esen rüzgar, burunlarına kötü kokular taşıdı. Babalarının özlemle anlattığı yerler neredeyse çöplüğe dönmüştü. Yeşilliklerin bir kısmı, üzerinde yakılan ateşlerle kömürleşti.

“ Size, buraların el değmemiş halini gösteremediğim için çok üzgünüm.” diyerek Çağlar’ ın başını okşayan babaları akarsuyu takip ederek biraz daha aşağıya doğru yürümeye başladı. Çocuklar da onu takip ediyorlardı. Küçük kumluk bir alanda geldiler. Yere çömelip kaybettiği bir şeyi bulmaya çalışıyormuş gibi dikkatle sağa sola bakınan babalarını izliyor ve ne yapmaya çalıştığını anlamaya çalışıyorlardı. “Gitmişler, belki de hepsi kurudu ve öldü.”

“Baba neden bahsettiğini söyler misin?” diye sitem etti Çağlar.

O sırada Pınar, gözüne çarpan şeyi yerden alıp kardeşine doğru uzattı:

“ Sanırım bundan bahsediyor babam.” dedi üzüntüyle. Elinde kurumuş bir su kaplumbağası tutuyordu.

“ Evet, burada size göstermeyi istediğim yuvalar vardı. O küçük kaplumbağaların yuvalarından çıkıp suya yürüyüşlerini izlemenizi isterdim çocuklar. Ama anladığım kadarıyla buraya gelmek için çok geç kalmışız.”

Babaları sırt çantasını indirip çadırı kurdu. Pınar ve Çağlar etraftan büyük taşlar toplayarak kamp ateşi yakacakları yeri hazırladılar. Ateşin etrafına oturduklarında güneş de batmak üzereydi. Hiç de hayal ettikleri gibi başlamamıştı bu gezi. O anda kimse konuşmak istemiyordu. Sonunda Pınar dayanamadı bu sessizliğe; “Neden insanlar bu kadar sorumsuzca davranıyor doğaya?” diye sordu.

“ Aslında insan doğanın bir parçası, üstelik doğanın en zayıf halkası. Ama en büyük üstünlüğü olan aklıyla doğayı uysallaştırmayı başardı. Yabani hayvanlardan bazılarını evcilleştirerek kendi hizmetine aldı. Binlerce şey icat ederek kendi uygarlığını kurdu. Ama bütün bunları yaparken de kendini öyle büyük hissetti ki tüm dünyayı istediği gibi kullanabileceği sandı. Kendinden uzak tutmak istediği her şeyi doğanın içine bıraktı. Sanayi atıkları, çöpler, hatta kendi atıkları. Doğanın bir parçası olduğunu unuttu ve doğanın sahibi olduğunu düşünmeye başladı. İşte sorun bu çocuklar.”

O gece yine de güzel geçti. Baykuşların sesini duydular, cırcır böceklerini dinlediler. Çağlar’ın anlattığı komik fıkralarla güldüler. Pınar şarkı söyledi. Babaları nehre nasıl düştüğünü, ilk kez çadır kurarken nasıl her şeyi birbirine karıştırdığını anlattı.

Sabah kuş cıvıltılarıyla uyandılar. Geri dönerken bazı ağaçların kesildiğini görerek bir kez daha üzüldüler. Bu durum uyumadan önce aldıkları kararı pekiştirdi. Doğa için çok şey yapılabilir ve büyüdülerinde doğaya barışık bir uygarlığın içinde yaşayabilirlerdi.

İki kardeş bir gecelik kampta gördüklerinden öylesine etkilenmişlerdi ki, çok geçmeden hazırlıklara başladılar. Önce “Doğa Kulübü” kuruldu. Sonra, okul arkadaşlığını çevre duyarlılığı konusunda bilinçlendirme çalışmaları başladı. Çok geçmeden bir de ağaç dikme kampanyası düzenlediler. Bu kampanya beklediklerinden daha fazla ilgi gördü. Öyle ki iki bin kişilik okuldan bir hafta içinde yedi bin beş yüz adet fidan TEMA vakfına bağışlanmıştı. Ayrıca iki kardeş belediye başkanı ile yaptıkları görüşmelerle, kamp alanının temizleyip eski haline döndürüleceğine dair söz de almışlardı.

Artık daha mutlu ve gelecek güzel için daha umutluydular (Öykü yorum, 2017).

<u>Akılcılık</u> Doğaya en çok zara verdiğini düşündüğünüz beş şeyi yazınız.	<u>Detaylandırma</u> İnsanların doğaya temiz tutmak için alabilecekleri önlemlerden beş tanesini yazınız.
<u>Esneklik</u> Doğada yaşayan bir bitki ve ya hayvan olsaydınız ne olmak isterdiniz. Nedenleriyle birlikte yazın.	<u>Orijinallik</u> Doğanın yüz yıl sonra nasıl olacağını düşünüyorsunuz.? Yazınız.
<u>Yaratıcılık</u> Doğada insanlar ve hayvanlar bir seneliğine yer değiştirse bir sene sonra nelerle karşılaşırız?	<u>Eleştirel Düşünme</u> Doğanın kirlenmesini engellemek amacıyla bir proje hazırlamanız isteniyor. Nasıl bir proje hazırlardınız? Anlatınız.

2. Etkinlik. Bir Olaya Uygun Öykü Tipi Ya da Karakteri Oluşturmak

Kim? (Adı soyadı, varsa ikinci adı, lakabı, unvanı, göbek adı,...)

Kaç yaşında? (10-12, 12-15, 15-18, 18-20, 20-25, 25-30, 30-40, 40 ve üzeri ...)

Saçları ne renk? (Siyah, kumral, sarışın, kahverengi, mavi, turuncu...)

Gözleri ne renk? (Ela, mavi, siyah, kahverengi, iki gözü farklı renk ..)

Boy? (Uzun, çok uzun, orta, kısa, çok kısa ..)

Nelerden hoşlanır? (Yemek yemekten, dikiş dikmekten, hayvanları beslenmekten, ata binmekten, bahçeyle uğraşmaktan, balık tutmaktan, sinemaya gitmekten, kitap okumaktan, müzik dinlemekten, uçurtma uçurmaktan, futbol oynamaktan..)

Kişiliği (korkak, tedirgin, asabi, karamsar, vefalı, sıcak kanlı, vurdumduymaz, sorumluluk sahibi, neşeli,mutsuz...)

Nerede yaşıyor? (Konak, kasaba, köy, yalı, apartman, gecekond, bahçeli ev, villa..)

Öğrenimi (ilköğretim mezunu, lise terk, lise mezunu, üniversite mezunu...)

Olay yeri?(hayvanat bahçesi)

Sorun?(bekçinin aslanın kafesinin kapısını açık unutması)

Olay zamanı?(gösteriden bir saat önce)

Bir Olaya Uygun Öykü Tipi Ya da Karakteri Oluşturma Etkinliği Tartışma Soruları

1. Sorumluluklarımı yerine getirmezssem ne olur?
2. Başkalarına sorumluluk bilinci kazandırmak için ne yapabiliriz?
3. Bir insan hakkında sorumlu bir insan denildiğinde o insanın hangi özellikleri aklınıza geliyor?
4. Bir insanın sorumluluklarını yerine getirmesi veya getirmemesi sadece kendisini mi etkiler?

EK-7. Yaratıcı Yazma Teknikleri (Kurmaca bir metnin anlatıcısını değiştirmek)

6.hafta öğrencilerden kurmaca bir metnin anlatıcısını değiştirerek tekrar kurgulanması istenecektir. Ardından etkinliği değerlendirmek için öğrencilere tartışma soruları yöneltilecektir. Tekniğin uygulanması için planlanan süre 2 ders saatidir. Aşağıda hikaye ve tartışma soruları verilmiştir.

Kırmızı Başlıklı Kız

Bir zamanlar küçük bir kız varmış. Annesi ona üzerinde kırmızı başlığı olan bir pelerin almış. Kız bu pelerini çok seviyormuş ve nereye gitse onu giyiyormuş. Bu nedenle de herkes ona Kırmızı Başlıklı Kız diyormuş.

Bir gün “**Kırmızı Başlıklı Kız!**” diye seslenmiş kızın annesi. “Büyükkannen hâlâ hasta. Hadi giyin de, ona yaptığım şu çöreği götür.”

Kırmızı Başlıklı Kız da elbisesini giymiş, üzerine kırmızı başlıklı pelerinini geçirmiş, başlığı çenesinin altında sıkıca bağlamış ve yola çıkmış. “Tavşan Ormanı’ndaki yoldan ayrılma sakın!” diye seslenmiş annesi arkasından. (Ormanın adı Tavşan Ormanıymış, ama içinde uzun zamandır bir tek tavşan bile yokmuş) “Ayrılmam anne,” demiş Kırmızı Başlıklı Kız.

Tam ormana girmiş, birkaç adım atmış ki, çalılıkların arasından bir ses duymuş. Sesin geldiği yöne doğru yürümeye başlamış. Karşına sevimli bir sincap çıkmış. Kırmızı başlıklı kız sincabın nereye gideceğini çok merak etmiş ve onu takip etmeye başlamış. Bir süre sonra sincabı gözden kaybetmiş. Kafasını kaldırdığında annesin asla ayrılma dediği yoldan saptığını fark etmiş. Yola birden bir kurt fırlamış. Kırmızı Başlıklı Kız korkusundan az kalsın elindeki sepeti düşürüyormuş. Fakat kurt hiç de öyle düşmanca görünmüyormuş. “Nereye böyle küçük kız?” diye sormuş kurt.

“Büyükkanneme gidiyorum,” demiş Kırmızı Başlıklı Kız. “Tavşan Ormanı’nın sonunda ki ilk ev. Fakat ben annemin ayrılma dediği yoldan ayrıldığım için yolumu kaybettim. Büyükkannemin sağlığı pek iyi değil. Bu arada adım ‘küçük kız’ değil, ‘*Kırmızı Başlıklı Kız.*’ ”

“Özür dilerim,” demiş kurt. “Bilmiyordum. Bak sana ne diyeceğim. Ben ve yavrularım günlerdir açız. Elindeki çöreklerden bana da verirsen senin yolunu bulmana yardım ederim. Bunu duyan kırmızı başlıklı kız ‘Hayır bunlar büyükkannemin. Bunları ona ulaştırmak benim görevim. Sana veremem.! Der.

Bunu duyan kurt çok üzülür. Aklına evde onu bekleyen yavruları gelir. Aç olduğu için mantıklı düşünemez ve ben bir koşu gidip büyükkannene senin yolda olduğunu haber vereyim. Yalnız sakın yolda oyalanayım falan deme, olur mu? Başına bir şey gelmesini istemeyiz, öyle değil mi?” der ve hemen oradan uzaklaşır.

Kırmızı Başlıklı Kız, çiçek toplayarak, kelebeklerin peşinden koşarak, kuş seslerini dinleyerek yolda ağır ağır ilerlerken kurt kestirmeden Büyükanenin evine varmış, kapıyı çalmış.

“Kim o?” diye seslenmiş içeriden yaşlı kadın.

Kurt sesini değiştirerek, “Benim, Kırmızı Başlıklı Kız,” demiş. “Çayın yanında yemen için sana çörek getirdim.”

“Kapı açık güzelim,” diye seslenmiş Büyükanne. Kurt hemen içeri dalmış. Öyle açmış ki gözü hiçbir şey göremez olmuş ve büyükanneyi tek lokmada yutuvermiş. Sonra büyükanenin kılığına girerek yatağına yatmış. Çok geçmeden kırmızı başlıklı kız gelmiş ve kapıyı çalmış.

“Kim o?” diye seslenmiş kurt yumuşak bir sesle.

“Benim, Kırmızı Başlıklı Kız.”

“Kapı açık güzelim,” diye seslenmiş kurt. “İçeri girebilirsin.”

Kırmızı Başlıklı Kız bir an için tereddüt etmiş. ‘Büyükanemin sesi ne kadar da garip böyle?’ diye düşünmüş. Sonra büyükannesinin hasta olduğu gelmiş aklına ve kapının mandalını kaldırıp açarak içeri girmiş.

Kurt, Büyükanenin geceliğini giymiş, onun başlığını ve gözlüğünü takmış yatakta yatıyormuş. Yorganı boğazına kadar çekmiş, içerisi karanlık olsun ve suratı fark edilmesin diye de perdeleri iyice kapamış.

“Elindekileri oraya bırak da yanıma gel canım,” demiş kurt.

Kırmızı Başlıklı Kız çöreği yatağın yanında ki küçük masanın üzerine koymuş, ama hemen kurdun yanına gitmemiş. Çünkü Büyükanesi bir tuhaf görünüyormuş.

“Kolların neden bu kadar büyük Büyükanne?”

“Seni daha iyi kucaklamak için!” demiş kurt.

“Kulakların neden büyük, peki?”

“Seni daha iyi duyabilmek için!” demiş kurt.

“Gözlerin neden kocaman, peki?”

“Seni daha iyi görebilmek için,” demiş kurt.

“Dişlerin neden sivri peki?”

“Seni daha iyi yiyebilmek için,” demiş kurt.

Bunu söyledikten sonra kurt artık daha fazla kendine engel olamamış ve yorganı bir tarafa atarak yataktan fırladığı gibi Kırmızı Başlıklı Kızı bir lokmada yutuvermiş. Sonra da karnı doyduğu için keyfi yerine gelmiş ve uykuya dalmış.

Ama ne var ki kurt çok kötü horluyormuş. Evin önünden geçen bir avcı onun horultularını duymuş. Büyükanneye kötü bir şey mi oldu acaba, diyerek kulübeden içeri girmiş. İçeri girer girmez de orada neler olduğunu hemen anlamış.

“Aylardır senin peşindeyim aç gözlü kurt,” diye bağırır avcı. Elinde ki balta ile kurdun karnını yarmış. Sonra da önce Kırmızı Başlıklı Kızı, sonra da Büyükanneyi dikkatle kurdun içinden çıkarmış. İkisi de sapasağlammış. Ama kurt hala yaşıyormuş uyanınca ne olduğunu anlamasın diye kırmızı başlıklı kız kurdun karnını taş ile doldurmuş.

Büyükanne, Kırmızı Başlıklı Kızın ona getirdiği çöreği afiyetle yemiş. Kırmızı Başlıklı Kız büyükannesine bir daha hiçbir kurdun sözüne kanmayacağına ve annesinin sözünü dinleyeceğine dair söz vermiş.

Eve dönerken tavşanların saklandıkları yerlerden çıktıklarını görmüş. Tavşan Ormanı yine eskisi gibi tavşanlarla dolu bir orman haline gelmiş.

Kurmaca Bir Metnin Anlatıcısını Değiştirme Etkinliği Tartışma Soruları

1. Sorumlu olma ile ilgili fikirlerin etkinlik sonrası değişti mi? Varsa bu değişiklikler neler?

2. Hayatında üstlendiğin en önemli sorumluluk neydi? Kendini nasıl hissettin?
3. Hayatın boyunca yaptığın en sorumsuzca davranış neydi? Sonucunda ne oldu?
4. Üzerinde ne kadar sorumluluk olduğunu düşünüyorsun? Çok fazla? Çok az? Bu durumdan şikayetçi misin? Değiştirmek için ne yapabilirsin?

EK-8. Öğrenciler Tarafından Yazılan Hikaye Örnekleri

Sevgili Mehmet;

Zamanı durduma planın hoşuma gitti. Bende bir zamanlar böyle düşünürüm, ama sonra farkettim ki böyle bir şey mümkün olmayacak. Senden de galiba biraz benim gibi düşünüyorsun. Bende sorumluluklarımı yapmayı pek sevmem. Sana bir kaç önerim var; Mesela günü planlayabilirsin, Sabah kalkarken alarm kurabilirsin, sorumluluklarını seyerek yapmak için içine gösütlü oyunlar ekleyebilirsin. Bunun gibi şeyler yapabilirsin. Saatten intikam almadan gelince, Saat senin düşmanın değil, asıl zaman senin düşmanın, ve bu düşmanı yenmek içinde dediğim önerileri yapabilirsin. Eğer dediğim önerileri yaparsan birarada olsa zamanı denetleyebilirsin.

Sorumsuz Bekçi

Körza Hayvanat Bahçesinde gösteriye saatler kalmıştı. Bekçi Hakan bey ilköğretim mezunu ydı bu yüzden hayvanat bahçesinde çalışıyordu. O korbak ve vurdumduymazdı. Fakir olduğu için köyde yası yordu. Yaşı 30'u geçmişti. Hayvanları beslemekte hoşlanan bekçi gösteriye çıkacak aslanı beslemeyi bilecekti.

Gerekli önlemleri alıp aslanı yemek verme geldi. Aslanı besledikten sonra kafesten çıktı. Ana bir sorun vardı bekçi Hakan kafeyi unutmuştu. Gösteri vakti geldi. Hakan bey aslanı kafesten çıkarmaya gitti. Hakan bey aslanı kafesi görmeyince dönüp kaldı. Kaçması imkansızdı çünkü kafesin her yeri pormaklık lıydı. Sirk rinde aslan dışında hiçbir eksik yoktu. Bekçi hatırladı. Yaettiği yanlısı hatırladı. Bekçi tıgare sirke gidip olan biteni anlatacaktı, Patrona olanları anlattı. Seyirciler biraz k ve özgün bir halde eve geldiler.

Patron çok sinirlenmiş ve bekçiyi kovmuştu. Bekçinin vurdumduymazlığı onun etmek parasına mal olmuştu. Bekçi daha sakin bir hayat yaşamak için çiftçilikle uğraşacaktı.

Kurdun Ne Gündü Vardı

Bir varmış bir yokmuş. Bir tane kurt varmış. Bu kurt yavralarını ağzına tek bir lok-
a bile sokamıyormuş. Bu yüzden omama yiyecek aramaya girmiş. Ormanda kırmızı başlıklı bir
i görmüş. Adını sormuş kırmızı başlıklı kıza "Bana Kırmızı Başlıklı Kız'ı derler" demiş.
Kurt, Kırmızı başlıklı kızın elindeki çörekleri görmüş ve "Biraz elindeki çörekler
den verirsin mi? Yavralarım çok açta" demiş. Kırmızı Başlıklı Kız da "Yavralarına çok üzül-
düm ama çörekleri veremem çünkü bunlar annememin hih." demiş kahkaha atarak.

Kurdun sınırı bozuldu. İçinden "Güzellikle istedim vermedim. O zaman ben almasını
ın bilirim" demiş ve hemen hemen oradan ayrılarak Kırmızı Başlıklı Kızın
anneannesi'nin evine kışkırtmadan girmiş. Kırmızı Başlıklı Kız da

zün yoldan yavaşca gitmeye başlamış. Kurt anneannesi'nin evine
arabasında kapıyı salarak şöyle demiş: "Anneanne çayın yanında
jemen için sana çörek getirdim". Anneannede kapı açık girebilirdi.
emiş. Kurt içeri girmiş anneanneyi yumuş ve anneannesi'nin üzerine
semiş. Kırmızı Başlıklı Kız gelince kurdun söylediği sözü söylemiş
e kurdun anneannesi'nin dediği cevabı vermiş. Kırmızı Başlıklı Kız
dinde onu da yumuş ve sonra uyumuş.

Ama kurt çok horluklu uyuduğu için yoldan geçen ava bu
esi duymuş ve anneannesi'ne bir şey mi olmuş? diye içeri girmiş ve
altısıyla kurdun karnını yarmış ve anneanneyi ve Kırmızı Başlıklı
kız'ı kurtarmış. Kırda hala gasyormuş. Kırmızı Başlıklı Kız'ın kurt
lık etmesin diye kurdun karnına taş doldurmuş.

Akılcılık Doğaya en çok zara verdiği düşününüz beş şeyi yazınız. Kopardığım kağıtlarla yırtık çıkıyor ve onu çöpe atıyorum. Değerlendir miyorum. Ağaçların fanla kesilmesine neden oluyorum.	Detaylandırma İnsanların doğaya temiz tutmak için alabilecekleri önlemlerden beş tanesini yazınız. Yere tükürmemek, ağaç (fidan) dikmek, çekirdek, konserve uboşları yere atmamak, sigarayı yere atmamak.
Esneklik Doğada yaşayan bir bitki ve ya hayvan olsaydınız ne olmak isterdiniz. Nedenleriyle birlikte yazın. Ağaç olmak isterdim çünkü hem çocuklar meyve lerimden yararlanırlar hem de kuşlara yuva olmalık.	Orijinallik Doğanın yüz yıl sonra nasıl olacağını düşünüyorsunuz? Yazınız. Eğer insanlar böyle yere, çöp atmayı devam ederse çok kötü bir doğa eğer insanlar atmasa çok güzel bir doğa olacak.
Yaratıcılık Doğada insanlar ve hayvanlar bir seneliğine yer değiştirse bir sene sonra nelerle karşılaşırız? 1 sene sonra kaktüsün çok ama çok aç olabili- riz. Yattığımız yerlerde rahat olmaya biliriz.	Eleştirel Düşünme Doğanın kirlenmesini engellemek amacıyla bir proje hazırlamanız isteniyor. Nasıl bir proje hazırladınız? Anlatınız. Kötü ve iyi bir doğa resmi hazırlarım. Kötü doğa ve çok güzel doğa ile ilgili güzel yazılar ya- zarım.

müze
temizlik görevlisi
sıra: 10

Dinleme Metni

Ali yarın gideceği okulun düzenlediği müze gezisine gideceği için çok heyecanlıydı. Yarın sabah erkenden kalktı. Kahvaltısını yaptı. Servisine bindi ve okula gitti. Öğretmenleri gidecekleri müze için yoklamaya başladı.

Müzeye gelmişlerdi. Ali kapının önünde durdu ve kapıda Topkapı Sarayı Müzesi yazdığını gördü. Ali müzedeki eserleri incelerken yanına temizlik görevlisi geldi. Temizlik görevlisi çekingen bir şekilde "Çıkılabılır misin Burayı sileceğim." dedi. Ali bulunduğu yerden çekildi. Ali temizlik görevlisine baktı ve üzerindeki kıyafetlerin eski olduğunu gördü. Ali üzüldü ve temizlik görevlisinden yaşam hikayesini anlatmasını istedi. Temizlik görevlisi yaşam hikayesini anlatmaya başladı:

— Ben küçüktüm. Babam o zamanlarda geçimimizi tarlada yetiştirdiği ürünler ile sağlıyordu. Bir gün babam sabah odama geldi ve korkuluğun uyuyla kaldığını söyledi. Demek istediği artık korkuluk bir etki etmiyor, hayvanlar tarladaki ürünleri yiyordu. O günden itibaren bu müzede çalışıyorum.

Ali duygulanmıştı. Öğretmeni onu dürtünce kendine geldi. Okula döndüler. Hemen hazırlandılar ve servislerine binip evlerine gittiler.

Esad sonunda okuma metnini bitirmisti. Artık sorulara geç
bildi. Soruları bitirdikten sonra öğretmenine gösterdi. To-
parlandı.

horoz
tembel
utay
sayın=8

UZAYDAKİ KONSER

Bir çiftlikteki beş tembel horoz, asaklarını uzatıp sohbet ediyorlardı. Bir anda gökyüzünden bir ışık belirdi ve bir adam çıktı, horozlar:

-Sende kimsin gıdık, gıdık! Adam:

-“Sakin olun, ben uzaydan gelen bir adamım, sizi ‘Üranis’teki konsere davet ediyorum. Horozlar adamın elindeki 5 altın bileti görünce her şey unutup adamın peşine takılmışlar. O anda adam bileti aralarında en tembel olan Toto’ya vermiş, ve gitmiş.

O anda bir kavgaya çıkmış, “Biletleri kim alacak” Gogo:

-Bence en büyükleriniz benim, demesine rağmen vermiyormuş. O anda biletler boşluğa savrulmuş. Diğer tavuklar bunu görünce

-Ahhh Toto ne yapıyorsun?! Toto:

-E ama siz.... Lolo sözünü kesdi Toto’nun:

-Howr senin suçun! dedi. Toto çok üzüldü. Yarınki konser için biletler gitmişti. O an ağlayacaktı, çünkü uzayın en iyi şarkıcısı yarın gözleri-nin orından kaybolmuştu. Ama ne yapıp edip o biletleri almalıydı. O anda “Sorun Gözme Daisi,” çıkageldi ve dedi ki:

-Hey, küçük horoz, neden yaran düşük?

-Biletler...

Tamam tamam biliyorum, şu biletleri al ve bunları sakın kaybetme!

Horoz çok sevindi. Herkes arkadaşlarına dedi ve çok sevindiler.

Toto, o konseri izlerken sorumluluğun önemini bir kere daha hatırladı.

UYUMAK İSTEMEYEN ZÜRAFA

Bir varmış bir yokmuş. Bir zürafa varmış. Boyu o kadar uzun, o kadar uzunmuş ki, karnı acıktığı zaman ağaçların en yüksek dallarındaki yaprakları rahatlıkla yiyebiliyormuş. Bir gün yine karnı acıkmış. Önüne ilk çıkan ağacın yapraklarını şapur şapur yemeye başlamış... Ama birden, incecik kızgın bir ses duymuş.

"Heey,dur bakalım canavar! Evimin bahçesini neden yoluyorsun?"

Zürafa bakmış, minicik bir kuş.

"Ben canavar değilim ki!" demiş kuşa."Yavru bir zürafayım. Hem sonra evinin bahçesini yolduğumda yok. Yalnızca karnımı doyuruyorum."

"Ama yediğin bütün yapraklar benim evimin bahçesi... Neredeyse yuvamı da kocaman ağzına alıp yutacaktın," demiş kuş.

Zürafa çok üzülmüş. "Burada yuvan olduğunu bilmiyordum. Öyleyse ben de başka bir ağacın yapraklarını yerim."

Ama ya başka ağaçta da, başka bir kuşun yuvası varsa?..

Kuş ona yardım etmeyi önermiş. "İstersen ben önden uçup bakayım. Eğer yaprakların arasında gizlenmiş bir yuva varsa sana haber veririm."

Böylece kuş ve zürafa arkadaş olmuşlar. Kuş ona dallarında yuva olmayan ağaçların yerini göstermiş zürafa bol bol yaprak yemiş, karnını doyurmuş. Eğer yediği yaprakların üzerinde tırtıl varsa, o zaman zürafa kuşa haber veriyormuş. Kuş da tırtılı yiyormuş. Çünkü kuşlar tırtıla ve solucana bayılırlarmış.

"Dikkat etsene koca ayaklı canavar! Neredeyse üzerime basacaktın!"

Zürafa eğilip sesin geldiği yöne bakmış. Birde ne görsün? Küçük bir tavşan yavrusu! Zürafanın gözü hep ağaçlarda olduğu için, yerdeki tavşanı görememiş. "Özür dilerim tavşan kardeş" demiş. "Kuş kardeşle ağaçlarda karnımızı doyuruyorduk, önüme bakmamışım."

Tavşan meraklanmış. "Benim boyum çok kısa. Büyüyüp kocaman bir tavşan olduğum zaman bile boyum bir ağacın boyuna ulaşamayacak. Oysa hep merak ederim, acaba dünya ağaçların tepesinden nasıl görünür diye," demiş.

Zürafa, "Bundan kolay ne var? Ben başımı eğeyim, sen tırmanıp boynuma tutun. Böylece ağaçların tepesinden çevreyi seyredebilirsin," demiş.

Tavşan çok sevinmiş ve hemen zürafanın boynuna tutunmuş. Bu işe kuş da çok sevinmiş. İlk defa gökyüzüne tırmanan bir tavşan görüyormuş çünkü.

Böylece zürafa, kuş ve tavşan arkadaş olmuşlar. Akşam olup güneş batana kadar oynamışlar. Güneşin onlara el salladığını önce kuş görmüş.

"Akşam oluyor, artık eve dönmeliyiz," demiş arkadaşlarına.

Zürafa hemen atılmış. "Aman boşverin! Daha gece olama kadar çok zaman var. Ben zaten uyumayı hiç sevmem. Bu gece uyumasak da hep oynasak ne olur sanki?"

Tavşan bu fikirden çok hoşlanmış. "Evet evet, ben de uyumayı hiç sevmem. Bu gece eve çok geç gidelim. Burada kalıp oyun oynayalım."

Yalnız kuş telaşlanıyormuş eve gecikeceği için. Ama sonunda o da razı olmuş. Oyuna dalmışlar. Oynamışlar, oynamışlar, o kadar çok oynamışlar ki, güneş gökyüzünde çoktan kaybolmuş, hava iyice kararmış.

"Ama benim çok uykum geldi," diye sızlanmış kuş. "Ben artık eve gidiyorum!" Sonra PIRRR! diye kanatlanıp evine uçuvermiş.

"Ben de uyumak istiyorum!" demiş tavşan. "Hoşçakal zürafa kardeş, yarın görüşürüz." Sonra uzun arka bacaklarıyla o kadar hızlı koşmuş ki, bir anda ortadan kaybolmuş.

Zürafa hiç aldırmamış. O uyumak istemiyormuş. Oyun oynamak, uyumaktan daha güzelmış. Ama sağına bakmış, soluna bakmış, çevrede oyun oynayabileceği kimseyi görememiş. Herkes çoktan uyumuş. Her yer karanlık olmuş. Ağaçlar, çiçekler, taşlar bile görünmüyormuş. Bir süre sonra zürafanın canı sıkılmış. Uykusu da gelmiş. Ağzını kocaman

kocaman açıp esnemeye başlamış. Sıcacık yatağında olmayı istemiş, ama o ne bir kuş gibi uçabilir, ne de tavşan gibi kızlı koşabilirmiş. Uzun boyu ile karanlıkta ağaçlara çarpmamak için çok yavaş yürümek zorundaymış. Yürümüş... Yürümüş! Gitmiş... Gitmiş! Ama bir türlü evine ulaşamamış. Zürafanın o kadar uykusu gelmiş ki....

Uyandığında bir dede "gehhllll, gehhllll" diyormuş. Zürafa başta korkmuş, daha sonra yavaşça yaklaşmış ve uzmaya başlamış, o anda e ni? sormuş dedeye:

- Hey, dede bizim evi gestik, dede:

- Sabırlı ol, seni bambaşka bir yere götüreceğim.

Zürafa heyecanlıymış, biraz da korkmuştu. Biraz sonra "sorumluluklarını yapmayanlar diğeri" diye bir yere gelmişler. Burada herkes "sorumluluk ders" alıyormuş. Zürafa da aralarına katılmış. Uzun süre içinde buraya almış hem de en başarılılar arasındaymış. Sorumluluklarını harfi harfine yerine getiriyormuş. Uykü dışında Zürafa, her sorumluluğunu yapıyor geç uyuyormuş. Herkes budurumdan şikayetçi olup, dede'ye haber ver mişler dede:

- Ben çaresine bakırım, demiş. Bir kaç gün sonra dede, Zürafayı çağırmış, dede:

- Zürafa kalıyorsun burada 2 ay önce geldiğin, buraya güzel uyum sağladın ama Dünya'daki "uyku" dersin hâlâ aynı, Zürafabu duruma şaşırmış, asla dan kendine bakmış ta; derslerden sözleri işiymiş, kızı düşmüştü, bir an için

- Uyuman bizim dedi ve evine gider diler uyudun. Zürafa artık her zaman vaktinde uyanıp kalkıyordu. Bir gün dede:

- Zürafa sen sorumluluğunu kazandığın için artık Dünya'daki evine de bilirsin. Zürafa şaşırmış ve denmiş ki:

- Dede, bir şey sorabilir miyim; neden sana "dede" diyorlar; dede:

Dede tam söyleyecekti ki, Zürafa uyanmış, bu gördüğü rüyadan sonra "uyku" derdi bitmiş.

Zürafa o günden sonra düzenli uyanıp kalkıyormuş, ve daha mut

SORUNUM VAR

Aslı, kardeşi Pelin' le paylaştığı odaya girer girmez dondu kaldı. Gördükleri gerçek değilmiş gibi:

-Hayır, olamaz, diye mırıldandı. Oda darmadağınikti. Ayrıca günlerce uğraştığı ve yarın teslim etmesi gereken ödevi de zarar görmüştü. Annesine şikayete gidecekti ki vazgeçti. Çünkü annesi Pelin' e kızacaktı. Odayı toplama ve temizleme cezası verecekti. Ama birkaç gün sonra yine aynı şey olacaktı. Bu sorunu tamamen ortadan kaldırmak Aslı'nın sorumluluğundaydı. Çünkü sorunlarla baş edebilecek kadar büyümüştü. Aslı çok düşündükten sonra başka bir yol denemeye karar verdi.

Masa ile duran kalem kutusu Aslı'ya dedi ki - Sen k
üzülme benim bir fikrim var. Aslı sarsırca
tamam dedi. aslında içinden başka şeyler vardı c
birsey diyemedi. Kalem kutusu dedi ki - sen kendi eşyaları
topla. Kardeşinininki toplama herkes kendi soru
luluğunu üstlensin dedi. - Aslı ama ya toplamazsa nı
yaparız. - Kalem kutusu, merak etme sen toplamadıkca o s
ha da dağıtacak sonunda oynayacak yer kalmayac
Rahatsız olup toplayacak. Üstünden iki hafta ge
ti. Pelin artık yürüyemiyordu yerlerde kıyofetler, oyuncak
vardı. Hafta sonu arkadaş gelecekti. Sena geldi geldiğir
de gözlerine inanamadı. İlk başta Aslı'nın yerini piş
sandı. Ama Pelin kendi yerine gittikçe Sena anlar
Ama Pelin utanatan yerin dibine girdi. Sena'nın
güzüne bakamıyordu. Keske ablası - Aslı odanı temi
le düzenle dediginde düzensiydim diye sayıklıyor
İçinden. Sena o kadar Pelin'in uuzüne ba

kamıyordu, Sena gittikten sonra ablası yanına gelip keşke top
lasaydın deyip gitti. Sena'ya rezil olduğu için birdaha ki
gelirde her yeri tertemiz yapacaktı. Okuldan eve gelip hemen
temizliğe başladı aslında biraz dolaplara doldurup temizledi
ama genede odanın üstü boştur. Yatağını topladı ve düzledi
Sena'nın birdaha geldiğinde güzel bulacaktı tabi o zama
na dağıtmazsam dedi. Sena geldiğinde çok sızındı oturup ağ
nadılar. Sena gittikten sonra hemen odasını toplayıp uyudu
Sabah kalktığında Aslı çok sızındı. Pelin kalktığında sonu
aferin dedi. Aslı Pelin'den bir daha dağıtmayacağını söz
vermesini istedi. Pelin'de sözüne verdi. Aslı kahvaltıdan sonra dire
kalem kutusuna teşekkür etti. Kalem kutusu rica etti.

Ayşe hanım evde otururken oğlu Mehmet'e yabancılara
kapı açmasını söyledi. Mehmet televizyon vbo seylerle uğraşıyordu.
Sonra Mehmet mutfağıdaki dolapları karıştırmaya başladı. Daha sonra ise
uyumaya gitti. 1-2 saat sonra kapı çaldı ve Mehmet kapıyı
açmaya gitti. Mehmet kapıya giderken annesinin dediği şeyi hatırladı, aman birşey olmaz
diye kapıyı açtı. Haberlerde gördüğü kaçak adamı kapının önünde
görünce şaşa kaldı. Kaçak adama korktu ve kapıyı kapatmaya çalıştı. Fakat
adam ayağını kapının arasına koymuştu. Adam elini vura-
tarak Mehmet'in kolundan tuttu ve dışarıya çıkardı. Kaçak adamı
ve Mehmet apartman dan çıkıp eski parkta bir karavana na binip limana
gittiler limandaki büyük kulübe gidip babasının telefon numara-
sını istedi. Mehmet:

Neden babamın telefon numarasını istiyorsun?
- Çünkü, babamın telefonunu alıp senin karşılığında para istiyeceğim.
Bunları duyan Mehmet'in gözleri doldu ve ağlamaya
başladı.

Yapacak bir şeyi yoktu ve babasının telefon numarasını ver-
di. Kaçak Mehmet'in babasını arayıp şöyle dedi: "Çocuğum elimde,
eski limana 100milyon getir yoksa çocuğum öldürülecek ve sakın polisi ara-
tırma" demiş. Mehmet'in babası parayı hatırlamış ve götürmüştü. Parayı
almış fakat kaçak Mehmet'i vermemiş. Mehmet'in babası sinirlenmiş
fakat tekrar tehdit edilmiş. bu yüzden polisi arayamamış.
Kaçak da demiş ki:

- Evettt. Şimdi ne yapacaksın. Parayı alıp gidiyorum. Sakın polisi
arama!! Kaçak kaçmış ve babası çok üzülmüş çocuğum alıp
arabayla kaçağı takip etmiş en sonunda kaçağın evine gitmiş
Bir yere saklanıp polisi aramış polis eve baskın yap-

EK-9. Araştırma İzinleri

**T.C.
ERZURUM VALİLİĞİ
İl Milli Eğitim Müdürlüğü**

Sayı : 36648235/605.01/4968761
Konu: Araştırma ve Uygulama İzni

08/03/2019

VALİLİK MAKAMINA

İlgi: Atatürk Üniversitesinin 28/02/2019 tarihli ve 1900070899 sayılı yazısı.

İlgi yazı gereği, Atatürk Üniversitesi Araştırmacılarından Eğitim Bilimleri Enstitüsü Sınıf Eğitimi Bilim Dalı Yüksek Lisans Öğrencisi Gülsüm KARATAŞ; "Sorumluluk Değerinin Yaratıcı Yazma Teknikleri ile Kazandırılmasının Öğrencilerin Sorumluluk Düzeyi Üzerine Etkisinin İncelenmesi" konulu Yüksek Lisans Tezi için anket çalışmasını Erzurum ili Yakutiye ilçesi Tatbikat İlkokulu 4. Sınıf öğrencilerine yapma talebinde bulunmuş olup, yapılan anket çalışmalarının sonuçlarının birer örneğinin Müdürlüğümüz, Strateji Geliştirme Şube Müdürlüğü (AR-GE Birimi)'ne gönderilmesi gerekmektedir.

İlgi yazılar ve ekleri, Bakanlığımızın 12/09/2017 tarihli ve 13610717 (2017/25) sayılı genelgesi çerçevesinde Komisyonumuzca incelenmiş olup, "Araştırmaların, eğitim öğretim faaliyetlerini aksatmayacak şekilde", komisyon kararlarında belirtilen veri toplama araçları kullanılarak, ekte isimleri belirtilen okullarda yapılması, Müdürlüğümüzce uygun görülmektedir.

Makamlarınızca da uygun görüldüğü takdirde; Olurlarınıza arz ederim.

Salih KAYGUSUZ
İl Milli Eğitim Müdürü

OLUR
08/03/2019

Saadettin DOĞAN
Vali a.
Vali Yardımcısı

Ek: İlgi Yazı ve Komisyon Onayı (54 Sayfa)

Yönetim Cad. Valilik Binası Kat:4 Yakutiye ERZURUM
Elektronik Ağ: erzurum.meb.gov.tr
e-posta: arge25@meb.gov.tr

Ayrıntılı bilgi için: AR-GE
Tel: (0 442) 234 48 00
Faks: (0 442) 235 10 32

T.C.
ERZURUM VALİLİĞİ
İl Milli Eğitim Müdürlüğü

Sayı : 36648235/605.01/5054948

08.03.2019

Konu: Uygulama ve Araştırma İzni

ATATÜRK ÜNİVERSİTESİ REKTÖRLÜĞÜNE
(Öğrenci İşleri Daire Başkanlığı)

İlgi: Atatürk Üniversitesinin 28/02/2019 tarihli ve 1900070899 sayılı yazısı.

İlgi yazı gereği, Atatürk Üniversitesi Araştırmacılarından Eğitim Bilimleri Enstitüsü Sınıf Eğitimi Bilim Dalı Yüksek Lisans Öğrencisi Gülsüm KARATAŞ'ın; *"Sorumluluk Değerinin Yaratıcı Yazma Teknikleri ile Kazandırılmasının Öğrencilerin Sorumluluk Düzeyi Üzerine Etkisinin İncelenmesi"* konulu Yüksek Lisans Tezi anket çalışmasının kabulüne ilişkin, 08/03/2019 tarih ve 4968761 sayılı Valilik Oluru yazımız ekinde gönderilmiştir.

Bilgilerinize arz ederim.

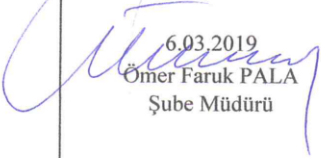
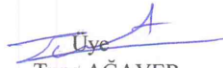
Salih KAYGUSUZ
İl Milli Eğitim Müdürü

Ek: İlgi yazı ve ekleri (23 sayfa)

Yönetim Cad. Valilik Binası Kat:4 Yakutiye ERZURUM
Elektronik Ağ: <http://erzurum.meb.gov.tr>
e-posta: orgc25@meb.gov.tr

Ayrıntılı bilgi için: AR-GE
Tel: (0 442) 234 48 00
Faks: (0 442) 235 10 32

Bu evrak güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır. <https://evraksorgu.meb.gov.tr> adresinden ad51-b01c-3192-a7a4-38c4 kodu ile teyit edilebilir.

FORM:2	
T.C. MİLLÎ EĞİTİM BAKANLIĞI Yenilik ve Eğitim Teknolojileri Genel Müdürlüğü	
ARAŞTIRMA DEĞERLENDİRME FORMU	
ARAŞTIRMA SAHİBİNİN	
Adı Soyadı	Gülsüm KARATAŞ
Kurumu / Üniversitesi	Atatürk Üniversitesi
Araştırma yapılacak iller	Erzurum
Araştırma yapılacak eğitim kurumu ve kademesi.	Yakutiye İlçesi Tatbikat İlkokulu 4. Sınıf Öğrencileri
Araştırmanın konusu	Sorumluluk Değerinin Yaratıcı Yazma Teknikleri İle Kazandırılmasının Öğrencilerin Sorumluluk Düzeyleri Üzerine Etkisinin İncelenmesi
Üniversite / Kurum onayı	Kurum Onayı İle
Araştırma / Proje /ödev / Tez önerisi	Tez Önerisi
Veri toplama araçları	Sorumluluk Ölçeği ve Yaratıcı Yazma Teknikleri
Görüş İstenilecek Birim / Birimler.	
Milli Eğitim Bakanlığı Yenilik ve Eğitim Teknolojileri Genel Müdürlüğü'nün Araştırma, Yarışma ve Sosyal Etkinlik İzinleri konulu 2017/25 nolu genelge doğrultusunda araştırmanın kabulüne karar verildi.	
Komisyon Kararı	Oybirliği ile Kabulüne
Muhalif Üyenin Adı ve Soyadı	
KOMİSYON 6.03.2019 Ömer Faruk PALA Şube Müdürü Üye Tunç AĞAVER Üye Mesut ARAS	

ÖZ GEÇMİŞ

Kişisel Bilgiler:

Adı Soyadı: Gülsüm KARATAŞ

Doğum Yeri: Erzurum

Doğum Tarihi: 07.09. 1992

Eğitim Durumu:

Lisans: Atatürk Üniversitesi

Temel Eğitim Bölümü Sınıf Eğitimi Anabilim Dalı (2010-2014)

Yüksek Lisans: Atatürk Üniversitesi

Eğitim Bilimleri Enstitüsü (2016-2019)

İş Deneyimi:

Acı İlkokulu – Erzurum/Pasinler-Sınıf Öğretmeni (2014-)

İletişim Bilgileri

E-posta: glsm.krts.23@gmail.com

[Telefon:05353028573](tel:05353028573)